

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LELKÉSZI SZAKFOLYÓIRAT

XLVII. ÉVFOLYAM 8. SZÁM

1972. AUGUSZTUS

TARTALOMJEGYZÉK

CSEND BEN ISTEN ELŐTT

Nem önpropaganda, hanem mások szolgálata (Lelkészavatás
Sárszentlőrincen — D. Káldy Zoltán) — — — — — 449

EGYHÁZUNK ÚTJÁN

... És ... (D. Káldy Zoltán) — — — — — 454
Egyházi együttműködés hat földrészén (Josiah K. Kibira) — 457
Kövess engem! (D. Dr. Ottlyk Ernő) — — — — — 463
Teológiai munkánk az egyház szolgálatában (Dékáni jelentés
— D. Dr. Pálffy Miklós) — — — — — 465

TANULMÁNYOK

Még mindig időszerű a tridenti zsinat (Dr. Vámos József) — 473

HALOTTAINK

Puskás Jenő (Sümeghy József) — — — — — 479
id. Tóth-Szöllös Mihály (Blatniczky Jenő) — — — — — 480

GYŰLEKEZETI SZOLGÁLATAINK

A gyülekezeti munka tervezése (Dr. Pröhle Károly) — — — 482
Diakóniai teológiánk gyakorlati alkalmazása (Bárány Gyula) 484
A diakóniai teológia tudatosítása a gyülekezetben (Garami
Lajos) — — — — — 487
A valóságos gyülekezetre néző tervezés (Szabó Gyula) — — 489
Tervszerű közös munka (Missura Tibor) — — — — — 492
Eleven bibliaórákat! (Bodrog Miklós) — — — — — 493
Tervezzük a jövő egyházát! (Káposzta Lajos) — — — — — 496

AZ IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Szenháromság után 16. vasárnap (Bárdossy Tibor) — — 498
Szenháromság után 17. vasárnap (Baranyai Tamás) — — 501
Szenháromság után 18. vasárnap (Bodrog Miklós) — — — 505
Szenháromság után 19. vasárnap (Jávor Pál) — — — — 508
Aratási hálaadó ünnep (Kovács Etelka) — — — — — 511

LELKIPÁSZTOR

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Pröhle Károly

A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt

Előfizetési ár: havi 20,— forint, fél évre 120,— forint, egy évre 240,— forint

Csekkszám: Lelkipásztor Kiadóhivatal, Budapest 220507

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Puskin u. 12.

Telefon: 142-074

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya

72.2534/2-08 — Zrínyi Nyomda, Budapest. F. v.: Bolgár Imre

Indexszám: 26 451

Nem önpropaganda, hanem mások szolgálata

(Lelkészatás Sárszentlőrincen)

Ünnepelő Sárszentlőrinci Gyülekezet! Kedves Testvéreim!

Ez a sárszentlőrinci gyülekezet az elmúlt 250 esztendőn keresztül nagy eseményeknek volt tanúja. Ebből a gyülekezetből emberek kerültek ki az egész magyarországi evangélikus egyház szolgálatára, akik nemcsak ebben a gyülekezetben, hanem az egész egyházban tudtak jó szolgálatot végezni. Sőt, nemcsak az egész magyarországi evangélikus egyházban, hanem népünk között is. Sok jeles eseményt tudnék felsorolni, de mindenesetre a legnagyobb események közé tartozott mindig — és most is az a legnagyobb esemény —, ha egy gyülekezet *tud* a jövőbe nézni, és nemcsak hátrafelé nézni. Ez a két személy az oltár előtt, Jankovits Béla és Csepregi Zsuzsanna a szimbóluma annak, hogy a sárszentlőrinci gyülekezet nemcsak hátra néz, nemcsak a múltján mereng, nemcsak Szeniczai Bárány György, Ballassa János, Nagy István, Sántha Károly, vagy Fábíán Imre nevét emlegeti hálával, hanem ugyanakkor, amikor ezt teszi, előre néz, mert úgy látja, hogy az egyháznak van jövődője itt Magyarországon is. Hiszen ez a két drága lélek arra vállalkozik, hogy ma, holnap és holnapután prédikálja Jézus Krisztust. Hitünk szerint a jövődő áll itt előttünk az oltár előtt, legalábbis jelképesen, szimbolikusan. Nagy dolog, ha egy gyülekezet két személyt is tud küldeni az evangélium hirdetésének szolgálatára.

Vannak gyülekezetek Magyarországon, amelyek csak *fogyasztó gyülekezetek*. Mondjam így, hogy „konsum gyülekezetek”, amelyek csak igényelni tudnak lelkészeket. Válogatni tudnak a lelkészek között! Meg tudják mondani, hogy kit akarnak és kit nem akarnak, csak éppen arra nem vállalkoznak, hogy küldjenek is szolgálatra embereket, akik közül majd válogathatnak. A sárszentlőrinci gyülekezet küld is, és ez az egészségnek a jele. Adjunk hálát Istennek azért, hogy ebben a gyülekezetben voltak, vannak személyek, akik elfogadták az Isten hívó szavát, és elindultak a lelkesi szolgálatra.

Mindkét lélek, elvileg *választhatott volna más pályát* is. Az is lehet, hogy voltak körülöttük évfolyamtársak, akik azt mondták nekik: „mire gondolsz”? Miféle pályát választasz? Lelkesi pályát? Hiszen az egy zsákutca! Annak nincsen jövődője! Légy orvos, mérnök, technikus, atomtudós, repülőgép-tervező, ápolónő! Pap? Pap, ma és holnap? És ők azt mondták: igen, pap, ma és holnap! Meg vagyok róla győződve, hogy amikor ezt kimondták, mögöttük az Isten hívó szava csengett. Arra mondtak igent és nemcsak saját elképzelé-

sükre és elgondolásukra. Olyan pályát választottak, amely emberi értelem szerint kilátástalan, de az Isten szerint nagy kilátása van. Mi hálát adunk azért is, hogy a család is segítette ebben őket. Történhetett volna, hogy azt mondja az édesanya, vagy az édesapa, vagy a testvér: fiam, kislányom, mindent, csak ezt ne! Csepregi Zsuzsanna édesapja mondhatta volna, hogy „kislányom, évtizedek óta szolgállok, nehéz ez a szolgálat. Én azt szeretném, hogy neked könnyebb legyen. Minden légy, csak pap ne!” A Csepregi család úgy látta, hálát kell adnia az Istennek, hogy a lányuk követi az édesapa szolgálatát.

Jankovitsék is mondhatták volna azt, hogy valami mást, valami jövedelmezőbbet, ahol nagyobb karriert lehet csinálni. De ők ott álltak mögötte, és segítették, hogy az legyen, amire Isten hívta. Gyülekezet, sárszentlőrinci gyülekezet! Ez az első szavam hozzád: adj hálát az Istennek, hogy ők nemcsak választották, hanem öt éven keresztül végigküzdötték a teológián tanulmányaik közt ezt a szolgálatot, és amikor elvégezték a teológiát, kérték felavatásukat, illetve kiküldésüket. Mind a ketten itt állnak, s azt mondják: „küldj el engem!” Legyen áldott az Isten ezért!

Ebben a helyzetben szólal meg az az ige, amit felolvastam néktek. Mindjárt megmondom, hogy nem magam választottam. Ezt az ígét ők ketten választották, és ráírták arra a meghívóra, amellyel idehívtak benneteket.

Figyeljete erre az általuk választott ígére: „*Mert nem magunkat prédikáljuk, hanem az Úr Jézus Krisztust, magunkat pedig, mint a ti szolgáitokat.*”

Induljunk ki innét; nem magunkat akarjuk produkálni és propagálni. A lelkési szolgálat nem produkció! Nem magánszám egy színpadon. Nem is önpropagálás, hogy ide nézzetek, emberek, micsoda ragyogó szónok vagyok, micsoda gondolataim vannak, figyeljetek rám. Ezt meg lehet a cirkuszban tenni, de nem az egyházban. Nem magunkat prédikáljuk! Mi, lelkészek nem magunkat prédikáljuk, nem magunkat produkáljuk. Sőt, az egyház sem azért van itt a világban, hogy önmagát propagálja mint egyházat a világban. Nem azért vagyunk itt, hogy azt mondjuk az embereknek: emberek! maradjatok az egyházban, mert az egyház az a hely, ahol az emberek békességet, vigasztalást és reménységet kaphatnak. Az egyház az a hely, ahol „a bűnös, a hideg, a gyűlölködő világgal” — ahogy szokták mondani — egy kis csendet, enyhülést, békességet kaptok. Jöjjetek az egyházba! Ez az egyház önpropagálása, az egyház magánszáma, az egyház önprodukciója volna. Így akarjuk magunkat fenntartani a társadalmi változások között is? Így akarjuk kimutatni, hogy olyan közösség vagyunk, amely nélkül nem tudnak az emberek meglenni? Ez hamis út, mert ez önmagunknak a propagálása, önmagunk körül való kán-kán tánc, önmagunk körül való forgás, amely a „régvi világ” sajátossága. Az „új világ” sajátossága az, hogy nem magunkat ajánlgatjuk. Kedves Jankovits Béla és Csepregi Zsuzsanna testvéreim, meglátjátok, ha szószékre álltok, vagy oda álltok

a konfirmandusok elé, gyerekek elé, gyakran jön az a kísértés, hogy valami ragyogót, valami csodálatosat mondjatok. Valami olyat, amit „más nem tud”. Ne felejtsetek el: nem azért küldtetek a világra, hogy a saját filozófiátokat és gondolataitokat szórjátok szét a világba, hanem Jézus Krisztust, az Urat kell prédikálnotok. Jól figyeljétek: Jézus Krisztust, az Urat. A papok, segédlelkészek, lelkészek és püspökök nem magukért vannak. *Az egyház sem önmagáért van.* A segédlelkészek, lelkészek, az esperesek, a püspökök, a felavatandó lelkészek, lelkészjelöltek és az egész egyház azért van, hogy önmagáról elfeledkezve prédikálja Krisztust és szolgálja az emberek testi és lelki javát. Nekünk Őt kell prédikálnunk, nekünk Őrá kell mutatnunk, nekünk az Ő szavát kell tovább adnunk, nekünk az Ő cselekedeteit kell cselekednünk, nekünk az Ő szeretetével kell szeretnünk, nekünk az Ő tisztaságát kell sugározni, nekünk az Ő erejét kell másoknak tovább adnunk, mert így gazdagíthatjuk az embereket.

Nagyon jelentős hangsúly van ezen a szón: Jézus Krisztust, az *Urat!* A görög szövegben ez a szó van: *kürios*. Jézus Krisztus a *kürios*. Ez azt jelenti, hogy olyan nagy Őr, amilyen nincs több, mert a golgotai kereszten értünk, bűnös emberekért meghalt, és legyőzte a halált, és ült az Isten jobbára. *Ūr* bűn, halál fölött. *Ūr* betegség fölött. *Ūr* az élet felett, *Ūr* a halál felett. Testvéreim, nem egy kis karácsonyi Jézuska prédikálására küldtetek el. Még csak nem is egy „igazi” ember, egy „valódi” ember propagálására és hirdetésére, még csak nem is arra, hogy egy olyan embert prédikáljatok, aki nagyon tudott szeretni — mert ilyen Jézuson kívül is van —, hanem olyan *Ūrnak* a prédikálására küldtetek el, aki halál felett, bűn felett, kárhozat felett *Ūr!*

De ez csak az *egyik* oldal! Figyeljétek meg, hogy mit csinál ez az *Ūr!* Ő, nem azt csinálja, mint a régi világbeli urak, hogy uraszkodtak. *Ez az Ūr olyan Ūr, aki hatalmát az emberek szolgálatára használja fel.* Ő maga mondja magáról! „*En olyan vagyok köztetek, mint aki szolgál.*” Emlékezzetek rá, hogyan szolgált! Valaki sírt az utcán, letörölte a könnyét. Valakinek korgott a gyomra, akkor kenyert adott. Valakinek egy jó szó kellett, és akkor jó szót mondott. És akkor, amikor a szegény özvegy ott sírt az utcán, mellé állt, és közösséget vállalt vele. Közösséget vállalt még az áruló Júdással is. A cselédlány előtt őt háromszor megtagadó Pétert is a szívére ölelte. Azt a tanítványi társaságot, mely a kereszt körül úgy fröccsent szét, mint a sárszentlőrinci téli utcán olvadó hó, amikor az autó rámegy, ezt a hűtlen társaságot kiküldi az evangélium szolgálatára, és szolgál nekik.

Látjátok, ezt a Jézust kell prédikálni. Azt a Jézust, aki ugyanakkor *Ūr*, ugyanakkor szolgál, mindenkinek a szolgálója. Ma — sárszentlőrinci gyülekezet — nektek is olyan Jézus Krisztusra van szükségetek, aki a saját életetek milliónyi problémája között megszólít benneteket, felold a bűnökből, új életet ad. Reményteleneknek reménységet, örömteleneknek örömet, lelki kenyér után sóvárgóknak

elki kenyeret, és akik azt hiszik, hogy nem érdemes élni, azoknak életet és reménységet, és akiknek a családjában összekuszálódott minden és mindenki mindenkinek a farkasává lett, azoknak békeséget, s az öregeknek — akik azt hiszik, hogy rájuk már nincs szükség —, azt a vigasztalást, hogy őértük is meghalt és feltámadott, és rájuk is szükség van.

Ezt a Jézust kell prédikálnotok Béla és Zsuzsa, aki kenyérré tud lenni az embereknek, hogy amikor veletek beszélnek fiatalok és öregek, utána azt tudják mondani, hogy érdemes volt veletek beszélni, mert amit ti mondtatok, az számukra olyan, mint fáradt vándornak a víz, az éhes embernek a kenyér, mert Krisztust tudtátok nekik adni. Azt a Krisztust, akit gyakran onnét a szószék magasságából szoktak a papok prédikálni, le kell ide hozni! Azzal a Krisztussal, aki ott fönn marad, az emberek ma semmit sem tudnak kezdeni. Szép gondolatokkal, filozófiai ismeretekkel ki a csudának kell ez a Krisztus? Nekem se! Csak aki kötelékeket tud megoldani, bűnöket tud bocsátani, kenyérré tud lenni, hétköznapi kenyérré, barna kenyérré, csak azzal a Krisztussal lehet ma valamit kezdeni. Ezt a Krisztust prédikáljátok! Azt a Krisztust, aki ma éppen olyan modern és friss, mint saját korában volt. És ne engedjétek, hogy amikor Róla beszéltek az embereknek, az legyen az érzésük, hogy ez múzeumba való, ez a Krisztus. Hanem azt érezzék meg, hogy pont Rá van nekik szükségük. Ti kértétek ezt a textust: „*nem magunkat prédikáljuk, hanem a Jézus Krisztust*”. Hát akkor ezt a Krisztust prédikáljátok! Ezt a Krisztust! Érthetően, megfoghatóan, emberi módon, hogy tudjanak az emberek kezdeni vele valamit: a családban, a hivatalban, a bánya mélyén, a gyárakban, a szocializmust építő társadalomban, felszabadult magyar hazánkban, *hogy akik hallják tőletek ezt a Krisztust, azok kedvet kapjanak arra, hogy szolgáljanak magyar népünk között örömmel, rövidzárlatok és fenntartások nélkül. Felszabadulva egész népünk szolgálatára, társadalmunk építésére és az emberiség nagy családjának boldogítására.*

Valamit még! Van-e egy másik fele a kijelölt textusnak. A másik fele így hangzik: *Nem magunkat, hanem a Krisztust, magunkat pedig, mint a ti szolgáitokat.* De sokáig volt szólásmondás ezen a szép magyar földön: „*Urak a papok!*” Hála Isten, nem urak ma a papok. Lehet kezdeni új szólásmondást: azt, hogy „szolgák a papok”, mert azok vagyunk. Nem urak a papok, szolgák a papok, a ti szolgáitok, gyülekezet! Itt segédlelkész, lelkész, esperes, püspök benneteket akar, keresztyén gyülekezet, szolgálni! Tehát az embereket! Miért? Krisztusért, mert Ő az, aki szolgál nekünk. S Rá való tekintettel szolgálunk néktek evangéliummal, a bűnbocsánat ígéivel, a szentségekkel, szeretetszolgálattal. Annál nagyobb egy pap ma, minél inkább tud szolgálni korlátozás nélkül minden embernek. Annál nagyobb egy pap ma, minél kisebb. Annál nagyobb egy pap ma, minél inkább tud az utolsó helyre ülni és mindenkinek a szolgájává lenni. Igen, ma papnak lenni — a szó igazi értelmében — ilyen szolgálatot jelent. Nézzétek, valamikor úgy

mutogattak a keresztyénekre a nem-keresztyének, hogy „*odanézzetek, hogy szeretik egymást!*” Én alig várom, hogy Magyarországon illetékes állami tényezők, megyei, városi, járási, községi vezetők és dolgozók azt tudják mondani: *nézzétek ezeket a papokat és keresztyén hívőket, milyen önzetlenül, milyen önfeláldozóan, milyen szeretettel szolgálnak mindenkinek válogatás nélkül.* Akkor szélnek lehet ereszteni a mondást: „urak a papok”. De ez a gyülekezetben való szolgálaton is áll. Nehogy azt higgye Sárszentlőrinc, meg a magyarországi evangélikus egyház gyülekezetei, hogy a „*bolond pap csak szolgáljon nekünk;*” *mert ti meg arra hivattatok el, hogy egymásnak szolgáljatok!* Egy gyülekezet, amelyben van magáramaradott, egyedülvaló, síró, akihez nem szól senki, egy gyászoló, akihez nincs egy jó szó, egy öreg, akit tesznek-vesznek, löknek a családon belül a sarokba, az nem gyülekezet. Az lehet egy „*társaság*”, amely régen kiment a divatból. Nemcsak a papok a ti szolgálítok, hanem ti egymásnak is szolgálai vagytok! Még tovább megyek. Nemcsak egymásnak, hanem szolgálai vagytok a körülöttünk levő világnak, hogy ott növekedjék az öröm, a békesség, a reménység, a megoldás. Mindez azért lehetséges, *mert Ő, Ő, Ő szolgál nekünk!* S az Ő szolgálatából élhetünk, az Ő szeretetével szerethetünk, az Ő megbocsátásával megbocsáthatunk és az Ő erejével dolgozhatunk.

Kedves Testvéreim! Vigyétek örömmel az evangéliumot! Ne csak ezt tegyétek, hanem szeressetek, szolgáljatok, s majd meglátjátok, hogy miközben ti szolgáltok, hogyan szolgál néktek az, akit így hívunk, *hogy Jézus Krisztus, az Úr!* Menjetek, prédikáljátok Őt, Jézus Krisztust, az Urat! És a gyülekezet pedig imádkozzék azért, hogy el ne essenek, és ne magukat prédikálják, hanem Jézus Krisztust, az Urat! Ámen.

(Magnófelvétel)

D. Káldy Zoltán

Egyházunk útján

...ÉS...

D. Káldy Zoltán püspök igehirdetése a Lutheránus Világszövetség Egyházi Együttműködési Bizottsága ülésének megnyitó istentiszteletén.

„...gyógyítsátok az ott levő betegeket, És mondjátok nekik: elközelített hozzátok az Isten országa”. (Lk 10,9)

Rendkívüli alkalom a Magyarországi Evangélikus Egyház és benne a kecskeméti gyülekezet számára, hogy ezen az istentiszteleten jelen vannak a Lutheránus Világszövetség Egyházi Együttműködési Bizottságának tagjai, többen a Lutheránus Világszövetség vezetőségéből és a tagegyházak köréből. Több mint 20 országból jöttek, hogy egy héten keresztül végezzék munkájukat. Mint a bizottság neve is jelzi — Egyházi Együttműködési Bizottság — az a bizottság szolgálata, hogy segítse a Lutheránus Világszövetség 82 tagegyházának együttműködését, azok missziói szolgálatát és szükség esetén anyagi hozzájárulást is biztosítson szolgálatuk végzéséhez. Isten adja meg, hogy közöttünk való tartózkodásuk olyan tapasztalat-szerzéssel járjon együtt, amely segíti otthoni szolgálatukat és számunkra is erőnyerést, látóköri növekedést és Jézus Krisztusban való egység átélését jelentse ez a találkozás.

1. Sokféle „lelki ajándék”, de két azonos kötelezettség. A Lutheránus Világszövetség több mint 80 tagegyháza az öt világrészben a Lélek által különböző lelki ajándékokat nyerhetett. Az 1. Korinthusi levélben Pál apostol beszél arról, hogy azok akik Krisztusban „egy testté kereszteltettek”, mint tagok különböző „lelki ajándékot” kaphatnak. Egyesek a „bölcsesség beszéd”-ét, mások „isten ismeretének beszéd”-ét, ismét mások a „lelkek közötti különbségtevés” ajándékát és így tovább. A mi Istenünk gazdag Isten és bőven osztogatja ajándékait. A világ különböző részeiben élő tagegyházak, mint egyházak is — tehát nemcsak egy-egy tagjukban — nyerhettek olyan ajándékokat, melyeket a másik egyház talán nem kapott, viszont ők másfélét kaptak. Ez a sokféleség mutatja, hogy *Isten nem hajlandó a tagegyházakat uniformizálni.* Ez összeférhetetlen lenne az ő gazdagságával. *Vizont két ponton még az Isten is uniformizál.* A sokféle lelki ajándékot nyert egyházaktól egyformán elvár *két kötelezettséget: hirdesse, hogy „elérkezett az Isten országa” és „gyógyítsa a betegeket”.* Vagyis: prédikálja az evangéliumot és végezze a szeretetszolgálatot, helyesebben a diakóniát. E két kötelezettség mindegyik tagegyház lealkudhatatlan kötelezettsége. Textusunk szerint Jézus ezzel a megbízatással küldte ki tanítványait: „*predikáljátok és gyógyítsátok*”. Ahol ez egy egyházban nem történik, ott nem egyszerűen arról van szó, hogy „*valamit*” elmulasztottak, hanem ott *nincs egyház.*

2. Az egyháznak ugyanazokat a feladatokat kell végeznie, mint amit Jézus végzett. Ne emeljünk kifogást e megállapítás ellen szoterológiai szempontból. Mindannyian valljuk, hogy a megváltást *egyedül* Jézus vé-

gezte el és az egyszeri és megismételhetetlen. Ezen kívül azonban Jézus belevonja a Vele való életközösségben az egyházat az ő mai cselekvéseibe. Ő cselekszik ma is, az ő tétén az egyházon keresztül. Míg testi formában e földön járt mit cselekedett? Kettőt: *meghirdette* Isten országának eljöttét és gyógyított, vagyis *diakóniát végzett*. Ugyanezt bízza előbb a 12-re, aztán a 70-re. Pál apostol pedig arról tesz bizonyosságot, hogy nemcsak egy-egy tanítvány, vagy tanítványi kör kapta ugyanezt a megbízást, hanem maga az *egyház*, amelynek tagjai olyan szoros közösségben vannak Urukkal, hogy „vele együtt haltak meg és *vele együtt élnek*.” A feltámadott Krisztus tehát a gyülekezeteken illetve az egyház egészén keresztül akar megjelenni a világban, és amelyik gyülekezet vagy egyház nem végzi egyszerre és egy-lélegzetre az igehirdetést és diakóniát, az magát Jézust bénítja meg a világban végzendő szolgálatában.

3. „... és ...”! Textusunkban az Isten országának „meghirdetését” a „gyógyítással” az „és” kötőszó kapcsolja össze. Ez éppen olyan hangsúlyos, mint a két cselekvés, melyeket összeköt. Az egyház egyszerre és *egyforma hangsúllyal* van elhíva mindkét szolgálatra. De tovább kell mennem: ahol egyiket a másik elé vagy a másik fölé helyezik, ott nem Jézus akarata és parancsa szerint járnak el. Tudom, hogy az evangélikus egyházakban a legtöbb helyen a világon azt tartják „igazán reformátori”-nak, ha kiemelik az egyház „egyetlen” vagy „legfőbb” feladata az evangélium hirdetése, majd hozzátézik: „természetesen az evangélium által ébresztett hit gyümölcsöt is terem”. Így történik aztán az, hogy a diakónia valami „másodrangú” lesz az evangéliumhirdetés mellett. Szoktak ezzel összefüggésben hivatkozni Lutherra és az Ágostai Hitvallásra, mely utóbbi azt mondja, hogy „ott van az egyház, ahol az evangéliumot tisztán hirdetik és a szentségeket Krisztus rendelése szerint szolgáltatják ki”. Ebből a tételből még azt is ki lehet aztán következtetni, hogy a „diakónia nem is tartozik az egyház lényegéhez” A következő lépés már az, hogy mivel „másodrangú” szinte additív jellegű: *el is hagyható* illetőleg taktikai okokból jó gyakorolni, mert különben az „evangéliumhirdetés elveszti hitelességét” mondván „az egyház csak beszél, de nem cselekszik”. Csakhogy mind ezzel szemben áll az újtestamentomi bizonyágtétel. Az ún. „kiküldési parancsok” *mindegyikében* szerepel az evangéliumhirdetés kötelezése mellett a „gyógyítás”. Sőt! Két kiküldési parancsban *csak* a gyógyításra kapnak felhatalmazást a tanítványok, az igehirdetés elmarad (Mt 10,1; Mk 6,7). Az sem lehet vitás, hogy Luther egy formalitásokba, jogtudományokba és „jócselekedetek” hajszolásába belekeveredett egyházat az unum necessarium-hoz, az evangéliumhoz akarta elvezetni. E harci helyzetben az egyház küldetésének felmérésénél *bizonyos redukción* hajtott végre. Azt sem szabad elfelejteni, hogy ő nem akart „új egyházat” létrehozni, mert remélte, hogy az *egész* egyház újul meg, ezért nem tett hangsúlyt az egyház belső rendjének, minden irányú szolgálatának kiépítésére. Az újtestamentomi bizonyágtétel jobb megértése azonban arra kell hogy indítsa az egyházat, hogy a diakóniai szolgálatot az eddiginél sokkal hatékonyabban gyakorolja.

Ezzel egyszerre hangsúlyozzuk, Jézus kiküldő parancsát: „*Mondjátok nekik: Elközelített hozzatok az Isten országa!*” Az evangélium hirdetését nem lehet pótolni sem a 19. századból ránk-öröklődött „keresztyén jótekonysági akciók”-kal, sem humanitárius cselekedetekkel, sem valamilyen „vallásos szocializmus”-sal, sem az „egypohár-víz” szolgálatával vagy az éhezők kenyérrel való ellátásával. Az egyházra rábízott, hogy meghirdesse: Jézus Krisztusban máris *megérkezett* hozzánk az Isten országa.

Új világ tört be a régi világba! Mindenkinek a számára az evangélium hirdetésén keresztül felkínáltatik ez az új világ: *a bűnbocsánat, az új élet és üdvösség világa*: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő Egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz Őbenne el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16). *Az az egyház, amely ezt az evangéliumot nem hirdeti, vagy azt meghamisítja, idegen ideológiával keveri vagy azt egyszerűen „eletizál”-ja, éppen úgy megtagadja küldetését, mint az az egyház, amely a diakóniát elspiritualizálja vagy egyszerűen degradálja.* Az egyház és misszió szétszakíthatatlanul összetartozik! De: egyház és diakónia éppen úgy szétszakíthatatlanul összetartozik!

Jézus Krisztus mindig az *egész embert* tartotta szem előtt szolgálataiban. Jézus nem volt „skolasztikus”, aki különbséget tett volna a természet és a természet feletti között. Ő nem kategorizált így: itt test — ott lélek, itt diakónia — gazdasági praxis — ott hitről való bizonyosságtétel, itt természet — ott kinyilatkoztatás. A mi Urunk *az embert*, a maga egészében látta, annak nemcsak „lelkét” váltotta meg, hanem az *osztatlan embert*. Ezért szól a hívás a Lutheránus Világszövetség tagegyházaihoz: hirdessétek, hogy elérkezett az Isten országa és gyógyítsátok a betegeket!

4. Az „elközelített Isten országa” és a diakónia ölelkezése. Merjük kimondani: a Krisztusban elközelített „Isten országa” az *egyházban jelenlevő valóság!* Isten új világkorszaka jelent meg az egyházban. Ez vonatkozni nemcsak az egyház egészére, hanem a kicsi és nagy gyülekezetekre egyaránt. Ez azonban azt is jelenti, hogy az egyháznak és benne a gyülekezeteknek „Jézus Krisztus életformáját” kell kiabrázolniuk egész létükkel, és struktúrájukkal. Ez az életforma pedig a diakóniai életforma. Nem kell különösebb bátorság annak kimondásához, hogy „*Isten országa*” ezen a földön az egyház és a gyülekezetek diakóniai életformájában lesz felismerhető. Amikor tehát arról beszélünk, hogy az egyház küldetése az evangélium hirdetése mellett a diakónia végzése, akkor nem egyszerűen néhány „jó cselekedetre” kell gondolnunk, hanem arra, hogy az *egyház egész létével, belső struktúrájával és kifelé, a világ felé való megjelenésében legyen „diakóniai”*.

Mit jelent ez magában az egyházban? Legyen benne valóság az Isten országának „törvénye”: mindenki legyen a másiknak a szolgálója, legyen drága és megbecsült a „legkisebb”, folyjék dinamikusan a másik terhének a magunkra-vállalása, érezzen mindenki felelősséget a másikért az egyházban, különösen is az erősek a gyengékért, ne higgye senki — egyik gyülekezet sem —, hogy ő a „minta”, amelyhez a többieknek alakulniuk kell. E közben pedig „intsék a rendetleneket, bátorítsák a félelmes szívűeket, gyámolítsák az erőtleneket, legyen mindenki türelmes a másik iránt és mindenki jóra törekedjék a másik iránt”. Vagyis: a *Krisztus életformájának a megélése az a diakónia, amelyre el vagyunk hívva.*

Krisztus életformájának ilyen gyakorlása egyben diakónia a *világ felé* is, mert az egyház és benne a gyülekezetek paradigmává lehetnek és mutathatnak egy „gyógyuló” és egyben „gyógyító” életforma felé. De a világ felé még tovább kell lépnie az egyháznak a diakónia útján. A diakóniának az „egyház karjává” kell lenni, amely segítőlég nyúl ki a világ felé. Nem izolálja el magát a diakóniai életformában élő egyház a világtól, hanem szolgál a *világban, a világért és munkálkodik a világon.* Nem húzódik valamiféle „semleges zónába” és nem is helyezkedik bíróként a világ fölé, hanem szolidaritásban az emberiséggel fáradozik a *békéért,*

a társadalmi igazságosságért, az éhség megszüntetéséért, az emberi méltóság érvényrejuttatásáért, a faji megkülönböztetés eltörléséért. Teszi ezt Isten törvényének és evangéliumának hirdetésével — úgy, ahogy erre Urától parancsot kapott és a *diakóniai konkrét cselekedetekkel*. Hiszen Jézus is nemcsak prédikált, de a betegeket „*meg is gyógyította*”. Erre a „*gyógyításra*” pedig ma nemcsak egyes esetekben, személyek életében van szükség, hanem sok esetben *világméretben*. Így tágul ki az egyház igehirdetői és diakóniai szolgálata.

5. Misszió és diakónia. Abba az egyházba, amely valamilyen formában. — elsősorban a diakóniai életformában — nem tudja jelezni, hogy valóban elérkezett az Isten országa, abba az egyházba, amely igehirdetéseiben nagy dolgokat ígér, de ugyanakkor abból semmit sem él meg és ábrázol ki, *nem lehet a misszió által embereket hívni és abban nem is lehet senkit megtartani*. Abban az egyházban, amelyben még faji megkülönböztetés van és amely nemcsak eltűri, de hallgatólagosan vagy nyíltan támogatja is a gazdasági és társadalmi igazságtalanságokat, véres háborúkat, nincs mit keresnie a misszió mezőkön, de saját országán belüli missziói munkában sem. A misszió, tehát az „Isten országa elközéltetésének” meghirdetése csak a diakóniai lét élésével párhuzamosan történhetik.

Isten Szentlelke végezze el közöttünk, hogy az evangélium hirdetése révén megújuljunk és úgy végezzük el kettős szolgálatunkat: az egész világon hirdessétek: „*elközéltett Isten országa és gyógyítsátok a betegeket*”.

Egyházi együttműködés hat földrészen

Josiah K. KIBIRA tanzániai püspök ezt az elnöki megnyitót a Lutheránus Világszövetség Egyházi Együttműködési Bizottságának ülésén olvasta fel Kecskeméten, 1972. május 23-án. Élesen világítja meg a keresztyéniség világhelyzetét, és benne az evangélikus egyházak helyét és feladatát. Ugyanakkor egyértelműen szólaltatja meg az öntudatos afrikai keresztyén-ség hangját, amely az egyházak együttműködését a régi atyáskodó külmissziói viszony elvetésével csakis az egyenjogú és egyenértékű partnerség viszonyában tudja elképzelni.

Az együttműködés — misszió hat földrészen

Amikor legutóbb Tokióban találkoztunk, ha jól emlékszem, néhányunk előtt még nem volt világos, hogy igazán megértettük-e a reánk bízott feladatot. Akkor attól kellett tartanunk, hogy „*kigondolunk eszméket és hozzájuk kitalálunk jelszavakat, de teljesen csődöt mondunk, amikor csak megvalósításáról van szó*”. Még mindig fontolgattuk, mit jelent „*a misszió hat földrészen*”. Hogyan támogathatná ez a bizottság valamennyi lutheránus egyházat és közösséget abban a törekvésükben, hogy teljesítsék az Úr missziói parancsát? Az elmúlt év folyamán egyre azt kérdeztük magunktól, hogyan teljesítsük ezt a feladatot. Azzal kellett számolnunk, hogy kockázat vállalást követelnek a tények olyan pontokon, ahol gyökeres változásra van szükség gondolkodásban és cselekvésben.

Nem láttuk világosan, hogy lezárult-e az a vita, amely Evianban indult meg a misszió helyéről a Lutheránus Világszövetség új struktúrájában, és ha lezárult, akkor hogyan. A helyes, bár még mindig vitatott értelmezés valóban az volt, hogy az új struktúrával a misszió még nagyobb hangsúlyt kap, mert így az egyházakat *minden* földrészen arra kell segíteni, hogy teljesítsék a missziót saját körükben. Most kezdjük együtt vállalni a missziót. Az a világhelyzet, amelyben az egyház jelenleg él, mindenütt ugyanazokat a követelményeket támasztja az egyházzal szemben a nyomor, a háború, a bűnözés és az éhezés szempontjából, úgyhogy mindnyájunknak együtt kell keresnünk a megoldást közös problémáinkra. Felhívást kapott minden egyház arra, hogy tudatosítsák ezt a helyzetet, amely arra készítet, hogy a régi patriarchális gondolkodásmód útjáról áttérjenek az együttműködésre.

Tisztázzuk az együttműködés fogalmát!

Kissé unalmasnak hangzik, ha ebben a megnyitóban még mindig az értelmezés kérdését vetjük fel. De amíg megoldatlan ez a probléma, nem lehet helytelen, hogy újra, meg újra megkíséreljük megoldását.

Az igazi probléma maga az „egyházi együttműködés”. A „cooperation” szó angol szótári jelentése: 1. együttműködés (cooperate — cselekedni vagy működni más valakivel vagy másokkal együtt, szövetkezni gazdasági együttműködésre); 2. közös cselekvés, pl. az iparban, kölcsönös haszonszerzés vagy közös előny céljából.

Ha ez így van, akkor hogyan alkalmazzuk ezt a fogalmat egy olyan missziói-teológiai eszmére, amelyet az egyházi együttműködéssel akarunk kifejezni és megvalósítani? Hogyan akarjuk megvalósítani az „egyházi együttműködés” eszméjét, ha nem megyünk el az igazi csereviszonyig az egyházak között. Attól kell tartanunk, hogy amíg el nem érjük ezt a pontot, inkább csak a szavakkal játszunk, amikor ezt a kifejezést használjuk.

Hadd ismételjem, hogy talán korai volna elvárni tőlünk, hogy már megvalósíthattuk volna azt, amit Tokióban szándékoztunk tenni. Lehet, hogy nem játszottunk a fogalmakkal, amikor egyházi együttműködésről beszéltünk. De az is kiderülhet, hogy a valóságban semmi új nem fog történni, éppen csak ismételjük a dolgokat, és egyszerűen az időt töltjük. Itt van a lehetőségünk arra, hogy komoly önvizsgálatot tartsunk.

A hagyományos világmisszió anakronizmusa

Sokunkban él az a gyanú, hogy az eviani vita nem folyt le helyesen. Sokan szimpatizálnak „a keresztyén világmisszió” típusú gyakorlattal, és mindig megkísérlik aláásni, lekicsinyelni és mellőzni azt, amit mi szeretnénk megfogalmazni a missziói parancs teljesítéseként. Ezek számára az a legfontosabb, hogy az új struktúrában belül koncentráljanak „a keresztyén világmisszió” típusú összefüvetekre, vagyis arra, amit Tokióban jóváhagyunk: az olyan típusú gyűlésre, amilyen ebben az évben is szándékoztunk tartani Ausztriában. Ha ez a feltételezés igaz, akkor bizottságunkat fel kell hívunk arra, hogy el ne vétsse az Evianban kapott megbízatásának teljesítését. Arra gondolunk, hogy nem szabad engednünk, hogy „a keresztyén világmisszió” típusú gyűlés belevigyen minket a missziói gondolkodásnak abba a régi irreális típusába, amely szerint a „pogányság” Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában él, Európa és Észak-Amerika pedig ezeket a „pogány országokat” missziói tevékenységük célpontjának tekint-

hetik. Már a novemberben Ausztriában tartandó „keresztyén világmiszzió” típusú gyűlés előkészítésére is komolyan kell figyelniünk, és ha kell, igazítsunk helyre minden olyan tendenciát, amely ilyen önámításba vezethetne. Ahogyan megállapítottuk múlt évben, úgy most is megismételjük, hogy teológiailag ellentétes irányú gondolkodásra van szükségünk ahhoz, hogy remélhessük, hogy megvalósítjuk „az egyházi együttműködés” eszméjét.

Új lehetőség kölcsönösségi alapon

Isten segítségére van szükségünk ahhoz, hogy felismerjük az „egyház” igazi értelmét, ha ez egyáltalában felismerhető, és felismerjük, hogy az egyház mint ilyen a misszió kötelezettségével és jogával jár együtt. Tiszta „főlényesség” bármely egyház részéről, ha egy másik egyház értékét kisebbíteni vagy lebecsülni próbálja annak fiatal kora vagy szegényebb anyagi helyzete miatt, és ennek következtében olyan területnek tekinti, ahol mutogathatja emberi felsőbbrendűségét és főlényességét teológiai vagy gazdasági szempontból.

Isten él. Isten szól mai egyházához. A mi kérdésünk pedig az, hogy azok az emberek, akiknek szolgálunk, hiszik-e még, hogy Isten él, hogy ő szól, és ha szól, mit mond nekünk az ő missziójáról ma.

Ha most így látnánk a dolgokat, akkor nem kellene polarizálni annak értelmezését, hogy mi a misszió ma. „Nem csak kenyérral él az ember”: még mindig erre kell figyelniünk, és ennek kell engedelmeskedniünk éppen ma. Ebből végső soron felismerjük, hogy igazi csereviszonyt kell megvalósítanunk az egyházak között, és ez megköveteli, hogy komolyan vegyünk minden egyes egyházat, mint amelynek van mit adnia ugyanúgy, mit elfogadnia!

Merre tartanak a dél-afrikai egyházak?

Közülünk némelyek kételkednek abban, hogy a világ evangélikussága elég komolyan veszi-e a mai égető kérdéseket a világ struktúráival kapcsolatban, amelyeket erősen támadnak, a „fehér rasszizmust” is beleértve. Mindenki kíváncsian várja, hogy a Lutheránus Világszövetség delegációja elérte-e dél-afrikai látogatásának azt a célját, hogy tudomásul vétesse az egyházzal és a rasszista kormánnyal a világ elítélő véleményét az apartheid politikájáról. Őszintén szólva, szeretnénk hallani, hogy a dél-afrikai egyházak megvalósították-e az erre vonatkozó eviani határozatot. Ha pedig nem, akkor ideje, hogy többé ne támogassuk őket missziójuk teljesítésében. Kétségtelen ugyanis az, hogy igazi misszió nem lehetséges diszkrimináló körülmények között, mert ezzel tökéletesen visszajára fordítják a misszió alapjául szolgáló igazságot, magát az evangéliumot.

A formális keresztyénség botránya

A világ eleget beszélt erről, és még mindig fel van háborodva a még mindig fennálló ellenmondás miatt, amelyet a tiszta formalitássá lett keresztyénség okoz, amikor azok, akik állítják, hogy aszerint élnek, szöges ellentétben állnak tanításaival és erkölceivel. Mert még mindig van „elnyomás” és „agresszió” az évszázadokon át fenntartott „társadalmi és gazdasági struktúrák” következtében, mintha ez volna az élet normális

rendje. Az igazságtalanságot és a szegénységet bizonyos emberek, bizonyos országokban még mindig elfogadhatónak tartják, és bizonyos egyházak, úgy látszik, semmiféle lépést nem tesznek arra, hogy ezt kormányzatuk befolyásolásával megváltoztassák.

Az együttműködés feltétele — harc a társadalmi igazságosságért

Kérdezzük, milyen szerepet kell vállalnia az egyháznak, ha bizonyos „elnyomott” népek kizárólag „felszabadításként” értelmezik a „fejlődést” vagy a „szabadságot” vagy a „missziót”. Tisztán kell itt látnunk, akár tetszik, akár nem, hogy valami hiba van a misszió egész fogalma körül, ha az egyház szemet huny afelett, amit ezek a jelszavak mondanak. Egyházi együttműködés ilyen gazdasági egyenlőtlenség mellett az egyházak között elképzelhetetlen. Az Egyházi Együttműködési Bizottság kötelessége, hogy felhívjon minden egyházat, kezdjenek „dialógust” kormányzatukkal erről az említett bajról, hogy prófétai szolgálatuk révén megváltozzék a helyzet, és minden ember szabaddá legyen, és embernek tekintse ember-társát. Addig pedig képtelenek vagyunk megvalósítani az igazi együttműködést.

Teológiai zűrzavar — az együttműködés akadályai

Más terület is van, amely bizottságunk figyelmét igényli ahhoz, hogy eredményt remélhessünk, mégpedig az a teológiai zűrzavar, amely jelenleg az együttműködő egyházakban érvényesül. Ezek közül némelyik inkább ökumenikus, mint evangélikus ügynek mondható. De még lutheránusok között is könnyen megakadályozhatják az igazi együttműködést a teológiai eltérések. Tudunk az európai teológusok vitájáról Nygren, Barth, Bultmann és tanítványaik között. Hallottunk a „halott Isten” teológiai irányzatáról, Robinsón „Isten iránt becsületes” teológiájáról. Olvastunk a „szituáció-etikáról”, a „szociális teológia” hangsúlyozásáról az Egyházak Világtanácsában, és az ebből adódó vádról, hogy az Egyházak Világtanácsa „elvetette a teológiát”. Némely fundamentalisták azt mondják, hogy az Egyházak Világtanácsa nem keresztényen, sőt az a „nagy parázna”, amelyről a Biblia szól. Ráadásul beszélnek a „latin-amerikai teológiáról”, „a felszabadítás teológiájáról”. Az Egyházak Összafrikai Konferenciája (az afrikai ökumenikus mozgalom) szerint pedig eljött az ideje annak, hogy az afrikai keresztények megírják a „theologia Africana”-t. Ennek meg természetesen semmi köze sincs az afrikai „fekete teológiához”.

Ez a szakasz nem tudományos jellegű, nincs semmiféle rendszeres vagy logikai érvelő ereje. Mindössze arra a tényre akartunk rámutatni, hogy az együttműködés lehetetlen lesz, ha nem figyelünk azokra a legidősebb teológiai és filozófiai eszmékre, amelyek eltöltik azokat az egyházi embereket, akikkel megkíséreljük az együttműködést. Pl. ki fogalmazza meg számunkra az „egyházi együttműködés”, vagyis „a mai misszió” teológiáját?

Hol élnek pogányok?

Ezért az egyházi együttműködés új értelmezése szerint tiszta álmódzás továbbra is úgy beszélni Afrikáról, Ázsiáról és Latin-Amerikáról, mint missziói területekről, és mint az európai vagy amerikai misszió célpontjairól vagy arcvonalairól.

A pogányok ezekben az országokban ugyanolyan pogányok, mint bárhol a világon. Isten, az Úr, Izráel Istene sohasem azonosítható bárhol élő népek bármilyen istenével vagy isteneivel. A kérdés tehát az: hogyan segíthetjük egymást abban, hogy népünket Istenhez térítsük?

Ez a helyzet ne tévesszen meg minket. A szegénység egyáltalában nem a pogányság büntetése. Körül kellene nézni Afrikában, Ázsiában, Latin-Amerikában, Európában és Észak-Amerikában, és meg kellene látni, igazában milyen nagy terület evangelizálatlan még mindig. Komolyan kellene vennünk ezt a helyzetfelmérést, és akkor arra kellene támogatást kérni a testvéregházaktól, hogy segítsenek megbirkózni ezzel a rosszabbodó helyzettel. Amikor ezt mondom, gondolok arra a sok más tényezőre (társadalmi, gazdasági, nemzeti, népi, bűnös tényezőkre stb.), amelyek akadályozzák az együttműködést a lutheránusok között, de ezeket éppen csak megemlíttem, mert újabb keletűek.

Az afrikai keresztyénség öntudatos hangja

Az afrikai keresztyénség helyzetét és feladatát legújabbban a „Kinsaszai nyilatkozat” foglalja össze, amelyet az Egyházak Összafrikai Konferenciájának Végrehajtó Bizottsága készített Kinsaszában, Zaire köztársaságban 1971. október 28-tól 31-ig tartott ülésén. Ez az egy lapnyi dokumentum talán egyike a legbátrabb keresztyén nyilatkozatoknak, amelyeket afrikai keresztyének valaha is tettek. Bizottságunk nem hunyhat szemet felette. A nyilatkozat azonban tele van olyan megjegyzésekkel, amelyek megütközést kelthetnének nem egy olvasóban, és ebben az esetben az afrikai lutheránus egyházaknak együtt kellene reagálniuk azon az alapon, amit hitvallásaink értelmében fenn kell tartanunk. Az Egyházak Összafrikai Konferenciája világossá akarja tenni ebben a nyilatkozatban, hogy hol állnak valóban az afrikai egyházi vezetők. Például ezt mondja: „Nekünk van egy *reménységünk*: olyan reménységünk, amelyet szeretnénk megosztani népünkkel — azokkal, akik szenvednek a szegénységtől, a faji megkülönböztetéstől, a tribalizmustól, a gazdasági, politikai és elit-társadalmi kizsákmányolástól. Meg vagyunk győződve arról, hogy Isten az ő oldalukon áll ebben a harcban, és Jézus Krisztus személyében eljött a szegények, az elnyomottak, az erőtlenek közé — Afrika fekete népe közé... Felhívjuk az egyházat, hogy álljon Isten mellé abban a munkájában, amelyet Afrika egész népének felszabadítására és megmentésére végez”.

Nem lett volna illendő, ha az Egyházi Együttműködési Bizottság elnöke kifejtette volna véleményét erről az egyoldalú nyilatkozatról. De feltétlenül helyes, ha felhívjuk a bizottság figyelmét arra a tényre, hogy az az egyház, amellyel Afrikában dolgozunk van, komolyan veszi ezt, és el van szánva arra, hogy szükség esetén elszigetelten éljen, ha az „öregebb egyházak” továbbra is megvetik és mellőzik ezt a figyelmeztetést. Befejezésül kijelenti ez az öntudatos afrikai egyház, hogy „az afrikai ökumenikus mozgalom hivatva van arra, hogy vezesse az egyházakat a világ keresztyénsége új évezredének előkészítésében.” A missziói parancs értelmezése, ahogyan azt ma Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában megfogalmazzák, nagyon különbözik attól, ahogyan azt a gyarmati-missziói elődök értelmezték. Kérdésünk: Hogyan akarja az Egyházi Együttműködési Bizottság az egyházakat segíteni ezekben az országokban, hogy teljesítsék feladatukat?

Az egyház keresztyénség utáni helyzetét Európában és Észak-Amerikában, amely szomorúságot okoz minden keresztyének Afrikában, így irtuk le legutóbbi tokiói nyilatkozatunkban: „Az emberek nincsenek jelen az egyházban.” Akkor hiába próbáltuk megértetni a hallgatókkal az egyháznak ezt az ijesztő helyzetét, és azokat a következményeket, amelyekkel ez a helyzet más országok keresztyéneire nézve is járhat. Mert sok keresztyén, aki az illető országokat meglátogatta, enyhén szólva úgy látja, hogy a helyzet elérkezett arra a pontra, amikor érvényes ez a megállapítás: „Akik a megváltó Úr Jézus Krisztus megismerése révén megmenekültek a világ romlottságából, de azután újra belemerültek és hatalmába kerültek, azoknak ez az utóbbi állapotuk rosszabb, mint az azelőtti volt.” (2 Pt 2, 20)

Nem kétséges, hogy ez a Szentírásnak nagyon hamis és törvényeskedő alkalmazása. Mégis hasznos lehet arra, hogy megmutassa: a keresztyén bizonyoságtételnek ebben a helyzetében „nem testtel és vérrel kell hadakoznunk”. A bizottságunkat érintő kérdés pedig az, hogy hogyan fogjuk segíteni az egyházakat Európában és Amerikában, hogy teljesítsék a missziói parancsot saját hazájukban. A helyzet rosszabb, mint a valamikor úgynevezett pogány országokban, mert olyan leblokkolt állapotba kerültek, amelyben lehetetlenné vált az emberek számára, hogy felfigyeljenek az evangéliumra. Fölényesség uralkodik. Némelykor az ember azt képzeli magáról, hogy isten. Megveti azt a munkát, amelyet egykor a Szentlélek végzett, és ez egyenlő a hitehagyással és Istenkáromlással. Egy latin-amerikai keresztyén ezt az állapotot belső ellenmondásnak, paradoxianak nevezi: „Annak a társadalomnak belső ellenmondása ez, amely formálisan keresztyén, de valóságban keresztyénellenes... Ebben a belső ellenmondásban talál támogatásra minden agresszió és minden elnyomás. Ebben a belső ellenmondásban hivatalosan prédikálják a vallást, de a valóságban megtagadják az ember kizsákmányolásával... A keresztyénség nevében törvényesítették az igazságtalanság és a szegénység statusquoját, amely diszkriminál és kizár.” Mindezt megbélyegzi a cikkíró mint „farizeizmust” és „kollektív képmutatást”. (World Christian Education Encounter, 26. kt., 1971/3—4; 138. lap.)

Megkíséreltük magunk elé vetíteni a valóságos helyzetképét, hogy lássuk, tudunk-e valamit tenni. Egyszerűen nem számolhatunk többé a keresztyénséggel az ún. keresztyén országokban.

Azt a kérdést kell itt megfontolnunk, hogyan lehetne feleleveníteni a missziói buzdóságot Európában és Észak-Amerikában, és hogyan lehetne azt valóra váltani. Együtt kell szembenéznünk ezekkel a tényekkel, és vagy megmenekülünk vagy elveszünk együtt, de meg kell látnunk, hogy ebben a technikailag ennyire fejlett világban nem élhetünk többé elszigetelten.

Kénytelenek vagyunk együttműködni, mert problémáink is jórészt közősek.

Az egyház dilemmája — a pénz

Végül meg kell látnunk, hogy az igazi dilemma „pénzügyi természetű”. Némelyeknek olyan sok pénzük van, hogy nem tudják, hogyan használják fel, míg mások számára az a probléma, hogyan szerezzék meg, és hogyan használják valami hasznos célra mások javára.

Közös probléma az, amivel sürgősen szembe kell néznünk. Mert azt

halljuk, hogy némely minket támogató tagegyház országában a struktúrák nagymértékű változása indul meg, amelynek következtében elválasztják az egyházat az államtól. Ez a bevételek nagy csökkenésével járhat a mi ügyosztályunkban is. Ez a helyzet ismét együttműködésre indíthat bennünket, mert akkor Európában ugyanúgy, mint Amerikában ugyanazokat a pénzszerzési módszereket kell fontolóra vennünk. „Honnan veszünk pénzt?” — ez lesz a nagy kérdés. De azonnal következik a másik: milyen célt szolgáljon, és hogyan osszuk el igazságosan ugyanarra az egy célra, hogy segítsünk minden egyházat abban a törekvésében, hogy teljesítse az Úr missziói parancsát. Amikor ez az idő közeledik, éppen akkor kell még jobban erősíteni Evian célkitűzését, az együttműködést.

Összefogás a közös feladatra

Fogjunk össze konstruktív megbeszélésre arról, hogy hogyan találjuk meg a közös frontot az evangelizáció, a sáfárság és a kölcsönös csere megvalósítására az együttműködő egyházak között. Hogyan akarjuk teljesíteni azt a feladatot, hogy „felhívjuk az embereket, béküljenek meg Istennel”? Lehet-e például afrikai és ázsiai televízió programokat felhasználni arra, hogy hirdessük az evangéliumot Európában és Észak-Amerikában? Tudunk-e igehirdetőket ország és ország, egyház és egyház között kicserélve felhasználni ébredési összejöveteleken és találkozókön, ahol ez lehetséges? Milyen más módszerek segíthetnének jelenleg abban, hogy az egyházi együttműködés fogalmát ne tisztára szavakkal való játékokra használjuk, hanem igazi kölcsönös csereviszonyt alakítsunk ki az evangélikus egyházak között a mai világban?

Josiah M. Kibira
Bukoba, Tanzánia

KÖVESS ENGEM!

D. Dr. Ottlyk Ernő püspök igehirdetése az Evangélikus Teológiai Akadémia tanévzáró ünnepélyén, június 16-án.

Lk 5, 4—6

Teológiai Akadémiánk tanévzárójának az ünnepélyén, amikor három lelkész-nemzedék is jelen van, amikor Isten felkészít újakat és tanít régieket a szolgálatban; Isten igéje Jézus Krisztust állítja elénk. Jézust, aki járja az ember-világot, tanítványokat toboroz magának, aki azért szólította meg Pétert, hogy legyenek, akik munkájának követői lesznek ezen a földön. Egykori történet ez és egész aktuális, mert nekünk szól és rólunk szól. Jézus minden időben hív tanítványokat és gyűjti az egyháznak egész népét Szentlelkével. Most is ezt cselekszi.

Péterként akar kézbevenni minket és vezérelni úton, amelyet Ő jelölt ki. Péter úgy gondolja támaszkodhat saját tapasztalatára; úgy gondolja, hogy Jézus ki is tudja javítani. Nem ez a halászatnak a legalkalmasabb ideje. Jézusnak pedig engedelmes tanítványra van szüksége, aki mindenestől odafigyel Őreá; akinek egész érdeklődése az, hogy tanuljon

a Mestertől, hogy átvegye a gondolkodásmódját, a cselekedeteit, az egész érzésvilágát, hogy kövesse Őt. Ezért veszi Jézus kezébe Pétert. Egy lecke ez, amely szól fiatalnak, öregnek, mindenkinek, akit Jézus valaha is elhívott, vagy éppen most hív el „Kövess engem!” szavával. Péternek meg kell tanulnia a Jézusra figyelést, az engedelmességet Iránta. Nem számíthat halásztapasztalata, korábbi gondolatvilága, az a légkör, környezet, milió, amelyet megszokott. Most Jézus akarja vezetni, irányítani előre. Most vedd be a hálódát, mikor tán úgy gondolod, hogy alkalmatlan; hadd nevelődj engedelmes, Jézusra figyelő, Őt követő tanítvánnyá.

Istennek mindig ez a módszere. Gondoljunk Pál apostolra! Micsoda érési folyamaton vezette őt végig Jézus. Aki Krisztusüldöző volt; ebből vált Saulból Pál apostol. Micsoda belső lelki tusakodáson ment át! Megvakult és három nap nem evett, mintha ő maga is alázállt volna a poklokra. Ebből hozza elő Jézus Pál apostolt, azt az igehirdetőt, aki bejárta az akkor ismert, csaknem egész világot. Ennek az embernek az életében tudott újat teremteni, mert kézbe vette, alakította és formálta, s előhozta belőle az újat. És a leghűségesebb szerzetes, Luther, a kegyes barát, ki bent állt mindenestül a középkor levegőjében; mekkora változáson kellett annak végbemennie, amíg Isten kihozta, alakította belőle a reformátort? Amíg eszközévé vált és amíg odaszánta magát a szolgálatra, amíg rajta keresztül tudott Isten drága tanítást elmondani az egész egyháznak!?

Ilyen Péterekre, nyitottszívű, engedelmes, tanulékony és vezérelhető tanítványra van szüksége Jézusnak. Így alakítja Pétert és így veszi kézbe a mai Pétereket. És a mi helyzetünk? Minket Isten mint egyházat, de egyenként, mint személyeket is új helyzetbe vitt és visz. Várja Péternek a magatartását és a lelkületét. Hogy legyen bennünk ilyen fogékonyság, rugalmasság, csak Őreá figyelés. Hogy így tudjuk leolvasni Róla: mi a keze mozdulása, mi a logikája, a szavajárása, a gondolatmenete, mi az a lelkület, amely volt a Krisztus Jézusban is, amikor Istennek formájában volt, nem tekintette azt zsákmánynak és ragadoványnak, hogy Ő az Istennel egyenlő, hanem megalázta magát, engedelmes lévén emberekhez lett hasonlóvá, vállalta a szolidaritást, a közösséget velünk, s így volt engedelmes mindhalálig, mégpedig a keresztfának haláláig. Ezt a tanítványi lelkületet formáztatja bennünk Jézus. Az elmúlt tanév is ezt a célt szolgálta és amíg csak élünk és bent vagyunk a szolgálatban, minden időben erre irányul rá törekvése: alakítani minket! Nem lehet megállni az egyház életében! Mindig új helyzet, mindig friss szituáció vetődik fel. Ő maga vezérel! Lehet régi tanítással megmaradni? Nem kényszerítette rá Isten házanépét, az egyházat, hogy mindig keresse: merre vezet az út az egyház népét; mi az akarata? Meg lehetett lenni a népvándorlás idején például azzal a teológiai koncepcióval, amely jó volt az első évszázadokban? Vagy meg lehetett maradni a reformáció idején középkori koncepcióval? Meg lehet maradni most, ma, a mi időnkben elmúlt időknek az itt talán megkövült teológiai, gondolkodásmódbeli maradványaival? Ő maga vezet engedelmes, nyitott, Jézus akaratát kereső Péterekkel. Hogyan? Úgy, hogy megmutatja önmagát. Mint szolgáló Jézust, mint drága, áldott diakonoszt. Aki szolgálni akar, s aki tanítványait is arra indítja, hogy ők maguk is, mint Krisztuskövetők diakóniai szolgálatot végezzenek gyülekezetben, akár intézményeinkben. De végezzenek diakóniai szolgálatot széles értelemben is. Képviseljék Isten igazságát népek, nemzetek, emberi együttélés dolgaiban. Hirdessék Isten akaratát az emberi együttélés rendjéről. Képviseljék Isten béketervét úgy, ahogy küld minket arra, hogy szol-

gáljuk az embernek a javát a világban, emberiségben, ebben a hazában ugyanúgy, mint gyülekezetben, vagy a legkisebb szeretetközösségben: a családban.

Kedves Testvérek! Nem lehet hallgatni arról, hogy Isten mit készít napjainkban, amikor Gyenedsiáson Országos Lelkészkonferenciák sorozatán viszi végig lelkészi karunkat. Eddig is jártuk a diakóniai teológiának az útját. Isten azonban megerősít mindebben, előbbrevisz és továbbvisz. És majd ezekből a konferenciákból — adja Isten — ki fog sugározni megújult papi magatartás, diakóniai struktúrájú gyülekezet. Majd át fogja hatni — mint a kovász — az egész egyházat. A gyülekezeteket ugyanúgy, mint az egyházi közgondolkodást. Isten újat cselekszik napjainkban a szemünk láttára. Ma olyan teológiai építményt, hatalmas teológiai rendszert építünk, amelyhez mindenki örömmel csatlakozik és adja hozzá a magáét, hogy kialakulhasson a Magyar Evangélikus Egyház belső egysége. Hogy taníthassa Jézus — a diakonosz — az egyház lelkészeit, a gyülekezeteket, s lehessen Ő hatalmas és diadalmos. Hozzon elő új Pétereket, akik megdöbbennek Isten cselekvésének a láttán! Amikor Péter látja, hogy érdemes volt Jézust követni, Rá hallgatni, beszédét befogadni, maga csodálkozik: „Eredj el éntőlem, mért én bűnös ember vagyok. Bánom, hogy korábban sem hallgattam Tereád. Most megdöbönt ez a látvány, hatalmad, ahogy szólsz és cselekszel és vezérelsz engem!” S nyilvánvaló az eredmény: „Ne félj! Ezután embereket fogsz. Ne légy csüggedt, ne légy kishitű, ne érezd magad vert sereg tagjának! Nem! Vessétek hálótokat a mélyre! Eredménye, győzelme lesz!” Nem miérettünk. Megfáradt, öreg lelkipásztor szava is lehet gyújtó erejű, fiatal, tapasztalatlan kezdő emberen keresztül is el tud mondani Isten drága üzenetet és kincset tud adni az emberek szívébe. Lesz győzelme a Jézus-igének, a diakonosznak, akit követ egyháza, a diakóniának, a szolgálatnak, a szeretetnek az útján.

Ezen a tanéven is, Testvérek, kézbe vett titeket Jézus. Tanulással, megfeszített munkával, drága professzoraitok segítségével Ő akart vezetni a szolgálat felé. Minden tanulásnak, héber nyelvtannak, és filozófiatörténetnek és valamennyi tantárgynak értelme és célja egy: a lelkészi szolgálatban fusson ez mind össze, és az illeszkedjék be Jézusnak — a diakonosznak — a képviseletébe, a követésébe. Így vesz kézbe Ő most is minket. Bárcsak lenne szavának győzelme most is, ahogy egykor Péteren volt, legyen úgy a mai Pétereken is! Ámen.

TEOLÓGIAI MUNKÁNK AZ EGYHÁZ SZOLGÁLATÁBAN

Dékáni jelentés

az Evangélikus Teológiai Akadémia 1971-72. tanévéről

Tudatosan és örömmel valljuk, hogy egész akadémiai munkánk csak akkor helyes és célravezető, ha az minden részletében egyházunk szolgálatában áll. A tárgyi és személyi feltételek ehhez adva vannak. Hiszen a professzorok egy része kezdetről fogva aktívan támogatta egy-

házunk vezetőségét a hazai és külföldi szolgálatunkat meghatározó teológiai felismerések kidolgozásában és azok érvényesítésében. Az Akadémia szervezeti és működési szabályzatát pedig eleve úgy alakítottuk ki, hogy a soros püspökök és az országos vezető püspököknek ne csak névlegesen, hanem tartalmilag legyen nagy szerepe az evangélikus lelkészképzés irányításában. Ezért arra törekedett az Akadémia tanári kara, hogy a maga hatáskörében éretten és felelősen intézkedjék, de az ís rendkívül fontosnak tartotta, hogy újra meg újra találkozzék munkatársi értekezleteken az egyház vezetőségével, hogy az együttműködés zavartalan és hasznos legyen.

Egy ilyen értekezlettel kezdtük meg az 1971—72. tanév munkáját is. Megtárgyaltuk az Akadémia oktató és nevelő munkájával kapcsolatos összes lényeges kérdéseket. Sorra vettük az egyes tanszékek munkáját és feleletet kerestünk arra a kérdésre, hogy maga az előadott ismeretanyag mennyisége és minősége mennyiben járul hozzá ahhoz, hogy a fiatal lelkészemzedék már a kezdet kezdetén belenőjjön egyházunk teológiai, egyházkormányzati és egyházpolitikai irányvonalába. Fölvetettük a professzorok kollektív nevelési felelősségének kérdését. Hogy a nevelői ráhatást minél intenzívebbé tegyük, fölsoztottuk az évfolyamokat a professzorok között és feladatukká tettük, hogy gondoskodjanak a rájuk bízott évfolyam jó tanulmányi előmeneteléről, erkölcsi, egyházpolitikai és politikai neveléséről.

Az Akadémia vezetőjének minden igyekezete arra irányult, hogy szoros és jól funkcionáló együttműködés jöjjön létre a dékán és otthonigazgató között. Hiszen az új Szabályrendelet értelmében az Otthon nem valami önálló intézmény többé, hanem az Akadémia intézménye, ahol elsősorban maguknak a hallgatóknak kell olyan légkört és rendet teremteniük, amelyben egyedül lehetséges eredményes munkát végezni. Messzemenően megosztottuk gondjainkat az ifjúság vezetőivel nemcsak a Tanulmányi Bizottságban, ahol az ösztöndíjak, tandíj és otthondíj-kedvezmények sorsáról döntöttünk és a hallgatók felelős vezetőivel együtt beszéltük meg és értékeltük a hallgatók tanulmányi előmenetelét, erkölcsi és politikai magatartását, — hanem sorozatos kötetlen megbeszéléseken is.

Ennek az egyértelmű együttműködésnek eredményeként megerősödött a rend és fegyelem az Akadémián és Otthonban. Egy kisebb fegyelmi vétségtől eltekintve semmiféle negatívumról nem tudok beszámolni. Sokban hozzájárul ehhez egyházi vezetőségünknek a döntése, hogy a leányhallgatókat az első félévben a Fóti Mandákotthonban helyeztük el, majd a második félév kezdetén beköltöztettük őket a Karácsony Sándor utcai Szeretetotthonba, ahol jelentős költséggel külön lakosztályt képeztünk ki számukra. Hét leányhallgató kapott itt elhelyezést, két leányhallgatónk rokonoknál kapott szállást.

Személyi kérdések

Két körülmény is elég nehéz problémák elé állította tanszemélyzetünket. *Dr. Nagy Gyula*, a rendszeres tanszék professzora augusztus elsején Genfbe távozott 3 esztendőre, ahol az LVSz Tanulmányi Osztályán tölt be referensi munkakört. Akadémiai előadásainak helyettesítésére *Dr. Pröhle Károly* kapott megbízást *ifj. Harmati Bélával* együtt. Közben a Magyar Bibliatanács úgy döntött, hogy az Újtestamentom fordításának a gyorsabb befejezése érdekében a fordító bizottság tagjai Debrecenben gyorsított menetben végzik munkájukat. Ez azt jelentette, hogy *dr. Pröhle Károly* 1971. október közepétől 1972. március közepéig

hetenként 5 napot dolgozott Debrecenben és szombatonként 6 előadást tartott az Akadémián, majd a második félévben heti 18 órára emelkedett óraszám. Ennek ellenére előadta Nagy Gyula tanszékének keretében a Filozófiatörténetet és Hitvallási iratok teológiáját és összesen csak 27 előadási óra maradt el az egész tanévben, de ennek anyagát is előadta az előadások magnózása révén. Az etikai előadásokat *ifj. Harmati Béla* külügyi titkár tartotta Nagy Gyula helyett autóbalesetig, tehát 1972. márciusáig.

Trajtler Gábor orgonaművész, az ének és zeneoktatás lektora ösztöndíjasként Hamburgban folytatott zenei tanulmányokat s emiatt az első félévben szünetelték előadásai.

1971. október 22-én Akadémiánk tiszteletbeli doktorává avattuk *dr. Renate Riembeck* frankfurti (NSZK) professzornőt, aki mint haladó gondolkodású történész különben is a KBK keretében végzett olyan értékes munkát, amit Evangélikus Egyházunk így akart neki megköszönni.

1972. február 25-én szóbeli szigorlatot tett Akadémiánkon *Nagy István* lelkész, a Fejér—Komáromi Egyházmegye esperese gyakorlati teológiából. Doktori disszertációját, amelynek címe: Az igehirdetés: Isten felelős cselekedetre indító üzenete ma, március 24-én védte meg nyilvános disputáción és „cum laude” minősítéssel doktorrá avattuk.

Ebben a tanévben töltötte be 60. életévét az Akadémia dékánja, aki békemozgalmi munkásságáért kitüntetésben is részesült. Ebben a tanévben töltötte be 20. éves szolgálati idejét az Akadémián *Kesztler Lászlóné*, a dékáni hivatal vezetője és 25 éves lelkési szolgálatát *dr. Selmeczi János*, az Otthon igazgatója. Az Akadémia mindhárom jubileumról köszönettel és elismeréssel emlékezett meg.

Itt említem meg, hogy az Akadémia tanári kara a következő tanévre *D. Dr. Pálffy Miklós* jelenlegi dékánt választotta meg újból dékánná.

Az Akadémia belső élete

Az Akadémia belső életéről és munkájáról szólva elsőnek azt említem, hogy az elmúlt tanévben 34 *beiratkozott*, rendes hallgatónk volt, akik közül 3 katonai szolgálatát teljesíti. Ebben az évben is van finn ösztöndíjasunk, *Liisa Iso-Hirvela* személyében. Vele együtt ebben a tanévben 22 férfi és 10 nőhallgatónk volt. Itt kell megemlítenem, hogy a nőhallgatók közül többen jelentkeztek, hogy diakóniai munkakört szeretnének tanulmányaik elvégzése után vállalni. Ez a tény arra kötelez bennünket, hogy az akadémiai tanulmányi rendben belül kialakítsuk a diakóniai szolgálatra készülők tanulmányi rendjét is.

Az első félév tanulmányi munkája szeptember 15-től december 20-ig a második félév szorgalmi ideje pedig január 17-től június 16-ig tartott. Ebben a tanévben 6 hallgató fejezte be tanulmányait (5 férfi, 1 nő), a következő minősítéssel: 5 jó, 1 közepes. Az alapvizsga eredménye: 4 jó, 1 közepes. Az első vizsga eredménye: 1 kitűnő, 1 jeles, 5 jó és 2 közepes. Míg az elmúlt tanévről 2 hallgató ismétlő alapvizsgára utasított, 3 hallgató pedig elégtelen fölkészülés miatt csak összettel tett alapvizsgát és elég sok utókollokvium is volt, ebben a tanévben összesen 2 elmaradt kollokvium volt, abból is egyik betegség miatt és a minősítő vizsgákat is minden hallgatónk idejében és eredményesen letette. Tanulmányi vonalon tehát jelentős javulás következett be és ez még tovább fokozható.

Az elmúlt tanévben megindult ösztöndíjrendszer tovább fejlődött

ebben a tanévben. Miután további egyházmegyék ajánlották fel egész vagy fél-ösztöndíjakat, jelenleg a 31 hazai hallgató közül 22 hallgató részesül egészösztöndíjban, 5 hallgató pedig félösztöndíjban. Ez tehát azt jelentette, hogy minden rászoruló hallgatónak tudtunk ösztöndíjat biztosítani, ami a hallgató teljes ellátásának költségeit fedezi. Az elmúlt esztendőben még figyelembe vettük az ösztöndíjat biztosító egyházmegye javaslatát az ösztöndíjas személyére vonatkozóan. Az Országos Presbitérium és Országos Közgyűlés ülésén azonban éppen a dékáni beszámoló alapján az a vélemény alakult ki, hogy a hallgatók nevelése érdekében a tanári kar és a Tanulmányi Bizottság véleménye döntően elsősorban az ösztöndíjak kiosztásánál.

Ugyanakkor hálás köszönetet mondok az egyházmegyék vezetőinek, a gyülekezeteknek és lelkészeknek, hogy ilyen mértékben karolták fel ezt a jó ügyet és további bizalmukat kérem a tanári kar iránt.

A hallgatók kötelező *diakóniai gyakorlatának* keretében 6 hallgatónk dolgozott 4 hétig az NDK evangélikus egyházának diakóniai intézeteiben. Ebben az évben csak egy hallgatót tudtunk kiküldeni, de a jövő nyáron minden bizonnyal nagyobb létszámban folytatjuk ezt a jó kezdeményezést. Meggyőződésünk szerint ugyanis nem elég a diakónia teológiáját elméletben megtanulni, hanem ebben a formában is át kell tenni a gyakorlatba.

Folytattuk ebben a tanévben is az „*akadémiai fórumokat*”. A már említett szeptember 9-i értekezleten az az álláspont alakult ki, hogy hallgatóink elég gyenge magyar nyelvi tudással jönnek Akadémiánkra. Még a szigorlati dolgozatokban is találkozunk olyan elemi nyelvtani hibákkal, amik nagyon elgondolkoztatnak bennünket. Már pedig az evangélikus lelkészek nemcsak jól, hanem szépen is kell tudnia prédikálnia, ha méltók akarnak lenni reformátori elődeikhez. Ezért úgy döntöttünk, hogy a fórum-alkalmakat ennek a tanévnek egész első felében „Magyar nyelvhelyesség” gyűjtőcímen arra fordítjuk, hogy szakértő bevonásával az elemi ismeretektől egészen a retorika megismeréséig hallgatóink ilyen jellegű képzésére fordítjuk. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete *Tompa József* főmunkatársa személyében megfelelő szakértőt bocsátott rendelkezésünkre és úgy tapasztaltuk, hogy máris pozitív hatásai mutatkoznak ennek a vállalkozásnak hallgatóink körében.

Maga az ifjúság ezeken a fórumokon emlékezett meg a nemzeti ünnepekről, fontosabb évfordulókról, amikor is eleven vitákkal összekötött előadások hangoztak el a hallgatók részéről. Hat fórumon egy-egy ötödéves hallgató erre az alkalomra készített igehirdetését hallgatta meg az egész ifjúság és tanári kar. Több alkalommal jelen voltak a püspökök is. Az igehirdetéseket mindig élénk vita követte. Meggyőződésem, hogy ezek az alkalmak fontosak és feltétlenül fenntartandók, mert itt tud meggyőződni az egész tanári kar, valamint a püspökök arról, hogy ki hogyan tudja az igehirdetésben alkalmazni az Akadémián elsajátított teológiai ismereteket.

A szokásos *csendesnapot* ebben a tanévben nem a tanév elején, hanem a második félév kezdetén tartottuk meg. A lelkészi szolgálatra felkészülés és magának az ifjúságnak a kérdéseivel foglalkoztunk ezen a csendesnapon, amelyet közös úrvacsoravétel zárt le.

Hallgatóink a professzorokkal együtt minden egyes alkalommal részt vettek a *Hazafias Népfront* budapesti papi békegyűlésein, a testvérakadémiákon elhangzott vendégelőadásokon.

Megoldódott a hallgatók tornatermi *sportolása*, felújítottuk a lab-

darúgófölszerelést, továbbra is többen járnak rendszeresen uszodába. Május 5—8-ig rendkívül tanulságos és tartalmas *kirándulást* rendeztünk Fertőd—Sopron—Sopronbánfalva—Szombathely—Köszeg útiránnyal.

Ebben az évben újból megrendeztük a *bibliaismereti versenyt*, amelyen az első díjat (500 Ft) *Gáncs Péter*, a második díjat megszerezve *Bálint László* és *Csepregi Zsuzsa* hallgatók szereztek meg. *Id. Harmati Béla* ny. evangélikus lelkész anyagilag járult hozzá a versenyzők díjazásához, amiért a hallgatók nevében köszönetet mondok.

Az Akadémia belső életével kapcsolatban még egy örvendetes dologról kell jelentést tennem: elkészültek az Akadémia és Otthon működését szabályozó rendeletek. A Szervezeti és Működési Szabályzatot Dr. Pröhle Károly, dr. Selmecei János és dr. Pálffy Miklós, a Tanulmányi és Vizsgarendet dr. Groó Gyula, dr. Fabinyi Tibor és dr. Vámos József, a doktori és tiszteletbeli doktori oklevél elnyerését szabályozó rendeletet pedig dr. Pröhle Károly és dr. Pálffy Miklós készítették el. Az 1971. december 9-én megtartott ülésen az Országos Presbitérium a Szabályrendeleteket elfogadta és azok 1972. január 1-én hatályba léptek. A szabályrendeletek rögzítik az elmúlt 15 év tapasztalatait, de úgy, hogy az Akadémia munkája tölti meg azokat igazi tartalommal.

A Teológus Otthon

Mint már a bevezetőben említettem, az új szabályrendelet integrálja az Otthont az Akadémiával, mert ezzel is azt akarja jelezni, hogy az Akadémián és Otthonban egyértelmű és azonos, oktatási és nevelési szempontok érvényesek. Akadémia és Otthon együttműködése minden vonatkozásban zavartalan volt: dr. Selmecei János igazgató, *Lehel László* szénior, *Foltin Brunó* szuplikációs proszenior, *Bálint László* és *Balogh András* gazdasági proszeniorok, valamint *Mátrai Mariann*, a leányhallgatók felelőse kiválóan és hűségesen végezték munkájukat — mindig az Akadémia vezetőségével egyetértésben.

Az első félévben 22, a második félévben 26 hallgató kapott lakást és teljes ellátást a Teológus Otthonban, beleértve a Karácsony Sándor utcai Szeretotthonban lakó 6 leányhallgatót is, akik ottlakásuk ellérése az Otthon kötelekébe tartoznak és kötelesek résztvenni annak minden rendezvényén.

Az Otthonban rendszeres „*nevelőmunka*” folyt az igazgató irányításával. Az ún. „*otthonórákon*”, amiket az elmúlt tanévben beiktattunk az akadémiai órárendbe és ezért a részvétel majdnem 100 százalékos volt — részben külső és belső előadókkal, részben az igazgató által vezetett megbeszélésekkel a teológus élet időszerű kérdéseiről, egyházunk bel- és külföldi szolgálatairól és diakóniai munkájáról, társadalmi és politikai kérdésekről, a gyülekezeti lelkészi munka problémáiról stb. hangzottak el beszámolók. Az *esti áhítatokon* az Otthonban, valamint a reggeli áhítatokon az Akadémián többségében a hallgatók, részben a professzorok végeztek igeiszolgálatot.

Rendkívül élénk és eredményes volt ebben a tanévben is a hallgatók *szuplikációs* szolgálata. 1971. szeptember 1-től 1972. május 31-ig 162 anyagyülekezetben volt szuplikáció, a szünidőre 30-at készítettek elő, ez összesen 192 gyülekezetet jelent. Viszont több mint kétszeresére emelkedett az előző évihez képest a *teológusnapok* száma, összesen 22. A teológusnapokon igyekeztek a hallgatók megszólaltatni és a gyülekezetekhez közel vinni egyházunk diakóniai teológiáját és ezeknek a szolgálatoknak igen jó visszhangja volt mindig a meglátogatott gyülekezetekben.

A szuplikációk és teológusnapok adományainak eredményét naptári év szerint tartjuk nyilván. Ezért az 1971. naptári év adatai: Bruttó bevétel: 331,872 Ft, nettó bevétel: 243,694 Ft. A hallgatók jutaléka kerekén 61,000 Ft volt. Tekintettel ezekre a jó eredményekre, az Otthon háztartása rentábilis lett és 1971-ben már nem kellett igénybe venni az egyházkerületek és az országos egyház támogatását. 1972-ben az Akadémia és Otthon Wartburg-Tourist gépkocsit kapott az LVSz-től, amely a teológusnapok lebonyolítását és a konyhai beszerzést nagyban megkönnyíti.

Az Akadémia könyvtára

Az Akadémia könyvtára nagyjából a szokott keretek között folytatta munkáját. Változás viszont, hogy *Schreiner Vilmos* pestújhelyi lelkész heti 24 óra helyett heti 36 órában vesz részt a munkában és míg az I. félévben Csepregi Zsuzsanna, a II. félévben Németh Pál I. éves hallgató segít a könyvtárban heti 10 órában.

A gyarapodás jelentősen nagyobb a múlt évinél. A tavalyi 378 művel szemben 581 művel, több mint 600 kötetben gyarapodott könyvtárunk. Egyházunk vezetői a belföldi könyvvásárlási keretet 4000 Ft-tal emelték és így már minden könyvet meg tudunk vásárolni, ami fontos a lelkészképzés szempontjából. A könyvtár forgalma (2906 mű) kb. azonos a múlt évivel. Külföldről az LVSz, EVT, HEKS és magánszemélyek részéről kapjuk a könyveket. Újabbban a Drezdai Tartományi Egyház ajánlotta föl segítségét az NDK-ban megjelenő teológiai könyvek beszerzésére.

A professzorok hazai és külföldi szolgálatai

Szorosan vett akadémiai oktató-nevelő munkájukon kívül a tanári kar tagjai örömmel vállalták és végezték a fontos szolgálatok egész sorát egyházunkban, a különféle nemzetközi egyházi szervezetekben és nemzeti egyházakban.

Mindenki végzett istentiszteleti szolgálatokat a budapesti és vidéki gyülekezetekben. Előadásokat tartottak a lelkészi munkaközösségekben és a Hazafias Népfront papi békegyűlésein. Vezetik a szakosított teológiai szakcsoportokat, *dr. Pröhle Károly* és *D. Dr. Pálffy Miklós* előadója a júniusban és szeptemberben megtartandó 6 országos teológiai konferenciának.

Megemlítem röviden az Akadémia tanárainak jelentősebb hazai és külföldi szolgálatait az elmúlt tanévben:

Dr. Pröhle Károly prodékán; a Lelkipásztor felelős szerkesztője, az LVSz Magyar Nemzeti Bizottságának titkára, az LVSz Magyar Tanulmányi Munkacsoportjainak vezetője, az Evangélikus Ökumenikus Tanulmányi Bizottság vezetője, az Újszövetségi Fordító Bizottság tagja, az Énekeskönyvszerkesztő Bizottság elnöke, a lelkészi képesítésű nők helyzetének felülvizsgálatára kiküldött bizottság elnöke, az Evangélikus Élet szerkesztőbizottságának tagja, cikkei és tanulmányai jelentek meg az *Ev. Életben* és *Lelkipásztorban*.

Résztvett a Himnológusok munkaközösségének ülésén Svédországban, ahol előadást tartott ezen a címen: Az egyház szolgálata a világban és az új ének. A KBK nagygyűlését előkészítő bizottság ülésén Prágában, a KBK nagygyűlésén, ahol *dr. Pálffy Miklós*t helyettesítette, a titkári munkakörben. Résztvett az Európai Ökumenikus Információs

Munkaközösség ülésén Finnországban, a Református Felekezettudományi Intézet konferenciáján Balatonfüreden és az LVSz Egyházi Együttműködési Bizottságának ülésén Kecskeméten.

Dr. Groó Gyula: az Evangélikus Élet szerkesztőbizottságának tagja, az LVSz Magyar Tanulmányi Munkaközösségének első csoportjában dolgozik, cikkei és tanulmányai az Evangélikus Életben, Lelkipásztorban és Theológiai Szemlében jelentek meg. Ez év tavaszán az Akadémia kompendiumaként megjelent Katechetikai jegyzete. Résztvett a Strassbourgi Ökumenikus Tanulmányi Intézet nemzetközi szemináriumán 1971. szeptemberében.

Dr. Vámos József: az Evangélikus Élet 5 tagú kis-szerkesztőbizottságának és nagy szerkesztőbizottságának tagja, a Magyar Ökumenikus Tanács titkára. Cikkei jelentek meg az Evangélikus Életben, az LVSz Magyar Tanulmányi Munkaközössége III. munkacsoportjának vezetője, a Külügyi B. tagja, az országos közgyűlés jegyzője.

Dr. Fabinyi Tibor: az Evangélikus Élet szerkesztőbizottságának tagja, az Országos Evangélikus Múzeum szervezési ügyeinek intézője, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Névtárának szerkesztője, cikkei és tanulmányai az Evangélikus Életben, Lelkipásztorban, Theológiai Szemlében és külföldi lapokban jelentek meg. Tagja az LVSz Publikációs Kérdésekkel foglalkozó Munkabizottságának és annak eddig három ülésén vett részt.

Dr. Selmeczi János otthonigazgató: tagja az Evangélikus Élet szűkebb és tágabb szerkesztőbizottságának, valamint a Lelkipásztor szerkesztőbizottságának, az országos számvevőségnek, tagja az LVSz Magyar Tanulmányi Munkacsoportjának és az Ökumenikus I. számú munkacsoportnak, tanulmányai és cikkei jelentek meg az Evangélikus Életben és Lelkipásztorban. A Külügyi Bizottság tagja.

Dr. Pálffy Miklós dékán: vezetője az Ószövetségi Fordító Szakbizottságnak, elnöke az Evangélikus Egyház Ösztöndíjtanácsának, tagja a Külügyi Bizottságnak. A Magyar Ökumenikus Tanács főtítkára, a KBK Nemzetközi Kérdésekkel Foglalkozó Bizottságának titkára, az LVSz Magyar Tanulmányi Bizottsága I. munkacsoportjának és az Ökumenikus Bizottság II. csoportjának vezetője, az Evangélikus Élet, Lelkipásztor és Theológiai Szemle szerkesztőbizottságának tagja, az Országos Presbitérium, Országos Közgyűlés, Országos Törvényszék és Országos Lektor Bizottság tagja. Résztvett az Ökumenikus Főtítkárok Világkonferenciájában Genfben, az EVT Egyházközi Segélybizottságának ülésén Genfben és Montreux-ben, az NDK Lelkészsövetségének konferenciáján Berlinben, az Ösztöndíjtanács elnökeként evangélikus egyházi kiküldetésben Drezdában, Berlinben, Schwerinben és Eisenachban, a KBK nagygyűlésén Prágában, ahol a Jelölő Bizottság elnöke volt, az LVSz Egyházi Együttműködési Bizottság ülésén Kecskeméten és a Református Felekezettudományi Intézet konferenciáján Balatonfüreden.

Cikkei és tanulmányai jelentek meg az Evangélikus Életben, a Lelkipásztorban, a Theológiai Szemlében, a Church Pressben, a Budapesti Rundschauban, külföldi folyóiratokban (Pfarrerblatt, Neue Zeit) és a Jepsen-gyűjteményes kötetben.

Professzoraink örömmel vesznek részt egyházunk valóságos gyakorlati életében, hiszen azon keresztül megtermékenyül akadémiai munkájuk is. Sem hazai, sem külföldi szolgálataik mellett azonban sohasem hanyagolták el tanári munkájukat és külön beiktatott előadásokkal pótolták az esetleg elmaradt órákat.

Külföldi vendégek

Szoros kapcsolat alakult ki Akadémiánk és több külföldi Teológiai Fakultás és a professzorok között. Sajnos nem tudunk eleget tenni a Pozsonyi Evangélikus Teológiai Fakultás és a Bécsi Teológiai Fakultás meghívásának. Ezeket a vendégládásokat a következő tanévben óhajtjuk pótolni, illetve megtartani.

Ellenben sok külföldi egyházi küldöttség és személy kereste fel Akadémiánkat. A tanévnyitó ünnepélyen *dr. Jan Michalko* szlovákiai evangélikus vezetőpüspököt és *L. Bartho* főtitkárt köszönthettük, akik külön megbeszélést tartottak az Akadémia tanári karával is. Az Ausztriai Evangélikus Egyház küldöttsége *dr. Fischer* és *dr. Wilhelm* egyházi főtanácsosok vezetésével, *dr. Klapper* hannoveri egyházfőtanácsos, *dr. Heinze* braunschweigi püspök és felesége, *Klein* romániai szász evangélikus püspök, *Kansas* finn püspök és felesége, *dr. Paul Hansen*, az LVSz európai kisebbségi titkára, *dr. Höjen*, az LVSz tanulmányi osztályának katolikus ügyekkel foglalkozó titkára, *Simpfendorfer* és *Kenedy*, az EVT nevelésügyi osztályának vezetői keresték fel Akadémiánkat. Külföldi vendégeink közül *dr. Renate Riembeck* professzornő előadást tartott a nemzetközi helyzetről az Ösztöndíjtanács egynapos ülésén, *dr. Klapper* egyházfőtanácsos pedig az LVSz ösztöndíj-stratégiájáról ugyanitt.

A köszönet szava

Az elmúlt tanulmányi év eseményekben gazdag volt, eredményeiben pedig kielégítő emberi megítélés szerint. De munkánk megmérését elsősorban annak kezébe tesszük le, aki naponként tanított bennünket szolgálatunk hűségese elvégzésére és nem vonta meg tőlünk szeretetét akkor sem, amikor a hit és tudás krízisein kellett átvergődnünk.

De a köszönet és hála szavával emlékezem meg mindazokról, akik Akadémiánk munkáját ebben a tanévben is segítették és támogatták. Öszinte köszönetet mondok *D. Káldy Zoltán* püspök úrnak, aki egyházvezetői felelősséggel állt mindig mellénk gondjainkban és örömeinkben egyaránt, *D. Dr. Ottlyk Ernő* püspök úrnak ezévi, felügyeletet ellátó és szeretettel végzett szolgálataért, tanártársaimnak, az Akadémia és Otthon munkatársainak és az ifjúság vezetőinek hűségese és lelkes munkájukért.

Külön is köszönöm, hogy a Magyar Népköztársaság kormánya az Akadémiának juttatott rendszeres államsegéllyel, egyházunk pedig annak kiegészítésével biztosították a nyugodt körülményeket feladataink elvégzéséhez. Köszönöm az Állami Egyházügyi Hivatal vezetőjének, *Miklós Imre* államtitkár úrnak, *Balló István* elnökhelyettes úrnak és a Protestáns Főosztály vezetőinek, munkatársainak sokszor megtapasztalt jóakarató segítségét.

Innen is hálával gondolunk egyházunk minden felelős tisztségviselőjére, espereseire, felügyelőire, lelkészeire és gyülekezeti tagjaira, akik imádságukkal és szeretetükkel, de anyagi áldozataikkal is nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy elsősorban hallgatóink gondok nélkül végezhessek tanulmányaikat és készülhessenek föl arra, hogy teológiailag képzett, erkölcsi magatartásukban igaz, gondolkodásukban modern prédikátorai legyenek egyházunknak.

Mindezért pedig magasztaljuk Istent, akit egyedül illet dicséret és hála.

Budapest, 1972. június 16.

D. Dr. Pálffy Miklós
dékán

Még mindig időszerű a tridenti zsinat

A római katolicizmus a reformációi mozgalmak hatására sokat veszített tekintélyéből és világi-hatalmi befolyását is alaposan megtépázta a reformáció nyomán bekövetkezett szekularizációs folyamat. Csekély kivételtől eltekintve elvesztette a német nyelvterületet, és Európa más részein is — gyakorlatilag — megszűnt létezni.

E veszteségeket azonban a római egyház lassanként ellensúlyozni tudta, s nemcsak a spanyol-portugál gyarmatosítások-adta lehetőségek kihasználásával, hanem azzal, hogy rendezte „belső sorait”, változatlanul támogatva azokat a hatalmi köröket, amelyek az európai hegemoniára törektek. E hatalmak közül különösen is számíthatott Spanyolország uralkodó köreire, egész politikájára, amely politika (különösen később, II. Fülöp idején) a „katolikus Európa” jelszavával operált. S egyáltalán nem véletlen, hogy éppen a spanyol orientáció az, amely teológiailag, egyházpolitikailag és politikailag egyaránt jellemző az ellenreformációt megkezdő pápai udvarra. Az itteni uralkodó körök merev — s egyben idejétmúltan maradi — „provinciális feudalizmusa” ugyanis törvényszerűen találkozott a katolikus egyház vezetésének elvi és gyakorlati magatartásával.

De nem véletlen az sem, hogy V. Károly császár, aki spanyol királyként kezdte politikai pályafutását, és akinek ennek megfelelően szintén a „katolikus Európa” létrehozása volt legfőbb törekvése, ellentétbe került a pápák egyházpolitikájával s politikai koncepciójával. Ez az ellentét is törvényszerű, mert V. Károly szakított a már említett „provinciális feudalizmust” képviselő rétegekkel, s azokra a főúri és pénzüligarcha rétegekre próbált támaszkodni, amelyek gazdaságilag — ennek következtében — társadalmi szempontból is jobban alkalmazkodtak a lassan megváltozó általános viszonyokhoz.

S hogy harmadszor is használjuk a „nem véletlen” szópárt: egyáltalán nem véletlen az, hogy a vatikáni egyházpolitikára, általános magatartásra még mind a mai napig a valamikori provinciális foganatású feudalizmus jellemző akkor, amikor társadalmi, szociális kérdésekben próbál állást foglalni.

Visszatérve témánkhoz: a reformáció terjedésével megingott katolicizmus az 1530-as évek második felében hozzálát sorai rendezéséhez. A pápai trónra az inkább politikus, mintsem egyházfő III. Pál (1534—1549) kerül, akinek két igen fontos intézkedése erőteljes indítást adott az ellenreformációs folyamatnak. Ezek: 1. A jezsuita rend elismerése, illetve a pápai politika szolgálatába állítása (1540-es pápai bulla: „Regimini militans ecclesiae”). 2. Az inkvizíció központjának Rómába helyezése, s „minden országra kiterjedő hatalmának” biztosítása (1542-es pápai konstitúció: „Licet ab initio”). (Csak mellesleg: a Jezsuita rend alapítója Loyola Ignác, spanyol származású, aki Spanyolországban kezdte el működését. Ugyancsak Spanyolországban született meg az inkvizíció intézménye is. — Az már viszont a történelem komikuma, hogy Loyolát annak idején a spanyol inkvizíció „tanácsolta el” — Párizsba).

Ilyen megfelelő „háttér” biztosítása s egyébként, a pápai udvarban meg-

tett intézkedések után, a pápa 1543-ban összehívta az „egyetemes” zsinatot.

A zsinat összehívását évek óta három, egymástól független grémium követelte: 1. V. Károly császár és környezete. 2. A protestáns egyházi és világi vezetők. 3. A római katolikus püspöki kar, illetve annak a magának nagyobb önállóságot követelő többsége.

1. V. Károly a zsinat összehívását azért sürgette, mert politikai koncepciója szükségessé tette volna a régi és az új egyházi irányzat (a protestánsok) egységesítését, az egyházon belüli kompromisszumok megegyezést. Ennek megfelelően ő is és utódja I. Ferdinánd, abban látták a zsinat feladatát, hogy az szervezeti (esetleg némi teológiai) reformokat hajtson végre, s hogy ezek a reformok a protestánsok követeléseinek figyelembevételével menjenek is végbe.

2. A protestáns körök (így Luther, Melanchthon és követői) nemcsak formális reformokat követeltek, hanem a pápai hatalom teljes megszüntetését. (Luther és támogatói pozitív reménységgel néztek egy olyan zsinat összehívása elé, amely az általuk javasolt kérdéseket meg tárgyalta volna. Készültek is a zsinat elé terjesztendő javaslatokkal.)

3. A püspöki „episzkopális” irányzat tagjai a saját kárukon tapasztalva a reformáció térhódítását — ti. azt, hogy Európa egyes országai-ban nemcsak híveiket, hanem létüket biztosító földbirtokaikat is elvesztették —, szintén a protestánsokkal való teológiai és szervezeti kompromisszumok megteremtését követelték. Követeléseikben nagy teret kapott az is, hogy a pápai udvar vélt és tényleges tekintélyét (tehát teológiai és politikai vezetőszerpét) a minimumra kell csökkentenie. A központi irányítás helyett ez a csoport a „regionális”, a nemzeti szempontok elsődlegességét próbálta követelni a nyílt céllal, hogy mindegyik „regionális” egyháztest előbb a maga érdekét tartsa szem előtt és csak azután az egyház már valójában nem létező „egységét”, katolicitását.

Tudom, hogy mindenfajta aktualizálás nemcsak korszerűtlen, hanem szakszerűtlen is lehet, de akkor is elgondolkoztató az, hogy a római egyház jelen korunkban is ugyanazokkal a problémákkal küszködik, mint a Tridentinum idején. A „modernizálást” megkövetelné a „keresztyén Nyugat”, a protestantizmus ugyancsak nyugati szárnya és a „regionális” szinten politizáló püspöki kar is.

1. A nyugati irányzat katolicizmusa — ugyanakkor — változatlanul szemben találja magát a post-feudalista álláspontú hivatalos pápai politikával, amikor a „keresztyén feladatairól” szól, és így nem tud mit kezdeni magával a római egyházzal.

2. A protestantizmus lutheri ága megosztott (mert — szerencsésen „Keleten” is vannak követői), és a megosztottságban mindegyik rész inkább a maga „regionálisát”, önállóságát helyezi előtérbe, mintsem hogy a pápa alá rendelné. Persze itt is lehet és van kivétel: az a csoport, amely Melanchthon módjára, talán politikai okok miatt is hajlandó lenne kiegyezni a Vatikánnal. Ez a csoport ma elsősorban az „internacionalista” lutheranizmusban keresendő.

3. A regionális érdekű katolicizmus csakúgy megtalálható nálunk — a szocialista országokban —, mint Nyugaton. Alapmagatartásuk az önállóság keresése mégpedig úgy, hogy saját maguk oldják meg létük alapvető kérdéseit, bizonyos vonatkozásban függetlenül attól, amit a sajátos beállítottságú vatikáni politika képvisel. A hollandiai példa csakúgy erre utal, mint a szovjetunióbeli és a mi magyar katolicizmusunk magatartása.

A zsinat végül is 1545-ben, a pápai udvar (kuriálisok) és a püspöki kar huzavonája után Tridentben megkezdte ülését. Megkezdte úgy, hogy sem az V. Károly által képviselt, sem pedig az episzkopális irányzat nem volt képes befolyást gyakorolni az ülésszak tárgysorozata. V. Károly ugyanis változatlanul a szervezeti reformok mellett, a protestánsokkal való kiegyezés lehetőségét követelte, s ebben — különösen az első követelésben — hathatós támogatást kapott a nem spanyol és nem itáliai püspökök nagyobb részétől.

A pápa és a pápai udvar új dogmák kimondását sürgette, és egyáltalán nem kívánt tárgyalni a reformáció által napvilágra került problémákról. Sőt, kezdettől fogva mereven elzárkózott még annak a lehetőségétől is, hogy olyan témák kerüljenek napirendre, amelyek valami oknál fogva összefüggésben állottak a protestánsok követeléseivel, állásfoglalásával.

Így történhetet meg az, hogy — a pápai udvar ügyes taktikai manőverei után — nemcsak a kezdeményezés, hanem a végrehajtás is a kuriálisok kezébe került, s a jól megszervezett, valójában kisebbségi csoport le tudta küzdeni a császári követeléseket csakúgy, mint a püspökök javaslatait. (A pontosság kedvéért azért meg kell említenünk, hogy a pápai dekrétumok ugyan egyszerre állították fel a „hit” és a „reformáció” ügyével foglalkozó bizottságokat, de a zsinati eredmények során az utóbbi bizottságban hozott határozatok nem kerültek a zsinat ünnepélyes, határozathozó ülésébe.)

Az első ülésszakon (1545—1547) nyolc plenáris ülésre került sor. A „sessióknak” nevezett ünnepi alkalmakon a résztvevők személy szerint szavaztak, eltérve attól az eddigi gyakorlattól, amely a „nemzetek” szerinti szavazást követelte meg. (V. Károly és az episzkopalista irány ebben is vereséget szenvedett.)

Az itt hozott határozatok egytől egyig a reformációtól való éles elhatároltság jegyében születtek meg. Nincs ugyanis egyetlen olyan határozat sem, amely valamiféle engedményt tett volna azok felé, akik a római egyházon belül az egyházi tanítás megújítását követelték. Mindezek helyett a IV. sessió rögzítette az egyházi tan „forrását”: azt, hogy az Ótestamentum mellett, annak apokrif részei is kanonikusnak tekintendők, hogy a Szentírás mellett a „szent hagyomány” is egyenértékű forrás. Ugyanakkor rögzítette a határozat azt is, hogy a „Vulgata” — a Szentírás latin fordítása — a Biblia hiteles szövege — és nem az eredeti héber, görög nyelvű szöveg. — Az V. sessió az „eredendő” bűnről szóló tanítást legalizálta — Lutherék tanításával való éles szembenállásban. — A VI. sessió a „megigazulás” dolgában hozott határozatot, de ebben az esetben úgy, hogy átvette a lutheri megigazulástan bizonyos alapvető elemeit. Ennek a ténynek az értékelése és napjainkban kihatása azonban még részletesebb elemzésre szorul, olyanra, amit további munkánk során el kell végeznünk. — A VII. sessió hétben rögzítette a „szentségek számát, és ezzel is elutasította azt a protestáns véleményt, amely szerint a Krisztus-rendelte és ezért megengedhető szentségek száma csak kettő (kereszttség, úrvacsora), esetleg (gyónás) lehet.

A zsinat azzal a megokolással, hogy a császár fennhatósága alatt álló Tridentben járvány tört ki, 1547-ben a pápai territórum alatt lévő Bolognába helyezte át székhelyét. Az 1549-ig tartó, meg-megszakított munkája során két sessióban, jelentéktelen ügyekben hozott határozatot. A második sessió lezajlása után meghalt ennek a periódusnak a mozgatója, irányítója: III. Pál pápa is.

A második periódust III. Gyula (1550—1555), az előző ülészak vezető kardinálisa hívta össze, mégpedig V. Károly nyilvánvaló pressziójára. V. Károlynak tulajdonítható az is, hogy a püspökök soraiban jónéhány német püspök mellett a protestánsok képviselői is résztvehettek. Ennek megfelelően a protestánsok és a felerősödött episzkopális irányzat az előző periódus határozatainak érvénytelenítését követelték igen szorgalmasan, de hasztalanul. Követeléseik között szerepelt, hogy a pápa hatalmát a zsinat alá kell rendelni, és azt is, hogy a jelenlevő püspökök ne legyenek kötelesek a pápának a hűségesküet letenni.

A periódus (1551—1552) — minden ellenkező törekvés ellenére — a hat sessio alapján csak az „eucharistiáról” (XIII.), az utolsó kenetről (XIV.) szóló zsinati határozatokat fogadta el — még másik négy jelentéktelen határozat mellett. S ezek a határozatok is élesen szemben állottak a protestánsok követeléseivel...

A második periódus üléseit háborús események szakították félbe, és a következő évek is az ún. „vallásháborúk” első etapjának jegyében (1550—1560) zajlottak le. Ez okok miatt a zsinat éveken át — gyakorlatilag — nem is működött, s csak a II. Marcellt (1555) követő, a III. Pál pápa alatt nagy szerepet játszó IV. Pál (1555—1559) „belpolitikai” intézkedései változták a pápai udvar magatartásának egyértelmű megmerevedését, változatlanosságát. Intézkedései nyomán még jobban előtérbe került az inkvizíció és a Jezsuita rend meghatározó szerepe, s ezeknek így nagy szerepe volt abban is, hogy a renitenskedő episzkopális irányzat képviselőit — ha kellett erőszakkal, ha lehetett, akkor megnyeréssel — szinte teljességgel leszerelte.

A harmadik periódus munkájára IV. Piusz (1559—1565) pápasága alatt került sor. Ekkor a zsinat újbóli összehívását I. Ferdinánd császár és a francia püspöki kar (Guise kardinálissal az élén) követelték meg.

I. Ferdinánd — V. Károlyhoz hasonlóan — erősen hangsúlyozva az egyház szervezetének modernizálását (papnőtleniség eltörlése, két szín alatt való úrvacsora, a pápai udvar szervezetének átalakítása, a szervezettség átalakítása, a laikusok szerepének előtérbe helyezése, a pápai udvar jelentőségének s általában a „jogászkodás” lehetőségének csökkentése, stb.), újból megkísérelte az egyházat a „nagy európai politika” szolgálatába állítani. Hiába hangoztatta azonban ő is a maga és céljai „katolikus” voltát, a spanyol érdekeltségű jezsuita rend és az angliai szigetvilág „eretnek: protestáns” uralmát megtörni akaró II. Fülöp spanyol király minden kísérletét meghiúsította.

(A jelen vázlaton túlmenő helyzetértékelésnél feltétlenül szükséges lesz annak a bemutatása, hogy a „katolikus” spanyol politika — illetve: a változatlanul „provinciális feudalista” ideológia — szembe került a francia — némileg protestáns beütésű — és a modern kapitalista berendezkedettséget megindító angol — ugyancsak protestáns ideológiai megalapozottságú — gazdasági s társadalompolitikával.)

A pápai koncepcióval ellentétes irányzatok legyűrése után a zsinat meglepő gyorsasággal fogadta el a házasság szentségéről szóló dekrétumot, s bízta meg a pápát, hogy tegye meg a további szükséges intézkedéseket.

Az utolsó periódus eseményeihez tartozik az, hogy megtiltották a „bűnbocsató cédulák” árusítását, és szabályozták az ereklyékkel kapcsolatos manipulációkat is. Ez a „reformintézkedés” megszabadította a római egyházat a legfeltűnőbb visszaélési lehetőségektől, de a többi határozatokat tekintve egyáltalában nem mondható túlzottan jelentős reformációs cselekedetnek.

Az egyetlen valamiféleképpen pozitívnak mondható eredmény viszont indirekt tartalmú. Az ti., hogy a jezsuitáknak és a kuriális csoportnak sikerült sok mindenben a maguk akarátát érvényesíteni, de a talán legfontosabb határozat meghozatalára: a pápai csalhatatlansági dogma kimondására már nem sikerült rávenni a zsinati atyák többségét. Ennek megtörténtére még több mint 300 esztendő kellett várnia a kuriális irány képviselőinek.

A zsinat berekesztése után másfél hónappal, 1564. január 26-án adta ki IV. Piusz „Benedictus Deus” kezdetű bulláját, amellyel bejelentette a zsinat munkájának befejeztét, s a maga részéről megerősítette az ott hozott határozatokat. Nagyon jellemző azonban arra, hogy a zsinati ellenzék milyen nagy lehetett, hogy a pápai bullát csak Ausztriában, Portugáliában, Lengyelországban, Savoyában és általában Itáliában hirdették ki hivatalosan. Európa többi államaiban — még Spanyolországban is — különféle nehézségeket támasztottak a zsinati határozatok kihirdetése és végrehajtása elé. Ennek ellenére a pápai udvar nemcsak a határozatokat hozatta meg, hanem — főleg a jezsuiták segítségével — azokat lassanként végre is hajtatta.

A következő esztendők — a kapott felhatalmazás alapján — több pápai intézkedést hoztak napvilágra. Ezek:

1. A „Tridenti Hitvallás” — „Professio fidei Tridentinae”, a pápa iránti engedelmség esküvel is megerősített, ünnepélyesen elkötelező formulája, amit az ezután következő zsinatok megnyitása előtt minden zsinati atyának el kellett mondania. — Kiadásának dátuma: 1564.

2. A „Tridenti Index” — „Index librorum prohibitorum”, a tiltott könyvek jegyzéke. Első kiadásának dátuma: 1564, amit 1571-ben az „indexkongregáció” felállítása követett, s amely kongregáció a legutóbbi évekig folytatta protestáns és haladásellenes tevékenységét.

3. A „Catechismus Romanus (1566)” — a római katolikus plébánosok „kézikönyve”, az a könyv, amely azóta is irányítja a római katolikus papság teológiai, dogmatikai, etikai véleményét, illetve kötelező érvényű tanítást ad ezekben a kérdésekben. (Ennek változatlan meglétét Róma mostanában el szokta hallgatni, és a Róma-barát protestánsok is szeretnek róla megfeledkezni.)

4. A „Római breviárium” (1568), a szentírási szakaszokból, a szentek legendájából és az egyházatyák, római teológusok megnyilatkozásaiból összeállított „zsebkönyv”, amit a római klérus tagjainak naponként kell elolvasniuk. Tartalma — az imádságokkal együtt — elsősorban a Mária kultusz volt hivatva népszerűsíteni. (A Mária-kultusz is Spanyolországban kapta meg éltető táptalaját, és e területről indult ki a Mária-dogmák megalkotásának kívánása is.)

5. A „Római Missale” (1570), a mise szövegének végső lerögzítése, illetve a római egyház kultuszi életének végső meghatározása. — Ez az intézkedés sem vett tudomást a protestáns követelésekről, megerősítette a mise „áldozati” jellegét, és nemhogy kiiktatta volna, hanem még inkább megerősítette a Máriához való imádság szerepét.

6. A „Vulgata” szövegének két kiadása: 1590, 1592.

Ezek után — nagyon röviden — így foglalhatjuk össze a tridenti zsinat eseményeit, egyháztörténeti és általános jelentőségét.

1. A zsinat összehívását a reformációs mozgalmak gyors eredményei s az európai hatalmi politika érdekei egyformán szükségessé s elodázhatatlanná tették.

A protestantizmus következetesen elutasította a Róma központú s a pápa által vezetett egyház tanítását csakúgy, mint etikai, kegyességi gyakorlatát. — A különböző érdekű politikai csoportosulások — a spa-

nyolok kivételével — meg akartak szabadulni a pápaságtól, egyrészt nagyon is anyagi okok miatt (a protestáns fejedelmek), másrészt egy nagyobb látókörű „európai” politika gyakorlásának érdekében.

2. A különböző oldalról jött és különböző érdekű reformkövetelések ellenében a pápai udvar — féltve befolyását s még mindig komolyan veendő világi hatalmát — mereven elzárkózott a komolyabb reformok elől. Tette ezt azzal a megokolással, hogy bármiféle reform, vagy engedmény a római egyház létének alapját támadná meg, és ennek következményei beláthatatlanok lennének.

3. A pápai udvar jó szövetségesre talált a spanyol vezető körökben, és e körnek idejétmúlt „provinciális feudalista” ideológiáját és segítségét is felhasználta. Ez ideológiában a Kúria megtalálta saját teológiai véleményének „világi” megfelelőjét.

4. A pápai udvarnak sikerült kiépíteni a maga „erőszak”-szervét is: az inkvizíció gyakorlatában és a jezsuita rend engedelmes szolgálatában. Ezek hathatós támogatásával — kitűnő taktikai érzékkel — sikerült leszerelni az egyházon, a római katolikus püspöki karon belüli ellenzékét csakúgy, mint a „kívülről” jött ellenvéleményeket.

5. Eközben kiépítette a maga sajátos teológiai állásfoglalását is, amely elsősorban Aquinói Tamást tette meg az „egyház tanítómesterének.” Ez az állásfoglalás egyrészt konzervatív, másrészt azonban — mint láttuk — tartalmaz bizonyos reformáció adta elemeket is.

6. A legkirívóbb visszaéléseket ugyan megszüntette, de ugyanakkor tág teret hagyott mindenfajta középkori (tegyük hozzá: a feudalista ideológiát támogató) vélemények továbbépítésének. A nagy viták és viharok utáni zsinati határozatok mindegyike a középkori egyház tanításának továbbélését (és nem reformációját) jelentették.

7. Ha a „csalhatatlansági” dogma nem is került elfogadásra, a pápa és a pápai udvar végképp megszerezte magának az irányítást. Ezt azzal is elérte — többek között —, hogy lehetetlenné tette a „nemzeti”, „regionális” egyháztestek önálló munkáját.

8. A zsinat pápai politikája, ezért határozatai is, egyértelműen protestáns- és haladásellenesek.

9. Mindezek az intézkedések s határozatok megszilárdították a pápai udvar tekintélyét, és biztosították a római katolikus egyház mindmáig tartó szervezett egységét.

10. Noha valóban történtek a zsinat folyamán bizonyos változások (a tarthatatlan formák kiiktatása), teológiai és történelmi naivság lenne azt állítani (amit újabban egyes protestáns teológusok állítanak), hogy a római egyház véghezvitte volna a maga belső reformációját; mármint abban az értelemben, hogy tudomásul vette volna az „idők kényszerítő szavát”. — Éppen ellenkezőleg: nemcsak teológiailag, hanem ideológiailag is változatlanul „középkori” maradt.

11. Nem lehetett és máig sem lehet elvitatni a római egyháztól azt, hogy egy bizonyos — túlhaladott — teológiai, ideológiai álláspont rögzítésével, annak következetes kiépítésével és betartásával, tér- és időfelettivé” deklarálhatta önmagát.

a) A „térfellettség” a társadalom-felettséget, illetve ennek igényét jelenti; azt, amiről sem etikai, sem szociál-politikai, sem pedig politikai vonatkozásban mindmáig nem hajlandó lemondani.

b) Az időtlenség pedig mindig csábító volt az egyház maradi rétege előtt, mert az egyházhoz közelálló kispolgárság, parasztság sohasem szerette a „változatosságot” — legalábbis a maga életterületén belül.

Dr. Vámos József

Halottaink

PUSKÁS JENŐ
1899—1971

A tordasi jegyzőlakon született, 1899. március 19-én. Gimnáziumi tanulmányait Bonyhádon és Pozsonyan végezte. Itt érettségizett 1916. júniusában. Theológiai stúdiumait pozsonyi akadémiánkon kezdte, majd Budapesten fejezte be. Lelkészsé Sopronban szentelték 1920. szeptember 26-án. Segédlelkész Répcelakon, Vadosfán és Szombathelyen volt. 1924. április 1-től püspöki titkár Szombathelyen. 1925. április 1-től megválasztott gyülekezeti lelkész a jónévű Sopron megyei gyülekezetben: Beleden. Kiváló tanítómunkatársaival együtt még fényesebbé tette a beledi gyülekezet jó hírét. Szolgálat idején renoválták a templomot, majd később nagyharangot szereztek be. A 47 évi beledi szolgálata alatt a környéken mindenki ismerte. De ő is jól ismerte gyülekezetének mindenegy tagját! A hosszú szolgálat ideje alatt mennyi igehirdetés, ezernyi bizonyágtétel! De sokszor megjárta jó és zord időben két fi-liájához, a közeli Edvére és Vásárosfalura vezető utat! Félve szerette gyülekezetét. Egyik nagyon kedves szolgálata a konfirmációi jubileumok tartása volt. Megkereste és messziről is hazahívta a 10—30—50 éve, vagy annál is régebben konfirmáltakat. Jól tudta, hogy szüntelenül szükségünk van konfirmációra. Szíve, paplaka, temploma sokak számára megnyílt. Nemcsak otthona volt vendégszerető otthon, de a gyülekezet is jó szívvel adakozó, hatalmas összegeket összegyűjtő, sokakat segítő ekklézsia lett. Jó gazdasági érzéke gyülekezetén is meglátszott.

Tudta jól, hogy a reabizottak nemcsak a mennyei örök haza felé vándorló gyülekezet, hanem ebben a világban élő, anyagi javakra szoruló emberek is. Nem borult fel benne ez az egyensúly! A faluban gazdaköri elnök volt. A Svájból hozatott szarvasmarhákkal, sertésekkel segítés, ösztönzés és példa akart lenni gazdálkodó, állattenyésztő hívei felé is. Keze nemcsak az ég felé mutatott, hanem erre a földre is, amelyen és amelyből élünk! Papi szívében talán a nagy Tessedikre emlékeztető szolgálat doboghatott.

Nem vonta ki magát a közegyházi munkából sem. A volt Soproni-alsó egyházmegye pénztárosa, jegyzője, jelenlegi egyházmegyéinknek pedig presbitere, legidősebb lelkésze, mindnyájunk kedves „Jenő bácsija” volt. És még egy: megbízható jó barát, jó szomszéd is volt. Fialatos lelkesedéssel vett részt minden lelkészértekezleten és a Hazafias Népfrent gyűlésein is. Faluja Hazafias Népfrent bizottságának tagja volt.

1929 februárjában Isten áldottlelkű élettársat ajándékozott néki. Négy gyermekük született. Forró szeretettel szeretete mind, de a papi apai szív csücskében a lelkészi szolgálatra indult fia élete és munkája volt.

Élete utolsó évében a parókiáról a közeli családi házba költözött. Odalátszott szeretett temploma és a paplak is. Készült nyugalomba menni és átadni a szolgálatot. Kérte az Egyház Urát, hogy az őrségváltás békességes, illő és a gyülekezet egységét megőrző lehessen.

Betegeskedett, mégis váratlanul lobbant ki élete gyertyája. Hanyatló öntudata az utolsó órákban, az előző napi alapige nyomán, a halálba-menő István vértanúra gondolt. A megfáradt, egyre gyengülő pásztor abban az imában életét, szolgálatát, bűneit, gyülekezetét, családját és mindenét letette az Élet Fejedelmének hatalmas kezébe.

Hogyan is mondja az apostol? „Emlékezzetek meg előljáróitokról, akik Isten igéjét hirdették néktek (51 évig!), figyeljetek *életük végére*, és kövessétek hitüket.” (Zsid 13, 7).

Sümeghy József

ID. TÓTH-SZÖLLŐS MIHÁLY 1897—1972

Az emlékezés kapcsán néhány percre felvillan most előttünk a régebbi papi nemzedék megbecsülést érdemlő arca, amint az id. Tóth-Szöllős Mihályban kirajzolódik előttünk. Egy Isten által megítélt, leűnt világ képviselői voltak — más volt teológiai látásuk, más volt életük külső adottsága, s hordozták a sokszor túlhangsúlyozott egyéniség minden nyomorúságát, de egyben tiszteletreméltó módon összetalálkoztak: abban a hűségben, mellyel fáradságot nem ismerve, sokszor igen nehéz körülmények között évtizedeken keresztül szolgáltak az Anyaszentegyház Urának, a rájuk bízott gyülekezetek tagjainak, példás egyházszeretettel, Isten megtapasztalt hűségére felelő hűséggel.

Ez az egyházszeretetből fakadó hűség jellemezte id. Tóth-Szöllős Mihályt negyvenévi hitoktatói, majd lelkési szolgálatában, sőt azon túl is egészen haláláig.

Isten csodálatosan vezette őt születése pillanatától kezdve. Amerikában, Pennsylvania állam Roscoe nevű kis városában született 1897. május 14-én. Szülei kétkezi földmunkás emberek voltak, akiket a múlt század utolsó évtizedeinek nyomorúsága sodort ki Amerikába. Erőn felüli küzdelmüktől menekültek, és erőn felüli küzdelmek vártak rájuk az ismeretlen Újvilágban. Nem tudtak gyökeret verni az új környezetben. Fiuk alig volt 6 éves, amikor visszahozta őket az anyaföld szeretete. Rozsnyó közvetlen közelében telepedtek meg, s küzdelmes földművelő élet lett a sorsuk, de fiuk továbbtanulásáért és a megnövekedett családért a legnagyobb áldozatot is vállalták. Rozsnyó lett a család életének központja, s Tóth-Szöllős Mihály számára mindhalálig Rozsnyó maradt az álmok városa, a szülőföld, az otthon. Itt végezte a középiskoláit, itt tanította iskolatársai egész sorát, hogy maga is tovább tanulhasson és könnyítse szülei gondját. Itt lett az egyházi ének és zene szerelmese, mint koralista diák, és amikor a Lutheránia énekarában énekelt — még a halála előtti Karácsonyi Oratórium előadásakor is — egy kicsit visszaálmódta a múltat, és ősz fejjel is ugyanazt a megszületett Megváltót dicsérte, akinek szolgálatára a rozsnyói templomi énekkar gyermekeregéből indult el 55 évvel ezelőtt.

Teológiai tanulmányait 1920-ban végezte el Eperjesen. Segédlelkészként Debrecenben és a Budavári—Bécsikapu téri egyházközségben működött hitoktatói kinevezéséig. 1921-ben lett a cinkotai anyaegyház hitoktató lelkésze, s egyben megbízatást kapott a rákosszentmihályi és sashalmi fiókegyházak lelki gondozásának segítésére is. A cinkotai anyaegyház egymás után indította el az anyásodás felé gyülekezeteknek egész sorát, és amikor a két fiókegyház a betelepülések következtében

felerősödve önálló társgyülekezetté lett, Tóth-Szöllös Mihályt — 21 évet meghaladó hitoktatói munkájának megbecsüléseként — az új anyagyülekezet első lelkészévé választották. Itt működött egészen nyugdíjba vonulásáig, 1960. január 1-ig.

Közel negyven esztendőn keresztül szolgált egy helyen. Fáradhatatlanul járta az egyre szaporodó iskolákat, hatalmas területen látogatta a szétszórt családokat, s csak Isten tudja felmérni ennek a 40 esztendőnek sok nehézségét, útkeresését, kemény igáját, s jövőt munkáló eredményeit.

1972. április 21-én szólította el szerettei köréből az élet és halál Ura. 1969-ig örömmel szolgált még ott, ahol szolgálatára szükség volt. Négy esztendőn keresztül legfőképpen Vácegres istentiszteleteinek biztosításában nyújtott segítséget. Legtöbbet veszett családján kívül a régi munkatársak, régi tanítványok és a régi gyülekezetek tagjainak nagyszámú gyászoló serege kísérte utolsó útjára 1972. május 3-án Budapestén a Farkasréti temetőben. Felesége, Timkó Lujza 48 évi házasság után veszttette el benne hűséges társát, Mihály fia dunaegyházi lelkész és Zsuzsanna leánya az egyházszeretetre és hűségre tanító édesapát, és unokái a szívét mindig nekik adó nagyapát.

A gyászoló nagy gyülekezet Istent dicsőítette, aki hűségének ezer jelét adja emberek életében, és Aki az Ő kezére hagyatkozó, megváltó szeretetében bízó szolgáljához is lehajol, hogy beváltsa rajta drága ígértét: „...és én örök életet adok nekik...”

Blatniczky Jenő

A nyár folyamán megjelenik

Dr. Hafenscher Károly:

MA ÍGY IMÁDKOZZATOK!

című imakönyve

(Válogatás egy modern svéd imakönyvből)

Ára: 20,— Ft

Kiadja az Evangélikus Sajtóosztály

A gyülekezeti munka tervezése

KÖZELEDIK az a terminus, amelyre el kell készíteni a gyülekezeti munka évi tervét. Ezért felkértünk néhány lelkészt, hogy elgondolásaikkal és gyakorlati tanácsaikkal nyújtsanak segítséget az évi munkaterv elkészítéséhez. A felkértek valamennyien részt vettek az első gyenesi konferencián, és ennek nyoma meg is látszik írásukon. Ennek örülünk és ezt helyeseljük. Mert az előttünk álló munkaév döntő feladata az, hogy gyülekezeteinkben tudatosítsuk és gyülekezeti munkánkban megvalósítsuk egyházunk útjának teológiáját.

REMELJÜK, hogy lelkészeink ezekkel a cikkekkel valóban kapnak is ösztönzést arra, hogy a munkatervben ne csak külsőlegesen, hanem lényege szerint is beledolgozzák a diakóniai teológiát. Ehhez a cikkek sokszor általános irányelveit természetesen az adott helyzetre és lehetőségekre kell még lebontani. Ez a csak helyben elvégezhető konkretizálás a diakóniai teológia lényegéből következik. Hiszen a szolgálat nem kitalált programok látványos teljesítése, hanem a tényleges szükségletből adódó feladatok csendes és magától értődő elvégzése.

NÉHÁNY PÉLDAVAL szeretnénk erre a lebontásra ösztönzést adni. Már a tervezésnél vegyük igénybe minél több ember tanácsát és közreműködését. Keressük fel még a nyáron lelkész szomszédainkat és barátainkat: beszéljük meg velük a tervet. Kérdezzük meg a gyülekezet tagjait is: fiataloktól öregekig mindenkitől kérhetünk véleményt — megfelelő formában. Vonjuk bele őket már a tervezés munkájába. És ne vesztjük el reménységünket, ha az első próbálkozás nem jár kellő eredménnyel. Az együttműködést is tanulni kell. Ha készen a terv, vigyük a presbitérium és a gyülekezet elé: a munkaévet ezzel kezdhetjük, minél hangsúlyosabb formában. Hadd tudja a gyülekezet, melyek célkitűzésekkel indulunk az új munkaévnak. Ennek megfelelően a munkaév lezárása is hasonló megbeszéléssel történhet, amely mindjárt a következő évi tervezést is előkészítheti. Hasonló hangsúllyal kezdhetjük a konfirmációi oktatást is. Ezeket a terminusokat már most jelöljük ki és vegyük fel a tervbe dátumszerűen, hogy kellően felkészüljünk rájuk.

MÁS PÉLDA. A reformáció hetét eleve úgy rendezhetjük meg, hogy az közös ünnep legyen. Az Evangélikus Életben, a Lelkipásztorban, a sajtókiadványainkban elég új és jó anyag van a reformációról. Adjuk ki ezeket presbitereknek, nőknek, fiataloknak: tartsanak ők egy kis referátumot, vagy indítsanak el egy megbeszélést és vitát a reformáció valamely témájáról. Vessük fel egyenesen a kérdést: mi az értelme annak, hogy evangélikusok vagyunk? Az egyháztörténet egyébként is alkalmas terület arra, hogy ilyen közös gyülekezeti munka alapjává tegyük.

SAJTÓKIADVÁNYAINKAT egyébként is sokkal jobban felhasználhatnánk a gyülekezeti munkában. Például presbitereinknek kiadhatjuk, hogy az Evangélikus Életet, esetleg egy-egy rovatát rendszeresen figyeljék, azután a havi gyűléseken számoljanak be róla. Tegyük fel

a kérdést: melyik cikk tetszett? Esetleg: mi nem tetszett? Az ilyen kérdésekből, ha jól vezetjük, hasznos eszmecsere indulhat meg, például arról is, hogy mi az egyházunk szolgálata a mi társadalmunkban, és ebből kire milyen feladat hárul. Majdnem mindenütt vannak olyan gyülekezeti tagok, akiknek nemcsak lehet, hanem helyes is kezébe adnunk a Lelkipásztort, felhívta figyelmünket bizonyos cikkekre. Necsak beszéljünk arról, hogy „ma már” „nívós” munkát kell végeznünk a gyülekezetben. Merjük nívós egyházi-teológiai könyveinket is kézbe adni. Ha elsőre nem értenek mindent, ez éppen arra lehet alkalom, hogy arról személyesen beszéljessünk vagy közös megbeszélést indítsunk — nívósan. Tanulás nélkül ma hitünket sem tarthatjuk meg! Püspökeink és teológiai tanáraink könyvei eddig még nagyon kiaknázatlan gyülekezeti lehetőségeket nyújtanak. Még a teológiai akadémiai jegyzeteket is nem egy „laikus” kezébe merném adni. Biztos vagyok benne, hogy sok laikus hívünk van, akik teológusaink átlagos szintje felett állnak. Miért ne értenék meg akadémiai jegyzeteinket?

AZ EGÉSZ GYÜLEKEZET tanítására jó alkalom az új szórványhit-tankönyv megjelenése is. Olvastassuk, és kérdezzük meg, mit tartanak benne jónak, érdekesnek. Színvonalas gyülekezeti, ifjúsági munka támogatására készült „Az evangélium igazsága” is, és megbeszélések, vitaalkalmak anyagaként sokfelé alkalmasnak bizonyult. Ne feledkezzünk meg a világi irodalomról sem. Az Evangélikus Életben újabban közölt versek és szemelvények jól mutatják, milyen emberi gazdagodást jelentenek kereszténynek számára is az igazi írók művei. Fiatalokat egyenesen felszólíthatjuk arra, hogy az irodalomból gyűjtsék, és vigyék a gyülekezet többi tagjai elé azt, ami megragadta őket. Ifjúság körében nagyszerűen bevált az, hogy a résztvevők választanak egy-egy területet vagy országot, például Közel-Keletet, Latin-Amerikát vagy Dél-Afrikát, rendszeresen elolvasnak és kiértékelnek minden cikket, ami a sajtóban elérhető, azután hétről hétre, mintha annak a területnek riporterei volnának, egy-két perces villám-riportot adnak arról, hogy mi az újság ott. Így megszeretik azt a területet, magukénak érzik, érdeklődni kezdenek az ottani egyházak és közeleti szerepük iránt. Így megtanulnak világtávlatban gondolkodni, és egyre inkább tudatosul bennük a szocializmus világpolitikai jelentősége, és benne hazánk és egyházunk szerepe — a diakóniai teológia jelentőségével együtt.

„TÖBB DIMENZIÓS” program valamennyi felsorolt példa: egyszerre több célt szolgál valamennyi. Szolgálja a gyülekezet tájékoztatását és aktivizálását, egyházi és világi jellegű egyszerre, követi a „tanítva tanulunk” jól bevált pedagógiai elvet, és módot ad arra, hogy a gyülekezet különböző képességű tagjai a maguk képességeinek megfelelő szolgálattal illeszkedjenek bele a gyülekezet életébe. Más szóval: ha helyesen bontjuk le a diakóniai teológiát a gyakorlatban, akkor a gyülekezeti munkaterv nemcsak formájában vagy tematikájában, hanem lényege szerint valósítja meg azt a követelményt, hogy a gyülekezet a maga egészében szolgáló, diakóniai közösség legyen.

Dr. Pröhle Károly

Diakóniai teológiánk gyakorlati alkalmazása

Minden munkának, így gyülekezeti munkáknak is előnyére válik az, hogy egy bizonyos cél szem előtt tartásával, a részletcélokat, szempontokat, módszereket, stb. ennek alávetve, tudjuk azt végezni hosszabb távon, akár egy esztendőn át is. Az 1972—73. évi gyülekezeti munkáknak legyen az a fő célkitűzése: *Diakóniai teológiánk gyakorlati alkalmazása a gyülekezeti munkában.*

A diakóniai teológia gyakorlati alkalmazása akkor lesz helyes, ha gyülekezeti munkánkban a „szeretetszolgálat” mindhárom területe hangsúlyt kap. 1. A *gyülekezeti* diakónia a legtermészetesebb érvényesülési formája ennek a teológiának az adott területen. Tehát nem elégszünk meg az ige „hirdetésével”, hanem „cselekedszük” is azt a gyülekezetben. 2. *Intézményes* diakóniánk megismerése, ismertetése és támogatása nem kampányszerű, hanem állandó jellemzője a gyülekezetben folyó munkáknak. 3. A *társadalmi* diakóniát az igehirdetéstől a presbiteri ülésekig tudatosan és nyílt szívvel gyakoroljuk, és segítünk másoknak is ezt gyakorolni.

I. Néhány általános irányelv gyülekezeti munkánk számára

1. *Tervszerű és céltudatos* legyen minden vonalon a szolgálatunk. Igehirdetésben, lelkipásztori látogatásban, segítségben, anyagi jellegű munkáinkban egyaránt fontos az, hogy lássuk, hová akarunk megérkezni és milyen út vezet a célhoz. Pl. a gyülekezet betegeit akkor tudjuk maradék nélkül meglátogatni, ha tudatosan számon tartjuk őket, és nemcsak ahhoz megyünk el, akiről éppen hallottunk. Vagy, a támogatandó szeretetintézmény megsegítésére a helyileg legalkalmasabb időpontban végeztetünk szolgálatot és adakozást. A társadalmi, nemzeti és világproblémák jó és segítőkész megszólaltatása érdekében rendszeresen és módszeresen tanulmányozzuk azokat, és tudatosan hangot adunk igehirdetésünkben a béke érdekében kifejtett próbálkozásoknak, vagy éppen megoldandó társadalmi problémáinknak.

2. *Színvonalas* legyen minden szolgálatunk. Olvasó, tv-ét néző, egyre igényesebb embereknek prédikálunk. A velük való beszélgetésben ott érezzük a várákozást: nem kenetteljes szavakra van szükségünk. Bajukban, panaszukban a segítséget is magasabb szinten várják. A közhelyeket ismételő prédikáció azt eredményezi, hogy legközelebb azok sem jönnek el meghallgatni, akik ma még ott vannak a templomban. A lelkipásztori látogatás alkalmával elmondott frázisok legjobb esetben elnéző, belső mosolyra fakasztják a nyitott szemmel járó, gondolkodó embereket. De ennél sokkal rosszabb is lehet az eredmény: lelket rombolhatunk, szíveket keményíthetünk meg, ha hozzáértés nélkül, esetleg fensőbbrendű magatartással pótolva a szakmai hiányosságokat, akarunk szolgálni.

3. *Kollektív* legyen a gyülekezeti szolgálat. Tehát ne csak a lelkész végezze a munkát, hanem vonja be abba mindazokat, akik szívesen vállalkoznak reá. Pl. a már említett beteglátogatás el sem képzelhető másként, csak ha legalább a felkutatásban van segítsége a lelkésznek. Az intézményes diakónia érdekében kifejtett szolgálatot sem képes a lelkész egyedül végezni. A társadalmi diakóniában való tevékeny részvé-

tel pedig kimondottan jó alkalom arra, hogy presbitereink sokat hangoztatott és nemegyszer elítélt passzív magatartása kimozduljon a tétlenségből. Természetesen, mint annyi más, ez sem megy magától. Az a lelkész, aki ölbetett kézzel várja, hogy majd jönnek a jelentkezők, akik felajánlják szolgálataikat, könnyen egészen magára marad. De aki nem fél bevonni gyülekezeti tagokat a munkájába, s nem mondja eleve azt, hogy úgysem talál alkalmas munkatársakat, az meg fogja tapasztalni az együtt végzett szolgálat sok örömét és áldását.

4. *Gyakorlati* legyen a gyülekezeti munkánk. Szolgálatunk nem elvont, elméleti tevékenység, hanem nagyon is tevőleges. Munkatervünk sem szorítkozhat előadások témaválasztására, igehirdetési sorozatokra, vagy egyszeri alkalmakra, hanem ki kell terjesztenünk azt az egész gyülekezeti életre. Ezért jó, ha minden munkánknál szem előtt tartjuk diakóniai teológiánkat. Ez megóv az „elméletieskedéstől” és biztosan mutat reá a gyakorlati tennivalókra.

II. Néhány gyakorlati tanács gyülekezeti munkánk számára

Vannak megszokott alkalmak a gyülekezetben: istentiszteletek, bibliaórák, stb. És vannak rendkívüliek: egy-egy szeretetvendégség, vendégszolgálat, stb. Valamennyi alkalomnál igyekezzünk a fenti célt és irányelveket alkalmazni. Ennek megkönnyítésére a diakónia hármass felosztása szerint, álljon itt néhány sor gyakorlati útmutatás.

1. A *gyülekezeti diakónia* valóítását már a gyermekmunkában meg kell kezdenünk. Nem lehet elég korán tudatosítanunk, hogy keresztény hitünk nem valamilyen állapot, vagy egy filozófia elfogadása, hanem szeretet-tevékenység. A legkisebb gyermeknek is így kell találkoznia az egyház szolgálatával, hogy helyesen igazodjék el kezdettől fogva élet és halál, bűn, kegyelem, örökélet stb. kérdésekben, és hogy megtalálja helyét és feladatát az egyházban. Lehet, hogy egyelőre csak úgy, hogy öregeknek, betegeknek elmegey bevéjárólni a boltba, vagy más apróságot segít. De már ez is a diakóniai munkánk eredménye. — Istentiszteleti szolgálatunk keretében, igehirdetésünkben, imádságunkban is mindig meg kell találnunk a lehetőséget a gyülekezeti diakónia gyakorlására. Az imádság legyen alkalom pl. a betegekről való rendszeres megemlékezésre, az igehirdetés pedig a felelősség felbresztésére. Bibliaórákon ne csak mi tájékozódjunk arról, hogy hol van szükség szolgálatunkra, hanem mi is tájékoztassuk a résztvevőket a gyülekezet eseményeiről. Csak így várhatjuk, hogy lesznek segítségünk a szolgálatban. — Lelkipásztori látogatásaink talán a legkézenfekvőbb alkalmak gyülekezeti diakóniánk gyakorlásának. Ne legyünk abban a tévedésben, hogy csak az a gyakorlati, gyülekezeti diakónia, ha egy pohár vizet adunk a fizikai értelemben vett betegnek, vagy egy darab kenyert a koldusnak. Ilyen szolgálatra talán nincsen is szükség. De arra annál inkább, hogy megkeseredett, elcsüggedt embereket reménységgel töltsünk meg szavunkkal és magatartásunkkal. Sokakon éppen így segíthetünk a legnagyobbat. — A betegágyon, vagy öregeknek kiszolgáltatót úrvacsora ugyancsak igen jó alkalom arra, hogy ez ne csak valami régi, lelki szókas legyen, hanem valóságos segítség: a bűnbocsánat egész életet, tehát testet-lelket megújító erejének ajándékozása.

A megszokott alkalmakon kívül a rendkívülieket is állítsuk be a gyülekezeti diakónia szolgálatába. Tartsuk számon az évfordulókat, különösen a helyi gyülekezet múltjából. Bizonyára megtaláljuk a kapcsolatot a múlt eseménye és a jelen szolgálata között. A konfirmáció évfor-

dulóján megszólaló jubiláló konfirmandusok biznyságtevésükkel szolgálnak az új konfirmandusoknak, az egész gyülekezetnek. A gyermekek viszont, talán egy karácsony esti ünnepélyen, szolgálnak az idősebbeknek. Minden esetben a szolgálaton van a hangsúly, nem a külsőségeken. Erre a lényeges szempontra még akkor is tudatosan mutassunk rá, ha egyébként maga a szolgálat jellege látszik külsőlegesnek. Pl. az az egyháztag, aki a máshol elfoglalt lelkész helyett a magnót megszólaltatja a filia istentiszteletén, csak látszólag végez külsőleges munkát. Lényegében a cselekedete diakónia, a gyülekezetnek való szolgálat.

2. Az *intézményes diakóniával* való kapcsolat is több ponton beilleszthető gyülekezeti szolgálatunkba. Mindenekelőtt ismernünk kell egyházunknak ezt a munkáját, amelyet öregek és szellemileg sérült gyermekek között végez. A megismerésnek egyik módja az, hogy a támogatott szeretetintézmény vezetője igehirdetéssel, előadással szolgál a gyülekezetünkben, istentiszteleten vagy szeretetvendégség keretében. A konkrét intézményen túl az egész magyarországi intézményes diakóniánkról jó, ha hangzik el ismertetés, hiszen egyházunknak olyan munkaterületéről van szó, amely nagyon is beleillik diakóniai teológiánk gyakorlati megvalósításába. A másik lehetőség az ilyen munka megismerésére a szeretetintézményekbe szervezett gyülekezeti látogatások, kirándulások. A jól megismert intézményes szeretetszolgálat adhat azután indítást adakozásra, támogatásra. Ide sorolhatjuk a Gyülekezeti Segély munkáját is, hiszen amikor erre adakozunk, tulajdonképpen az „intézményes” diakóniát támogatjuk: nem egyeseket, hanem gyülekezeteket segítünk. Diakóniai és Gyülekezeti Segély nap szervezése, gyűjtés-vállalás a hívek közt, kapcsolat-teremtés segélyező és megsegítettek között, stb. mind kiváló lehetőség általában is a diakóniai lelkület ébresztésére és ápolására.

3. A *társadalmi diakónia* gyakorlása gyülekezeti munkánkban, és megtervezése az évi munkatervben, kezdetben talán vethet fel kérdéseket és okozhat gondot. Ez azonban csak addig van így, míg el nem kezdjük gyakorolni. A bátor, friss, modern prédikáció első számú lehetősége arra, hogy az élet minden területére kiterjedően adjunk útmutatást, bátorítást, reménységet gyülekezetünk tagjainak. Bibliaóráinkon bátran nyúlunk „világi” irodalomhoz, folyóiratokhoz is, vegyünk elő ne csak gyülekezeti problémákat. Panaszkodni szoktunk amiatt, hogy nincsen felolvasásra alkalmas anyag. Inkább az a kérdés, hogy mit tartunk alkalmasnak. — Gyermekek közt végzendő szolgálatunk ezen a ponton is roppant nagy felelősséget hárít ránk. Szörnyű volna még elgondolni is azt, hogy templomban, gyermekbibliaórán azt adnánk gyermekeinknek, ami mintegy ellensúlyozása akarna lenni annak, amit az iskolában, úttörőben stb. kapnak. Különösen, ha nem is ismerjük, hogy mit tanulnak, vagy mivel foglalkoznak ott. — Lelkipásztori látogatásainkon ezzel kapcsolatban egészen leegyszerűsíthető a feladatunk: négy szemközt is azzal a diakóniai lelkülettel nyilatkozunk meg, mint-ha pl. a rádióban prédikálnánk.

A társadalmi diakónia gyakorlásában nagy segítséget adhatnak presbitereink, akik adottságaiknál fogva jobban benne élnek talán a társadalmi problémákban, mint mi lelkészek. Bízunk rájuk feladatot és fogadjuk el testvéri segítségüket. Ugyancsak találhatunk segítséget, sőt a magunk számára is útmutatást, ha pl. sajtónap rendezésével, esetleg az Evangélikus Élet egy munkatársának szolgálatra hívásával, egyházi sajtónk diakóniai szolgálata által igyekszünk világosabban látni, járni és utat mutatni. Nem kisebb jelentőségű lehet gyülekezetünk számára az sem, ha teológus napot tartunk. Néhány teológus, egy profesz-

szor vagy a Teológus Otthon igazgatója vezetésével friss levegőt, új látásokat, tehát segítséget hozhatnak gyülekezetnek és esetleg fáradó-féltben levő lelkésznek egyaránt. A helyi lehetőségektől függően hasonlókat lehetne elmondani egy-egy orgonahangversenyről, vagy más rendezvényről, amely a társadalmi diakónia vonalán viszi szolgálatunkat céljához közelebb.

Ha végül összegezni próbálom, hogy mi legyen jövő évi munkatervünk lényege, ezt írhatom: igyekezzünk külsőségeiben is minél több újat, jót, szépet adni. De a sokkal fontosabb az, hogy bennünk, a lelkület legyen új, jó, szép, stb. Hogy a keret és tartalom egyaránt alkalmas lehessen Istennek közöttünk és bennünk végzendő munkájára.

Bárány Gyula

A diakóniai teológia tudatosítása a gyülekezetben

A diakóniai teológia a munkaterv alapja

A gyülekezeti munkaterv nem lehet más, mint a diakónia teológia „aprópénzre váltása”, vagyis annak megvalósítása az egyes gyülekezetekben úgy, hogy közben tudatában van a lelkész és a gyülekezet annak, hogy hazánkban minden gyülekezetben ugyanaz a koncepció határozza meg a lelkési szolgálatot és a gyülekezeti életet.

A diakóniai teológia az igehirdetésben

Teológiánk alapvető felismerése, hogy az igehirdetés és a szeretet aktív gyakorlása elválaszthatatlanul összetartozik. Egyformán hangsúlyos mind a kettő, egyik a másiktól ered. Jó igehirdetésből jó szeretet-szolgálatnak kell kibontakoznia.

Az igehirdetésnél meg kell szabadulnunk a verbális inspiráció helytelen nézeteitől, a fundalista igemagyarázattól és a textus rabságától. Világosan értenünk kell a korszerű igehirdetés követelményeit. Nem a textust kell prédikálnunk, hanem a feltámadott élő Jézus Krisztust, aki a mi technizált, felgyorsuló, modern korunkban is előttünk jár szolgáló szeretetével és utat mutat a mai élet kérdései között.

Az igehirdetés külső formájára is vonatkozik a diakóniai szempont. A lelkész az igehallgatóknak tartozik azzal, hogy világos, értelmes gondolatmenettel, szép magyar stílusban, figyelembe véve a retorika szabályait is, szolgáljon az igével.

Az alábbiakban diakónia-teológiánk szem előtt tartásával 3 igehirdetés sorozatot próbáltam összeállítani.

a) *Ádventi sorozat*: Fil, 2,5—7 alapján: „Sorsközösségben az emberrel és világával”. 1. Jézus valóságos emberré lett (Mit jelent Jézus emberisége?). 2. Jézus Istennel egyenlő (Mit jelent Jézus istenfiúsága?). 3. Jézus szolgálata: Másokért élő élet. 4. Jézus neve mindenk felett való név (Szolgálatának univerzális távlatai).

b) *Böjti sorozat*. Mt 20,25—28 alapján: „Jézus útja a via crucis”. 1. Nem lehet megkerülni a keresztet. 2. A szolgálat azonos a kereszt

vállalásával. 3. A keresztt útja: önmegtartózkodás. 4. A keresztt útja: oda-
lépés a másik ember mellé. 5. A keresztt útja: az utolsó hely szépsége.
6. A keresztt útja: a szolgáló szeretet életet adó hatalma.

c) *Nagyheti sorozat*, Acta 4,12 alapján: „Hiszek az értem meghalt és
feltámadott Jézus Krisztusban”. 1. Hitünk forrása az értünk szenvedett
és feltámadott Urunk. 2. Csak ezzel a hittel lehet hűségesen szolgálni.
3. Az élő Jézus tesz alkalmassá a szolgálatra (Megtérés, új élet). 4. Az
élő Jézus szolgálata: életáldozat másokért. 5. Az élő Jézus szolgálata:
határátlépés az emberek között. 6. Az élő Jézus szolgálata: Isten országá-
nak megvalósulása.

A diakóniai teológia a gyülekezet életében

Tudatosítani kell az egész gyülekezetben, hogy csak akkor van való-
ságos hitélet, ha az egész gyülekezetben funkcionál a diakónia. Tudato-
sítani kell a hívekben, hogy Jézus Krisztus mindig embereken keresztül
munkálkodik. A gyülekezetekben gondosan fel kell kutatni és számon
tartani az öregeket, betegeket és elhagyott, magános embereket és ezek
látogatásáról, gondoskodásáról nem szabad megfélemlíteni. Ebben a mun-
kában a társadalmi szervek szinte példát mutatnak az egyháznak. Városi
gyülekezetekben nyugodtan bekapcsolódhatnak gyülekezeti tagjaink is a
Hazafias Népfront aktíváinak munkájába. Faluhelyen, ahol széles és
kiterjedt a rokonság és a vérségi kapcsolatok, jobban számon lehet tar-
tani a gyülekezet elesett tagjait és ilyen irányú diakónia folyamatos; de
ajánlatos tudatosan is megszervezni és megtervezni ezt a munkát. Bekap-
csolhatók ebbe a presbiterek, templomos, bibliaórák asszonyok, sőt a kon-
firmandusok is. Céltudatosan fel kell mérni a szükségletet és a szolgálni
kész erőforrásokat, hogy túlméretezett tervek ne készítsünk. Mennél
szélesebb alapokra helyezjük, annál jobban kidomborodik, hogy a gyüle-
kezet életformája a diakónia és ebben az egész gyülekezet érdekelt.

Szeretetintézményeink jobb és nagyobb támogatásának a megszerve-
zése is diakóniai feladat. Diakóniai lelkületű és a szolgálatra alkalmas
személyek felkutatása és ajánlása a szeretetintézményeinkben való szol-
gálatra ugyancsak a gyülekezeti diakóniára tartozik. A szeretetintézmé-
nyek anyagiakkal való támogatásának a begyűjtését rá lehet bízni a kon-
firmandusokra. A diakóniai munka elmélyítésére ajánlatos, ha diakóniai
napot tartanak a gyülekezetben és vendéglelődnak a diakóniai munká-
ban élenjáró lelkészeket hívnak meg.

A helyi gyülekezeti diakónián és egyházunk belső diakóniáján túl,
fontosnak tudatosítsuk a diakónia politikai perspektíváit is. Az egyház
széles ölelésű diakóniájához hozzátartozik Európa biztonságának a kér-
dése, a leszerelés, béke ügye, a harmadik világ népeinek sorsa és az a
felelősség vállalása, melyre hitünk és szeretetünk kötelez, mert így tárul
ki korunk diakóniájának egész távalata.

A diakóniai teológia tudatosításának alkalmai

Bibliaórákon egy olyan gyülekezeti mag van jelen, mely fogékony
az igére és a szolgálatra. Erjesztő kovász szerepét töltheti be egy-egy
gyülekezet diakóniájában. A bibliaórák kifutása mindig az legyen, hogy
gyakorlati diakóniai feladatot kapjanak a látogatók. Pl. betegek fel-
kutatása, meglátogatása, magános emberekről híradás és problémáikon
való segítség. Feladatok megbeszélése és személyenkénti kiosztása.

Igen fontos a jövő egyháza szempontjából, hogy az *ifjúsággal* meg-
ismertessük a diakóniai életforma szépségét és az önzéstől, cinizmustól

és egzisztencializmustól mentes életformáját. Erre lehetőségeink a hittan-órák, gyermekbibliakörök és az ifjúsági bibliakörök. Az ifjúságban lendület és erő van. Szereti a megbízatást és bátran merjük őket beépíteni a gyülekezeti diakóniába. Célt és távlatot kell nyújtani nekik, és szívesen szolgálnak. Pl. Teológus Otthonra való természetbeni gyűjtést nálunk óka végeztek örömmel és szép eredménnyel. *A konfirmációi oktatás* drága alkalom, valamint az erre való előkészítő tanfolyam a diakóniai teológia megismertetésére és gyakorlására. Hosszú évek sora óta a Gyülekezeti Segélyt nálunk a konfirmandusok gyűjtik be, meglátogatva minden gyülekezeti tagot. Céltudatosan kell nevelni őket, hogy diakóniai beállított-ságú felnőttek váljanak belőlük.

A *presbiterekkel* való foglalkozás a presbiterek kiválasztásánál kezdődik. Igyekeznünk kell arra, hogy olyan emberek legyenek a presbitereink, akik értik a diakónia-teológia alapelveit és megértik a mai élet szavát is. Ezért szükség van a presbitériumok felfrissítésére fiatal erővel. Komoly gondot kell fordítani a presbiterek felvilágosítására az egyházi szolgálat lényegét illetően. A laikusoknak egyre nagyobb teret kell biztosítani az egyházi életben és az aktív diakóniában. Számukra külön alkalmakat kell biztosítani, amelyeken megismertetjük velük egyházunk diakóniai alapállását és gyakorlatilag szolgálatba kell állítani őket, mint a lelkész közvetlen munkatársait a diakónia állandó, nem kampányzerű gyakorlásában. Nevelésükre alkalmasak Ev. Élet cikkek ismertetése és az Ev. Naptár, valamint sajtónkban megjelent könyveink kezükbe adása.

Az egész gyülekezet diakóniai életformára nevelése szempontjából igen jelentős alkalmakká válhatnak a *szerepvendégségek*. Vendégelő-adók meghívása ajánlatos. Olyanokat hívjunk, akik maguk is tisztában vannak és értik egyházunk diakóniai alapállását. Sokszor egy idegen lelkésztől jobban elfogadják a hívek azt, amit saját lelkészüek évek óta mondogat.

Diakóniai nap, sajtó- és teológus-nap rendezése. Tapasztalat szerint mindig több ember jön el ezekre, ha jól elő vannak ezek az alkalmak készítve. Egyházunk egységes teológiai látását ezek az alkalmak is népszerűsítik gyülekezeteinkben.

Garami Lajos

A valóságos gyülekezetre néző tervezés

A gyülekezeti munkaterv kifejezés világosan jelzi azt a tényt, hogy benne nem egy ember vagy néhány egyháztagnak ügyéről van szó, hanem egy meghatározott földrajzi helyen élő *gyülekezet egészének* ügyéről. Minden olyan törekvés, munkamódszer és gyakorlat, amelyik szigetecskéket bontakoztat és eredményez a gyülekezetben, a rosszul értett „szent mag” ködfelhőjének ürügyén, öncélú és értelmetlen dologgá válik. Az egész gyülekezetet futtatja zátonyra, rendeltetése és jelentősége tekintetében, az a rajoztatás, amelyik egyéni és csoportkegyesség kiélésének burkolt vagy nem is nagyon burkolt szándékával „extra menü”-t csomagol és adagol.

Mi következik ebből a terv elkészítésére nézve?

Elsőként az, hogy a részleteknek úgy kell összefogódzkodniuk, *egy főszempont alatt* egymáshoz illeniök, hogy szét ne hulljanak az egymástól eltérő, mert más-más mozdulatokat igénylő teendők. Mire gondolok

az egységes szempont során? Nemcsak látszólagosan, valóságosan is szer-teágazó egy-egy gyülekezet egy esztendőbe sűrített programja. Istentisz-teletek, bibliaórák, kazuáliák, szeretetvendégségek, hitoktatás, konfirmá-ció, presbiteri és munkaközösségi összejövetelek, jubileumok, az egyházi évhez szabott sorozatok, ökumenikus alkalmak, pásztorolás, anyagi ügyek váltják egymást vagy következnek párhuzamosan. Ezeknek az áagnak természetesen van sajátos veretük, közvetlen céljuk, a résztvevők össze-tétele, anyaguk, módszerük tekintetében. Mégis, ezeket a munkaágakat össze kell kötnie szilárdan, világosan egyetlen szempontnak. Napjaink-ban ez a főszeptont csak az evangélium hirdetésétől és meghallásától elválaszthatatlan diakónia lehet.

Másodsor: lehetetlenség munkatervet készíteni anélkül, hogy min-den mozzanatában ne a konkrét, a *tényleges gyülekezet* legyen szemünk előtt. Mire gondolok még közelebből? Arra, hogy amikor gyerekek szá-mára tervezünk, akkor csakugyan a gyerekek számára kell körvonalazni az eledelt. De abban sem dominálhat más, mint az az élő Krisztus, aki szereti a kicsinyeket, közösséget teremt velük, de közösségvállalásra indítja már azokat is, azaz munkába állítja őket is. Baj, ha nem érvénye-sül tudatosan az a szándék, hogy beleépüljenek a gyülekezet testébe. Bennük is tudatossá kell válnia annak, hogy miért van itt és most az evangélikus gyülekezet, amelyiknek a keresztségük révén ők is egyenlő tagjai. Az egyik legnehezebben áttörhető burok a gyülekezetekben az az évtizedeken keresztül családjainkba csontosodott balhiedelem, hogy majd csak felnőttként kerül sor az egyházban azokra, akik gyermekek. Tudom, hogy nem egyforma mindenütt az örökség és a tradíció ebben a dolog-ban. De azt is tudom, hogy mennyi gyötrődés, nehézség származik abból a szülői és közgyülekezeti mániából, hogy a gyerekek az ige és a gyüle-kezet szempontjából csak gyerekek, akiknek a konfirmáció után a pres-biteri korig nincs jelentőségük az egyházban.

Amikor presbiterek, a diakóniai munkaközösség számára tervezünk, akkor olyan *munkatársi gárda* nevelése a célunk, amelyiknek tagjai nem-csak a Szentírásban igazodnak el, nemcsak azt értik meg, hogy a betűje régi, de Krisztus ma is ugyanaz és él, hanem azt is tudják, hogy az elől-járókban az ajándékaik és teendőik különbözősége ellenére is a hűség és a példaadás a legfontosabb. Kell, hogy ügyeljenek magukra, hogy pász-tori felelősségüknek hitele, a kívülvalók előtt pedig jó bizonyosságuk le-gyen. Tehát a gyülekezetben és a társadalomban, az egyházban és a hazában betöltött szolgálat összecsendüljön és egy-gyökerű legyen azon a réven, hogy Krisztus tanítványai. Ez ügyben különösen szemünk előtt legyen, kik azok, akikhez mondanivalónkkal és a szolgálat elvárásával közelítünk. Milyen egyházi és társadalmi múltból, milyen társadalmi és munkaerkölcsi adottságokkal vagy éppen tehertételekkel, milyen ígéretes értékmutatókkal állunk szemben. Mit kell közöttük és bennük közös nevezőre hozni és miben kell a különbözőséget a legmesszebbmenően tiszteletben tartanunk.

Amikor az *összgyülekezet kor, nem és más különbségek folytán elég vegyes közössége* számára tervezünk, akkor sem feledhetjük, hogy konk-rétan kikről van szó. Az adott igék alapján adott a tartalom, de a célbal-találásért az alkalmazás és a forma dolgában komoly harcot kell vállal-nunk. Fontos, hogy nem textusokat, hanem az élő Krisztust kell prédí-kálnunk. Azt a szolgáló Jézust, aki mindig szolgálatba is állít. A meg-szólítottakat azonban abban is segítenie kell az ige hirdetésnek, hogy ne csak észrevegyék az időszerű szolgálat tág lehetőségét, hanem azt kész-

séggel, hálával vállalják is. Ebben az összefüggésben a régi értelemben vett férfi—nő differenciálás helyett modernül merjük kezelni a végbement változásokat. A nemzedék különbségeket se lássuk olyan akadályoknak, amelyek eleve lehetetlenítene az evangélium egyidejű meghallását öregek és fiatalok esetében. Olyan embereket lássunk magunk előtt, akik egyetemlegesen mind megváltozott társadalomban, a régebbitől elűtő kulturális és erkölcsi viszonyok között élnek. Az evangélium meghallása és a diakóniai magatartás szempontjából, a gátlások, akadályok, nehézségek és lehetőségek szempontjából nem annyira differenciáltak az igehirdetésre összegyűlekezők, mint néha gondoljuk és állítjuk.

Az igehirdetések, tanítások tervébe és az azokra való felkészülésbe, az egyéb gyülekezeti programok összeállításába és végrehajtásába *kapcsoljuk be a gyülekezet* tagjait. Adjunk szolgálati lehetőséget a gyülekezeti tagoknak gyülekezeti alkalmainkon adottságaiknak megfelelően. Nemcsak énekről, zenéről, szavatról, felolvasásról lehet szó, hanem olyan biznyságtételről is, amelyik személyes tapasztalatokra épülve, jó példát szolgáltat az ige szeretetének, erejének, az elvégzett szolgálat örömeinek megbizonyítására.

Mostanában sokszor esik szó arról, hogy a gyülekezet ne törődjék a maga mentésével, hanem csak a másokéval. A maga helyén ez cáfolhatatlanul és igereszerűen igaz. Valódi létét és rendeltetését tagadná meg, ha ezt elfelejtené. De ahhoz, hogy legyen gyülekezet, amelyekben törekedhetünk a diakóniai életformára, *a gyülekezetnek önmagát is építeni kell*. Erre is nevelni kell öregeket és fiatalokat, férfiakat és nőket egyaránt. Soroljuk be azért a munkatervbe azt a teendőt is, hogy minden láрма, kampány és dobverés, valamint erőszakoskodás nélkül folyjék a hívogatás szolgálata. Szolgálat a szolgálatért? Igen. Ilyen is van, mert a gyülekezet minden szolgálatát tekintve e világban él. A vérségi, családi, rokonsági, baráti és egyéb emberi kapcsolatok ilyen szemszögből való tudatos és tervszerű felhasználása szükséges és rendjén való.

Gondosan *tervezzünk az anyagiakra nézve* is. Már ahhoz is megfelelő anyagi eszközök kellene, hogy a gyülekezet ígét hallgató gyülekezet lehessen. Ahhoz meg különösen kellene az anyagi eszközök, hogy minden tekintetben szolgáló közösség legyen. A gyülekezeteknek egyetlen fillérje sem az üzletért van, hanem a szolgálatért. Az pedig nem folyhatott és nem is folyik soha komoly áldozat nélkül. Tehát nem a szolgálatot kell kurtítanunk az anyagiakhoz, hanem az áldozatkésztséget kell növelnünk a szolgálat betöltése érdekében. Valamennyi gyülekezeti alkalmunkon szorgalmazni szükséges azért a teherviselés gondjában való osztozást. De még az utánpótlásra is gondolnunk kell ezen a téren is. Megfelelő módon és helyen ejtsenek szót a gyülekezet szükségletéről, szolgálatáról azok a tagok, akik felelősséget éreznek nemcsak az igehirdetésért, hanem az attól mindig elválaszthatatlan diakóniáért is.

A gyülekezeti munkatervnek éppenúgy *az egész embert* kell szem előtt tartania, mint azt az egyház Ura tette és teszi. A testi-lelki segítségnyújtás érdekében mindig folyjék a helyzetfelmérés a gyülekezet területén. Elaggott adatokkal nem lehet dolgozni. Legyen a rászorulóknak nyilvánvalóan éppen olyan rendszeres, mint a testi-lelki megsegítés. Diakóniája azonban ennél is tágabb kell hogy legyen. Munkatervébe úgy épüljön bele igehirdetésével és tanításával összefüggő diakóniája, hogy annak négyes távlata (gyülekezet, közegyház, társadalom, népek) észrevehetően kiütközzék.

Szabó Gyula

Tervszerű közös munka

a) *Tudatosan kell építetünk a többi lelkész munkájára.* Elsősorban vizsgáljuk meg, hogy egyházmegyénk lelkészei és mi magunk is, milyen *karizmával* rendelkezünk. Egyedülétünknek olyan következménye is van, hogy elhanyagoljuk — esetleg időhiány miatt is — azt a munkágot bennünk, amire leginkább képesek vagyunk. Az átlagosnál többet, a többiek számára is előbbrevívót azonban csak karizmánknak megfelelően tudunk adni. Ezért minden lelkész készítse el évente egy-egy karizmájának megfelelő gyülekezeti szolgálat teljes anyagát (alkalmi istentisztelet, gyülekezeti szeretetvendégség, ifjúsági vitaóra, gyermekmunka képekkel, kórházi áhítat, lelki tanácsadás, hivatali munka racionalizálása, presbitéri ülés irányítása), s nyújtsa be espereséhez, s azt aztán minden egyházmegyei lelkész megkaphatja.

Sokkal jobban gyakoroljuk a *szószékcseréket*, mint eddig. Mi, a kis gyülekezetben élők, sokszor félünk attól, hogy talán még az útiköltség sem fog összejönni. Ha nem túlságosan alkalmatlan időre tervezzük (szüret, bányásznapi stb.) s megfelelően hirdetjük, biztos, hogy az átlagosnál többen jönnek össze. De ha nem, akkor is megérdemli az a 10—20 állandó templombajáró, hogy más is hallgassanak s ne csak bennünket. Egy héttel később értékeltezzük ki a vendégszolgálatot. Igen sok tanulságot vonhatunk le a magunk számára is (pl.: szépen, hangosan beszélt a vendéglelkész — esetleg ez azt jelenti, hogy mi viszont halkán, hadarva beszélünk). Még az igen tehetséges, az 5 táalentumos lelkész gyülekezete is tanul a vendégszolgálatból. Ha nem más, akkor azt, hogy adjon hálát Istennek lelkészéért és ezentúl jobban becsülje meg.

A szószékcseré, illetve vendégszolgálat nemcsak a gyülekezetnek, hanem a szolgálattevőnek is hasznos. Egyrészt bepillantást kap más gyülekezetbe s látja, hogy ott is „*akad*” *probléma*, nemcsak náluk. Egyes kérdésekben talán ott előbbre vannak, s magunk számára is találunk megoldásokat, illetve mi adhatunk tanácsokat, amiben mi vagyunk előbbre. Másrészt *testvéri beszélgetésre* kerül sor. Ez utóbbi azért fontos, mert a legtöbb megkeseredett lelkészi élet mögött elmagányosodás van; illetve a megkeseredés és pesszimizmus fenyegeti az egyedülmaradtakat. Továbbá meglátjuk a másik lelkész és gyülekezet problémáit, s tudunk egymásért *imádkozni* is.

A közös épülést segíti elő a turizmus korában a könnyebb és gyorsabb közlekedés. Egy-egy gyülekezeti évforduló, püspöklátogatás, ünnepség alkalmas arra, hogy egyrészt közösen meglátogassuk bérelt autóbusszal a szomszédos gyülekezetet, vagy esetleg a gyülekezetünkben levő személygépkocsik segítségével szervezzünk látogatást, — másrészt hívjuk fel a nyaralni indulók figyelmét, hogy ott is van evangélikus gyülekezet. Érdekes fölmérni ősszel, hogy hány gyülekezetet látogattak meg híveink, s hogy milyen tapasztalataik voltak.

b) A közösségi munkánk másik területe a *gyülekezeti munkatársakkal* való tudatos kapcsolat. Mindnyájunk számára adva van a munkatársi lehetőség a gyülekezeti felügyelő, a kántor, az egyházi személyében, illetve az egész presbitériumban. Ha a kántornak csak az énekszámot adjuk ki s a presbitériummal csak a költségvetést beszéljük meg, akkor nem lesznek a mi munkatársaink, hanem egyedül maradunk. Kérdezzük meg őket, hogy mi a véleményük, mit csinálnának másként, mit látunk mi és mit ők problematikusnak a gyülekezetünk életében? *Az együttgondolkodás az első lépés a közös felelősségvállalás útján...*

A következő lépés a felelősség vállalása a diakóniai cselekedetekben. A presbitérium tagjai aktivizálódnak, ha konkrét feladatokat kapnak. Sőt a gyülekezeti bibliaórák tagjai is vállalnak belátható ideig tartó diakóniai szolgálatot. Azt eddig is láttuk, hogy ha valakin segítettünk, tanácsoltunk, az annak jó volt. Most viszont látnunk kell azt is, hogy *a segítőnek is szüksége van a segítségre, mert csak így alakul ki benne a diakóniai lelkület*, vagyis az, hogy tudjon eseményeket, körülményeket a gyengébb, az elhagyott, az öreg szempontjából is mérlegelni. Ezen túl azonban másként készül az az öregkorra, aki ismeri pl. az öregkor problémáit az öregekkel való találkozás révén, illetve viseli el a betegség terhét, aki előzőleg másokon segített, s tudja, hogy ő sem marad egyedül, a gyülekezet ott áll mögötte, imádkozik érte s cselekszik is érte.

A segítés szervezése lehet egy presbiter feladata is. A diakóniai munkánk kezdetén vigyázni kell arra, hogy csak olyan feladatot vállaljunk, amit el is tudunk végezni. Legyen az mindenki számára áttekinthető s időileg belátható. Az erőnk felett vállalt munka kudarcba fullad, vagy legalábbis megfáradásba vezet.

A segítésbe be kell vonni már a konfirmandusokat is. Vigyük el őket öregekhez, betegekhez s bízunk rájuk takarítási, fahordási stb. munkákat, illetve a gyülekezeti élet más munkáit is (perselyszámolás, oltárdíszítés, karácsonyi vagy más ünnepi, születésnapjához köztetés tolmácsolását), hogy tudatosuljon bennük: a gyülekezet mi vagyunk, s amilyenek mi formáljuk a gyülekezetünket, az olyan. Ha mi csak hátat fordítunk a gyülekezetünknek, mert az olyan „maradi”, ezáltal nem változik meg, sőt marad olyan, mint amilyen volt.

Alkalmi szolgálatokat is kérjünk a presbitérium tagjaitól. Amikor a fiatalok a gyülekezet, a község, város múltjával ismerkednek, kérjük meg ennek ismertetésére az egyik idősebb presbitert. A templom berendezési tárgyait az egyházi mutassa meg nekik, az orgonát, az orgonát esetleg belülről is pedig a kántor. Beszéljenek arról is, hogy miért töltik be ezt a tiszteletet s hogyan kapcsolódik hitük a templomhoz. Lássák a fiatalok, hogy az evangélium továbbadása nem egyeseknek, hanem az egész gyülekezetnek közös ügye. Az idősebbeknek is maradandó élményt jelent a fiatalokkal való találkozás. A váratlan kérdések sokasága, ami az öntudatlan, szokványos kegyességet megkérdőjelezi, illetve ezáltal tudatosítja, nekik is hasznukra válik.

Missura Tibor

ELEVEN BIBLIAÓRÁKAT!

Ezt szeretném, többek között. Keresésem módját és viszonylagos eredményét, s így problémalátásomat is nyilván eléggé meghatározza szolgálati helyem, melynek főbb jellemzői: városias gondolkodás, többé-kevésbé értelmiségi jelleg, csekély és nem egynemű tradíció s mérsékelt egyháziasság, melynek főként a két világháború közötti polgári-egyházi stílus adja a hátterét.

*A lelkész „abszolút szólista” szerepétől nagyon nehéz itt elszakadni, olyan mélyen beleivódott a gyülekezeti közgondolkodásba, hogy *amen* után a laikus nem beszél.* Amikor eleinte — 10 éve — megpróbáltam megbeszélésre is alkalmat adni a bibliaórán, melyre csaknem kizárólag asszonyok járnak, a félezer lelkes városi gyülekezetnek megfelelő tíz-

egynéhányas létszámban, az egyöntetű, riadt hallgatás meggyőzött arról, hogy hosszas előkészítés szükséges még az „effatá”-ig. Nem mintha minden attól függene: megnyilatkoznak-e a részvevők, előhozakodnak-e a kérdéseikkel, saját tapasztalataikkal, véleményükkel, de manapság mind elkerülhetlenebb kiszállnunk Mózes székéből és az egyetemes papság elvét komolyan véve, párbeszédet folytatni híveinkkel. Eleven lelkészi szolgálat aligha képzelhető el az ilyen „kétirányú forgalom” nélkül.

A *lelképásztori látogatások jelentősége* ebből a szempontból is tagadhatatlan. Ha tetszik, ha nem, ki kell mozdulnunk a „tanítóbácsi” pozíciójából, különben az egyre szűkülő börtönné válik, avagy fölfelé elszabadult léghajóvá, és csodálkozunk, hogy miért romlik, vagy ritkul a levegő körülöttünk.

Jó *kúra volt számomra ebből a szempontból svájci ösztöndíjas évem: „szabályos”* egyetemista voltam két féleven át, nem több, és szavaimat semmivel sem toldotta meg lelkési mivoltom, sem pedig +20 évem hallgatótársaim többségéhez viszonyítva. Nos, ha ébreszt is többkevesebb tiszteletet sok beszélgető partnerünkben a hivatásunk, de erre soha nem alapozunk semmit, mert azt éppen az alap rovására tesszük!

A *férfi-bibliára* hozta a frontáttörést, beszélgető jellegével, pár éve. Ez megszilárdulván, gondolhatunk arra, hogy a megnyilatkozásban, eszmecserében már valamelyest járatos férfiakhoz talán majd felzárkóznak a bátrabb nők és nem lesz többé „mulier taceat in ecclesia”.

„*Kerekasztal-bibliáoránk*ből” az alábbiakban adunk ízelítőt. Az előterjesztést igyekeztem úgy formálni, hogy az ne kerek kiselőadást nyújtson, hanem gondolkozásra, reagálásra ingereljen, s mintegy a problémák fogódzóit adja. A több témára tervezett sorozat címe: MEGBOTLUNK-E A JÖVŐ KÜSZÖBÉN?

A család — a gyorsuló idő feszültségében.

Isten változatlan — nem mi! Az egyháznak éppen hogy változnia kell, akárcsak az egyénnek, ha normálisan fejlődik. Riasztó tünet, ha hitünkben, szolgálat-látásunkban és funkcióképességünkben megmaradunk gyerek, vagy serdülő-szinten. Különösen *korszakváltó időben* vas-törvény: „Miután férfivá lettem, elhagytam a gyermekhez illő dolgokat.” Aki ennek a belső követelménynek nem engedelmeskedik, az beszűkülésre, szorongásra és fokozódó gyanakvásra ítéli magát. Isten szeretetét mindig adott helyen és időben kell valósággá élnünk, fordulónként módosuló eszközökkel és stílusban. (Ezek saját korunktól s külső-belső állapotunktól is függenek.)

Atalakulóban van a család, miközben válságtünetek is jelentkeznek. A régi receptek egyre kevésbé alkalmazhatók, még ha jó szolgálatot tettek is a maguk idejében. Ismereteinket, látásunkat szüntelenül tágítani kell. — Egyes kérdésgócok:

A. *Férj-feleség*. Nagyobb „szakítószilárdságú” házasságok kellenek, mert a kor adta körülmények is jobban próbára teszik ezt az alapközösséget. Elég-e a technika nyújtotta előnyöket csak zsebretenni? Talán a korunkban szükséges morális norma is több kényelmet biztosít? Példa: az úrhajók szédületes teljesítőképessége, amely azonban a felkészülési és navigációs fegyelemnek—színonalnak eddig soha fel nem merült mértékét követeli meg, különben tragédiához vezet. A házasság páros navigálásához ma nem lazább, hanem *különb összjáték* szükséges. Ennek egyes kellékei pl.: a „sokévi átlagnál” lényegesen jobb önismeret, hogy tudjunk egészségesen kiábrándulni önmagunkból, (aminek jegyében „jó dolog, hogy kegyelemmel erősíttessék meg a szív”,) és több szí-

lárd reménységünk legyen házastársunkat illetően. Összehangolódás alapja: egyformaság? Lehet-e valóságos házastársunkat szeretni, ahelyett a rész helyett, amit ő az eszményeinkből megtestesít? Rosszul kell-e végződnie valóságoknak, ha jönnek?

B. A gyermekek — egyszerűen „fogadjanak szót”, s akkor minden rendben? Ki ad nekik tisztelhető szülőket, tisztelhető felnőtteket, okos törődést, reménység-töltést, bizakodást, lassan hordképessé izmosodó életstílust, bázis-lelkületet? Mi vagyunk mindezzel adósi az ifjúságnak *ehelyett* igazán nem áll jól a végrehajtó-szerep! Mi lesz — próbáljuk megválaszolni — a majomszeretet, az elhalmozottság, vagy ellenkezőleg: az egyoldalú szigor eredménye? Nem válhatnak-e „elsőrendűen el-látott” gyermekek *erkölcsi árvákká*, mert a szülei megvonják önmagukat tőlük? Mi lesz ilyen „elvonókúra” ára? Példa: a Makarenko által említett sokgyermekes, szegény kovács, aki mégsem vállalt másodállást, hogy legyen ideje gyermekei számára, még ha paprikás krumpli mellett beszélgetnek is az asztalnál. Másik példa (szimplifikálási szándék nélkül): a „run away children”, akik többnyire belső elhanyagoltságukban szöknek meg szüleiktől; egyik pl. csak azért lépett meg, mert kíváncsi volt: vajon hányadik napon fogják keresni a szülei. Könnyebb-e úgy kallódní, ha látszólag minden rendben?

C. A „külvilággal szemben. Begubózás, családi körgát, kisközösségi önzés? „Csak a családomnak élek” — egyértelműen tiszteletreméltó ez a jelszó? El lehet-e szakítani egymástól a „kül- és belvilágot”, hogy ne hatnának egymásra? Lehet-e jó „befelé”, ami kifelé nem jó? A család még igen, de a nagyobb közösségek már nem érdekelnek? Mi élteti a *nyitott családot*? Lehet és érdemes-e törődnünk a közösségek táguló köreivel? Ezek hogyan hatnak egymásra? (Szociálpszichológiai szempont.) *Család + egyház*: melyik melyikért? Vagy egymásért — de *csak* egymásért? Mit jelent az emberek és közösségek szét- és visszahul-lámzó hatásviszonylataiba tudatosan bezállni s ebbe belevinni Istentől kapott, minden rendű és rangú kincseinket? (L 1972, 200)

Lehet-e nem változni? Hová vezet — családban s azon túl a válto-zásképtelenség? És a változni tudás?

Kiderült kerekasztal-bibliaóránkon, hogy túl sokat próbáltunk mar-kolni egyszerre, mert a felmerült kérdéseknek csak egy részére kereshet-tünk nyugodtan választ. Közkívánatra azonban prolongáltuk a témát, leszűkítve azonban a *rohanó életritmus és az emberség problémájára*. További téma-terveink a sorozat keretében: Tanuló gyülekezet? (EÉ 1972, 26. sz. vezércikke alapján.) A munka — tartalma, célja, eredmé-nye, hatása. Műveltség és specializálódás. Az ember szabadsága a gép-korszakban. Generációs feszültségek. Mennyit ér az önismeret, ha egy-általán lehetséges? Az öregkor esélye. A Biblia — a jövő könyve? A nagy közösségek s az emberiség: felelősségünk végső földi keretei.

Menet közben sok új gondolat támadhat, sok lehetőség felvetődhet. Külön kérdés, hogy a gyülekezet minden rétegének egységbe foglalása jegyében mennyire tudjuk bevonni kerekasztal-bibliaóráinkba a fiatal-akat, vagy teszem azt azokat a presbitereket, akik úgy látszik, hogy csak istentiszteletre mozdíthatóak. Azt is nagy dolog lenne elérni, hogy egy jelentős gyülekezeti réteg szívügye legyen az eleven bibliaóra.

Bodrog Miklós

Tervezzük a jövő egyházát!

„Korunk legjellemzőbbje, hogy nemcsak jelen környezetünket változtatja, hanem az előttünk lévőt is. Aki az egész valóságot fel akarja fogni, illetve átalakítani, annak a leendőt is tekintetbe kell vennie” — R. Jung. Ezt a leendőt egyházilag és egyházból nézve is reménységgel figyeljük. Kicsit futurológiával is foglalkozunk, ami nem jóslás, hanem előbbre nézés. Ez az előbbre nézés nem modern menekülés a jelenből, hanem a jelennek szolgál előrenéző tervezéssel. Aki a jövőbe tekint, annak késznek kell lennie, hogy átgondolja, illetve átértékelje saját gondolkodását. Első kérdésem: milyen legyen az egyház ahhoz, hogy a megváltozott világban létjogosultsága legyen? A keresztyén hit lényege szerint jövőbe irányított gondolkodás, illetve gondolkodtatás is. A következő kérdésem ebből ered: mennyire tudnak a keresztyének ennek a jelenben érvényt szerezni? Nem véd már a tradíció, csak a megélt Krisztus-hit tarthat „versenyben”.

Gyülekezet a modern világban

Soltvadkerten, a megváltozott szociálstruktúrák között, mezőgazdaságban élők és dolgozók alkotják a gyülekezetet. A legszembeötlőbb, hogy különvált a munka- és a lakóhely. A tanya csak munkahely maradt, nem lakás többé. — A mai gondolkodás „lakhatatlanná” nyilvánította. A fiatalok külön költöztek szüleiktől, de mindkét generáció a faluban él. A patriarchális viszonyok helyére az önállóság lépett, s a munkában is a partnerség váltotta fel a régi rendet. Az egyember-rendszer helyére lépett a csoportos munka, a monológ helyére a dialóg. Ez a folyamat a gyülekezet életében is változást hozott létre. Különösen az ifjúsági órán érezhető ez, ahol a monológ-igehirdetés — szinte — teher. Szeretnek közbeszólni, rendezett formában az „előterjesztéshez” hozzászólni. Nagy gyülekezetben az ilyen igehirdetési forma nehezen vezethető be. A különböző hétközi bibliaórai csoportok sok segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a lelkész ne monologizáljon a szószéken. Ha mindennél megszólaltatnánk, illetve meghallgatnánk gyülekezeteink tagjait, akkor a lelkészi kar hamarabb megszabadulna a régi gondolkodásmódtól, sőt szóhasználata is időszerűbb lenne.

Újra meg kell fogalmazni a gyülekezet szónak tartalmát. Sokan úgy érzik, hogy kihívást jelent — fogalmaik szerint — a világból az egyházba, más szóval a rosszból a jóba. A görög ekkleZIA — kihívottakat jelent. Honnan — hová? Kihívást jelent a házból, a privát létből, az elszigeteltségből a közösségbe, sőt felhívás a közös dolgokra. Tehát, éppen nem a világból, hanem valakinek a világából, a különcködés világból az emberek világába, együttesébe.

Az új lehetőségek konzekvenciái

Teológiai konzekvenciák. A mai gyülekezet, ha a Feltámadottról kérdezik, nem felmutat Rá, hanem bizonyosságát kell adnia, hogy a Feltámadott a központ, közöttünk van, akinek nevében összejövünk.

Istentiszteleti konzekvenciák. Istentisztelet ma gyülekezeti összejövétel, ami sokszor és sokaknál nem más, mint reprezentálás, erősebb kifejezéssel — vizit, aminek az életben nincs praesense. Istentiszteletünk igazi lényege az, hogy Krisztus a templomon kívüli találkozásunkban, párbeszédünkben, munkánk végzése közben „feltámadjon”. Sajnos, ki-

csi a gyakorlatunk abban, hogy lehet Krisztust a találkozásokban megismertetni. Az istentisztelet pedig sem időtől, sem helytől nem függ, hanem egyedül a jelenvaló Krisztustól. Azoknak ígérte ezt, akik ketten, vagy hárman összejönnek az Ő nevében.

Diakóniai konkurenciák. Mi nem alamizsnát adunk a világnak, hanem szeretetet. Ez nem a szekuláris intézkedések elleni konkurrencia, hanem Isten megbízatása. Ahol a társadalmi kapacitás nem tudja el látni a betegeket, a „válási árvákat”, öregeket, ott segítőleg kell oda állni. Ahol a társadalom el tudja látni ezeket a feladatokat, ott viszont hálás lehet az egyház, hogy egy szabad „vegyértéke” maradt más feladatok elvégzésére.

Új lelkészi hivatal

Sok minden leterhelte már a lelkészi hivatalt. A gyakorlat olyan követelményeket állított elé, amire a lelkész nincs előkészítve, illetve felkészítve. A német missziói dokumentum szerint a lelkész: „Rektor und Koordinator geistlicher Dienste”. Feladata, hogy ígét hirdessen, munkatársakat találjon, felkészítsen, rendelkezésre álljon, s irányítson ezek között. A lelkész ezekben a kérdésekben specialista, pedig lehet, hogy a gyülekezet mást is elvár tőle.

Megoldás lehet, hogy a lelkész meghatározott feladatokat adjon át más gyülekezeti tagoknak. Így a gyülekezeti munka több dimenzióssá válik. A lelkész a gyülekezet vezetője, de vannak olyan szakkérdések, amelyekben nem neki kell a vezető hangot vinnie, hisz vannak olyan tagjai a gyülekezetnek, akik szakkérdésekben nagyobb betekintéssel bírnak, mint éppen a lelkész.

Néhány téma

Most pedig olyan témákat jelölnék meg, amelyek még nem futottak le nálunk, amelyekre a Bibliából keressük a feleletet, illetve mint kereszttyének szeretnénk a választ megadni:

1. Teremtés és tervezés
2. Krisztus inkognito
3. Vallások és a vallás krízise
4. A Kánon egysége — az egyház egysége
5. Tradíció a reformáció ellenére?
6. Patina nélküli városok — templom nélküli egyház
7. Bibliakritika és a Biblia kritizálása
8. Betegség = jelzőcsengetés?
9. Halál nélküli élet? — (a feltámadásról)
10. Mesevilág és a gyermek hite
11. Magatartásminták — mintagyerekek (nevelés)
12. Mit hallgattak el az atyák? (generációs kérdés)
13. Jövő múlt nélkül? (teenagerek között)
14. Mozdulatlan lelkészlakás a mozgalmas világban? (talán a megrendezésre kerülő papné konferenciára)

Káposzta Lajos

Az igehirdető műhelye

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 16. VASÁRNAP

2 Kor 1,3—7

Szenvedésből — vigasztalás

Amíg Pál az első Korintusi levél elején a gyülekezetben levő gyelmi ajándékokért ad hálát, itt azokért a súlyos megpróbáltatásokért, amelyekben át kellett mennie. A későbbiekben is sokszor hivatkozik szenvedéseire, mint apostolságának és Krisztussal való közösségének bizonyosságára. (4,7kk). Ezzel máris kapcsolópontot találunk az Agenda témájával „Életünk el van rejtve Krisztusban”, azaz Krisztus szilárdan tart bennünket, sőt „odatart” mások elé, hogy például mi is megvigasztalassunk másokat. A Krisztusban való elrejtettség soha nem jelentheti azt, hogy így láthatatlanná váljunk a világ számára. (Mt 13kk). A 3—7. versek tartalma éppen ez: Az apostol szenvedései és megpróbáltatásai közt állandóan tapasztalta Isten közelségét, míg végre sok gond és fájdalom után (8—9; 2,4) erőt adó, gazdag vigasztalásban lett része (7,13 kk), és mindaz, amit átélt, a gyülekezet javára is szolgált.

Nem derül ki sehonnán, milyen szorongatásokra és nyomorúságokra gondol itt Pál. Lényeges számára, hogy szenvedései Krisztusért vannak, az evangéliumért, az emberekért. Pál vallja: „amit Krisztus szenvedett, apostolának is el kell szenvednie.” Krisztus passiója folytatódik életében (Fil 3,10; Kol 1,24), de Pál nem azonosítja szenvedéseit Krisztusével és nem glorifikálja a szenvedést. — Minket még mindig kísért a szenvedés teológiájának abszolutizálása: „A szenvedés Isten akarata. A szenvedésen át születik az élet. Per aspera ad astra.” Bár kétségkívül lehet a szenvedés „metszőkés” Isten kezében és indíthat általa önszerméldésre, bűnbánatra.

A szenvedés és vigasztalás között összefüggést lát Pál. A szenvedés tehát nem egyszerűen a sors önkénye, mert magában rejtheti Isten vigasztalását is. Az apostol arról tesz bizonyosságot, Isten minden szorongásához új erőt, fájdalmához örömet is adott. — Sok nyomorúság és nehéz harc vesztí el terhét, ha a bennük elkészített áldást is megtanuljuk felismerni.

Nagyon jellemző apostoli magatartás, hogy Pál nem tud csak magáról beszélni. Szenvedéseit, megvigasztaltatását összekapcsolja a gyülekezettel. Az a tapasztalata, hogy mind szorongatásai, mind megvigasztalódása a gyülekezetnek is javára szolgál. — Minden igazi lelkipásztori tapasztalat ez: A szenvedések mélységei megerősítenek a szolgálatra.

Másokat vigasztalni az tud, aki vigasztalást nyert. Az apostolnak sok keserűségben volt része, de egyben biztos volt mindig: az Úr őt sajátjává és apostollá tette. Ez az öröme és gyönyörűsége, és ez mindig felülkerekedik fájdalmán. Bajai között nem gondolataiban és szavakban keres vigaszt, hanem az irtalmas Atyánál, a vigasztaló Istennél. S hogy tovább akarja és tudja adni a vigasztalást, erre egész élete a bizonyíték. Vigasztalásának módja az igehirdetés és a levélírás. Ezekben is Isten elé viszi a vigasztalásra szorulókat. (10. v.) — A szenvedés akkor igazán elviselhetetlen, ha kilátástalan, nem látjuk a végét. De nekünk

tudnunk kell, hogy Isten nem felejtkezik el rólunk, „ha késik is segedelme”.

Egyikünk élete sem mentes a bajoktól, szenvedésektől. Ránk szakadnak hitünk küzdelmei, személyes életünk szorongásai, a betegségek fájdalmai, az egyedüllét nyomasztó érzése, a halál félelme, a családi élet bosszúságai, a világ nyomorúságai. Vigasztalásra van szükségünk:

„A vigasztalás sokak számára a lelki elkábulás egyik formája.” (Schade). Akadnak is olyan vigasztalók, akik szóvirágok andalító áradatával, hamis frázisokkal készek az elkábításra. — De inkább hiány van a vigasztalókban. Kiöntjük szívünket embereknek, és nem tudnak vagy nem is akarnak vigasztalást nyújtani. Sajnálatosan újra eluralkodó életszemlélet, hogy a más baja legfeljebb csak mint szenzáció érdekes: „Na, mi van veled?” „Majd lesz még jobban is!”

Már a közös nyomorúságnak is van közösségteremtő ereje, a vigasztalás eleve igazi közösséget tételez fel. A mások bajába való „beleérés”, a szolidáris magatartás indít a hathatós vigasztalásra. Ekkor megtaláljuk a megfelelő szavakat és a kéz se marad tétlen, ha szükség van rá. — A keresztyén embert mégis az teszi alkalmassá a vigasztalásra, hogy ismeri a vigasztalás Atyját és megtapasztalta vigasztalását. Érti, hogy Isten Atya és közel van hozzánk. (Zs 80,4) Luther is arra tanít, hogy Isten közelsége megszabadít a túlaradó érzelmi indulatok zsarnokságától és az örült képzelődésektől. „Az Isten közelsége az előbb még oly nagy ember számára is felismerhetővé teszi, hogy a szenvedés nem a szeretett én betegsége, megsértése, nem végső valami... az a mi vigasztalásunk, ami vidámmá (Zs 94,17) és bátorrá (parakaleó!) tesz, hogy nemcsak olyan Urunk van, aki megvált a bűntől, Isten haragjától és az örök haláltól, hanem aki a szenvedésben és a szorongatásban is oltalmaz és megment, hogy el ne pusztuljunk.” (Zs 34,20).

Csakis ebben az összefüggésben igaz az a keresztyének ajkáról sokszor elhangzó vigasztaló mondat is: „Ahol a legnagyobb a baj, Isten ott van a legközelebb.” Nem egyszerűen azt jelenti tehát, hogy „légy megelégedett, ha rosszul megy is a sorsod, majd ad Isten még szebb napokat is”. (ÉK 370,5) Az is kevés, ha csak azt értjük alatta, hogy „ha már a szenvedés nem is kerülhető el, Isten akkor sem hagy belülről megkeseredni.” Alapigénk többről tud.

Amikor Isten embereket vigasztal, akkor az nem csak óérettük törtenik. Isten azért vigasztal meg, hogy a vigasztalást tovább adhassuk. Isten minden adományának csak átmeneti állomásai vagyunk. Krisztus testének tagjaként nem élhetünk gyülekezettől, emberi közösségektől elkülönülten. Keresztyéneként csak az egész, világot átfogó isteni organizmus összefüggésében élhetünk. (1 Kor 12,26). Nem élvezhetjük önzően Isten jótetteit, Krisztus közösségét és vigasztalását. „Ahol Jézus Krisztusban testvérekké lettek az emberek, ott együtt éreznek, ott nincs külön öröm többé, hanem csak együttes öröm, nincs külön bánat többé, csak megosztott bánat, nincs többé egyedülvalóság és árvaság, hanem egy nagy család, nincs többé ínség, amelyre senki sem tekint, hanem csak testvéri segítség által megelégitett emberek. Ebben a közösségben egyik tag boldogan szolgál a másíknak és egyik testvér a másik számára Krisztussá lesz. Krisztussá, mert minden tag szolgálatán keresztül Krisztus szolgál a gyülekezet tagjainak. A tagokon keresztül maga Krisztus vigasztal, bátorít, erősít, gyámolít, gondoskodik, emel fel. A tagokon keresztül maga Krisztus bocsátja meg a bűnöket, áll meg a betegágyak mellett, áll oda az özvegyek, árvák mellé békességgel, kegyérrel, a test és élet minden szükségének kielégítésével.” (Káldy Z.)

Az idősebb Bodelschwinghet úgy ismerjük, mint akinek kivételes képessége volt a vigasztalásra. Az ő hitét, mint sok más keresztyén társunkét is, megacélozták megpróbáltatásai (négy gyermekét veszítette el gyors egymásutánban). Elfogadta Isten vigasztalását és tovább adta. Ismert jelmondata: „Mert irgalmasságot nyertünk, nem fáradunk el.”

A betegágyban fekvőknek, a koporsók mellett állóknak, a különféle lelki nyomorúságban levőknek mindnyájunk keresztyén kötelessége a vigasztaló igével való szolgálat. Áldott vigasztalás az ige (Zs 119,50; Rm 15,4) és az egymásért való imádkozás. De az éhező embernek ez már kevés. Emlékezzünk Rwgasort lelkész szavaira: „Az embereknek, akik csonttá soványodva vonszolják magukat... mit mondjak az evangéliumról? A nyomorúság ellepi őket.” Itt már az egész keresztyénség jól átgondolt, céltudatos és világméretű segítségére van szükség. De még a felfokozott és közvetlen anyagi segítség sem elég vigasz és segítség számukra. „Józanul kell látnunk..., hogy a maradandó segítséget ezen a téren csak olyan mélyreható gazdasági és társadalmi változások biztosíthatják, amelyek lehetővé teszik a Föld javainak igazságosabb elosztását.” (Nagy Gy.).

A segítő vigasztalás így sok helyütt megelőzheti az evangélium vigasztalását a világban. Ne féljünk ebben a szolgálatban résztvenni. Minden emberi nyomorúság leküzdésére mozgósítani, ébren tartani a világ jó lelkiismeretét az embertelen erők megfékezésére — igazi keresztyéni szolgálat a nekünk adott különleges isteni ajándékokkal. „Az éhezőnek kenyérre, a fedél nélkül levőknek lakásra, a jogától megfosztottnak igazságra, a rabszolgának szabadságra van szüksége. Isten és a felebarát gyalázása lenne, ha az éhezőt éhezni engednénk; mert éppen a felebarát ínsége áll Istenhez legközelebb. Krisztus szeretetéért, mely ugyanannyira az éhezőt, mint az enyém, megfelezzük vele a kenyeret és megosztjuk vele lakásunkat. Ha az éhező nem jut hitre, a vétek azokra hull, akik megtagadták tőle a kenyeret. Kenyeret szerezni az éhező embernek, — az útkeresés a kegyelem eljövételének.” (Bonhoeffer).

Ajánlott ének: 363.

(Használt irodalom: Wendland: Die Briefe an die Korinther; — Stange: Die Korintherbriefe; — Nagy Gyula: Egyház a mai világban; — Schade: Biblische Wörter neu gehört; — Káldy Zoltán igehirdetése Lp.: 1954.; — Er ist unser Friede IV.).

Bárdossy Tibor

Laikus kérdések és szempontok 2 Kor 1,3—7hez

Kinek ne lenne szüksége vigasztalásra? Ha előbb nem, utóbb! — Milyen különös, hogy a Biblia szerint Isten csak Jézuson keresztül irgalmas és vigasztal! — A keresztyének nem lehetnek kizárólagos haszonélvezői a vigasztalásnak. Vigasztalniok kell bármely nyomorúságba esetteket. (21b) — Mi is tulajdonképpen a vigasz? Gyerekeknek a cukorka is elég, de nyomorúságban valami sokkal nagyobb kell. Jézus miért úgy segíti az övét, hogy az érette szenvedőket bőségesen megvigasztalja? Miért nem úgy, hogy megóvja őket a bajoktól? (21b). — Pál apostol példájából látom, hogy nem is könnyű hívőnek lenni. Isten minden szenvedést a mi üdvösségünk érdekében mér reánk. Meg is kapjuk a jutalmat egész életünkben és halálunk után az örökké tartó boldogságot, ha Benne hiszünk. (21b). — Bármilyen megpróbáltatás is ért bennünket, éreztük, hogy Jézus a keresztyént segít hordozni. Ez csodás

ézés: a bajokat már el is felejtjük és csak a szépre tudunk emlékezni. (21b). — Az alapige kulcsszavainak a nyomorúságot és a vigasztalást tartjuk. Nem nagyon szívesen hallom azt a szót, hogy nyomorúság, és úgy vélem, hogy kevés gyülekezeti tag él ma nyomorban. A nyomorúság több, mint nyomor. A nyomor inkább testi valamit jelöl, de a nyomorúság lehet lelki is. Pál mindkettőt átélte. Többször forgott halálos veszedelemben, hajótörést szenvedett, megverték, állandó betegsége volt, s bizonyosan sokszor éhezett és szomjazott is. (38) — Mit jelent az, hogy bőven kijutott neki Krisztus szenvedéseiből? Azt akarja ezzel mondani, hogy mindazt, amit említettünk, Krisztusért vállalja, és szenvedni el? Ami vele történt végső sorban nem ellene, hanem Jézus ellen irányult? Úgy is lehet értenünk, hogy aki Jézusban hisz, Őt követi, az az ő életformáját is vállalja. Éppen az a vigasztaló számára, hogy Jézussal is ez történt. (38) — A gyülekezet nyomorúságát komoly bűnök is jelentették. Azt is olvassuk, hogy egyesek ócsárolták Pál igehirdetését és személyét. Valószínűleg ezért írja nekik Pál, hogy az ő nyomorúsága a korinthusiak vigasztalására és üdvösségére van. Pálnak az a vigasztalás, hogy nehézségek ellenére előbbrejut szolgálata, sőt általa a korinthusiak ügye is? (38) — Testi-lelki nehézségekkel küszködő emberek közöttünk is élnek, ha nincs is nyomor. Jobban megértem őket és jobban tudom vigasztalni, ha én is voltam már hasonló nehézségben. (38) — Jó lenne konkrét dolgokat hallani a mai gyülekezeti szolgálat nehézségeiről, és a gyülekezeti élet nyomorúságairól. Ugyanakkor arról is, hogy Isten hogyan adott szabadulást a nehézségekről. A nyomorúság általános említése helyett ez célravezetőbb lenne. Erre jobban felfigyel a gyülekezet, mintha a lelkész mindenkor érvényes igazságokat mondogat a bajokról és így vigasztalása is közhelyként hangzik. (38).

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 17. VASÁRNAP

1 Kor 1,10—17.

Az egész levél összefüggéseit figyelembe véve nézeteltérésekkel, teológiai és gyakorlati tisztázatlanságokkal küzdhetett a korinthusi gyülekezet. Valószínű, hogy a levélben tárgyalt témák mind a gyülekezet időszerű problémáira vonatkoznak. Pál Kloé embereitől értesült a gyülekezet megosztott, feszült helyzetéről és e levél útján nyújtott eligazítást a helyzet rendezésére. A levél egyes részeinek önálló és időálló tartalma van, de az egész levél egy akkori gyülekezet adott helyzetéhez, kérdéseihöz és gondjaihoz kapcsolódik. Nagyon konkrét, helyzetre alkalmazott, gyülekezetszerű levél. Nem arról van szó tehát, hogy Pál kátészerű általános igazságokat közöl a gyülekezettel, nem is arról, hogy missziói munkát végez egy az evangéliumtól még érintetlen területen. Nem ő az egyetlen, aki Krisztust prédikálta Korinthusban. Már többen kereszteltek, tanítottak és apostoli igénnyel intézkedtek a gyülekezetben. Ebből származtak az aggasztó széthúzások. Szükségesnek látja az apostol, hogy erélyesen lépjen fel ebben a vitában, mert az ő neve is szerepel a gyülekezeti csoportosulásokban. Elhárítja magától azt a nemkívánatos népszerűséget, ami a gyülekezet megosztásához vezethet. Krisztocentrikus és sztaurocentrikus teológiai alapon állva magyarázza a gyülekezetnek, hogy az igehirdetés és a szentségek kiszolgáltatása Krisztusra nézve történhetik csak és emberi személy nem homályosíthatja el Krisztus univerzális igényét. A gyülekezet, az egyház Krisztusé,

nem pedig embereké. A szolgálatban állók Krisztus számára nyernék meg embereket, nem pedig önmaguknak. Súlyos, válságos következményei vannak annak, ha egyes személyek, vagy csoportok önmaguk igazát, nagyságát és kizárólagosságát keresik a gyülekezetben. Ez hamis teológia, ezért szükségszerűen rossz következményei vannak.

Amikor személyek, vagy csoportok maguknak akarják kiszajátítani az igazságot, a „tisztá evangélium” hiteles tolmácsolásának igényét, mindig megosztottság, rivalizálás támad. Ebben a tekintetben a történelem sajnos nagyon sokszor ismételte önmagát. Lelkészek, vagy gyülekezeti tagok rivalizálása, kegyességi csoportok kizárólagosságra törekvő gögje, klikkek támadása a nem odatartozók ellen tipikus ismétlődései a korinthusi képletnek. Az ún. „földalatti egyház” hazug hisztériájának a szítása nemzetközi méretekben történő hitelrontás; gyanakvás és megosztás, félrevezetés és bajkeverés az eredménye. Messze távol áll a krisztocentrikus teológiától. Krisztus ügyének az ürügyén tudatos rombolás a célja politikailag és társadalmilag is, nem beszélve arról, hogy lehetetlenné akarja tenni a nyíltan, hűséggel szolgáló utat talált egyházat. Azt hiszem, manapság aligha van lelkiismeretlenebb egyházat romboló, Krisztus evangéliumát beszennyező kártékonyság, mint a „földalatti egyház” propagandája. Nem érteltetett analógia ez a textusban vázolt helyzetre. Azóta eltelt csaknem kétezer év, „kicsi lett a világ” és az egyház is nagyobb összefüggésekben gondolkodik, mint egy-egy gyülekezet. Baj, ha egy gyülekezetben megosztottság támad, de fel kell figyelni arra, amikor egész országok, földrésnyi területek egyházait akarják megosztani, gyanúba keverni, vagy lerángatni az evangéliumi szolgálat helyes útjáról.

Aktuális hazai vonatkozása a textusnak az is, hogy a gyülekezetekben még mindig vannak olyanok, akik még mindig egy-egy névre „esküsznek”. Egyeseket magasztalnak, másokat állandóan bírálják, anélkül, hogy valaha is találkoztak volna az illetőkkel. A lelkesek feladata lenne megértetni az ilyenekkel, hogy az egyház Krisztus egyháza, nem pedig embereké és azok, akiket bírálják, éppen arra tették fel az életüket, hogy Krisztus egyházának mai útját és szolgálatát építsék, nyugodttá, biztonságosan járhatóvá tegyék.

A korinthusi gyülekezetben abból adódtak a nézeteltérések, hogy a gyülekezeti tagok az őket megkeresztelő személyek köré csoportosultak. Ez bontotta meg az egységet. A megkereszteltek megkülönböztetett ragaszkodással tüntették ki a keresztelést végzőket. Ezzel a felfogással száll szembe Pál apostol. Nem arról van szó, hogy az igehirdető, keresztesztelő, szentségeket kiszolgáltató lelkipásztor iránt nem lehet személyes vonzalom a hívekben. Természetes, hogy érzelmi szálak is fűzik a keresztyén embert ahhoz, akinek a közvetítésével az evangélium örömhírét kapta. Hiszen a hit hallásból van, a szentségeket emberek szolgáltatják ki, emberek közreműködésével végzi Krisztus az egyház pásztorolását. Nem is feltételezhető, hogy teljesen személytelen, gépies szolgálat az evangélium szolgálata. Az igehirdetők nem hivatalnokok, hanem pásztorok, jó, ha meghitt viszony van a pásztor és a gyülekezeti tagok között. A baj akkor kezdődik, amikor csak emberek személyes kapcsolatát jelenti a lelkipásztori szolgálat és nem hoz létre kontaktust magával Krisztussal. Pásztorok és hívek együtt alkotják a Krisztusra épülő, órá figyelő, neki engedelmeskedő gyülekezetet. Akkor harmonikus a gyülekezet élete, amikor a személyes emberi kapcsolatok nem mennek a rovására. A bűnök közös megvallása, egymás testi-lelki támogatása, az evangélium közös átélése, a diakónia együttes végzése biz-

tosítja azt, hogy ne homályosodjék el Jézus neve és jelentősége a gyülekezetekben.

Pál tehát nem az evangélium szolgálatában állókkal való személyes jó kapcsolatot támadja, hanem az ellen tiltakozik, hogy a Krisztus helyére emeljék valamelyiküket. Saját magát sem tekinti kivételnek, tiltakozik az ellen, hogy az ő személyét bálványként tiszteljék a Krisztus iránti szeretet és engedelmesség rovására. Apollónak. Kéfásnak és a többinek is ugyanaz a feladata, ami Pálnak. Vissza kell utasítani az efféle rossz értelmű népszerűséget. Pál konkrét helyzetben érvényesíti Keresztelő János helyes álláspontját: „Neki (Jézusnak) növekednie kell, nekem pedig alább szállnom.” Az egyház létének Jézus ad értelmet. Ő ftszítettett meg, ő támadt fel, a bűnbocsánatot és az örök életet ő szerezte meg az ember számára. Csak akkor marad egyház az egyház, ha hitével őrá támaszkodik és neki engedelmeskedik. Különbféle talentumok vannak az egyházban, ez rendjén is van. Ki-ki a maga talentumával szolgál. Akinek több adatott, attól Jézus többet is követel. Ha önzetlen, odaadó szolgálatot végez, akkor valóban hűséges szolga. Ha azonban a maga népszerűségére törekszik, akkor az egyház Megváltójával és Urával kerül ellentétbe.

Elsőre furcsa a 14. vers kijelentése. „Hálát adok Istennek, hogy senkit sem kereszteltem meg közületek, kivéve Krispust és Gájust.” Hiszen a szolgálatban állók öröme, ha keresztelhetnek. Azt hiszem, az egyik legszívesebben végzett szolgálatunk éppen a keresztelés. Pál nem érti itt azt, hogy nem szívesen keresztel, vagy nem tartja fontosnak a keresztelési parancsot. Sőt! Szentnek és komolynak tartja, ezért nem keresztel könnyelműen. Annak örül, hogy neki nincs nagy része abban, hogy a keresztyének Korinthusban rosszul értelmezték a keresztiséget. Hiszen éppen arról van szó, hogy a keresztiség kapcsán támadtak a nézeteltérések és pártoskodások a gyülekezetben. Tehát — felnöttek keresztiségéről lévén szó — a keresztiséget megelőzően nem kaptak helyes teológiai eligazítást. Ha helyes eligazítást kaptak volna a Krisztus nevére történő keresztiségről, ismerték volna annak lényegét, és nem támadt volna személyválogató széthúzás. A 14. vers tehát azt jelenti, hogy Pálnak nem vehető a szemére, hogy visszaélések történtek a keresztiség körül. Ezért ad hálát.

A 17. verset hasonlóan kell értenünk. Pál nem negligálja, vagy ellenzi a keresztiséget, amikor azt mondja, hogy Krisztus az evangélium hirdetésére küldte őt, nem pedig keresztelni. A textusból kiderül, hogy olykor keresztelt is, gyermekeket is, felnőtteket is, pl. Stefana házanépét. Bizonyára olyan esetekben, amikor hosszú, bensőséges kapcsolatot után emberileg biztosnak látszott, hogy az illetők valóban Krisztus követői lettek és bizonyosságot tettek hitükről, a gyermekek számára pedig biztosítottak látszott a hitben való nevelés. Az ő korában, amikor a keresztyén hit még teljesen újdonság volt azokon a területeken, ahol útjai alkalmával járt, fontosabbnak, illetve elsődlegesnek tartotta az evangélium hirdetését, mint a keresztelést. „A keresztiség hit által visz üdvösségre”, ezért nem tekintette feladatának, hogy minél hamarabb és minél többeket megkereszteljen kellő hitbeli alap nélkül. Ezen a textuson is lemérhető, milyen teológiai tévedés volt a középkorban az erőszakos krisztianizálás. Egész népeket, vagy törzseket kereszteltek meg, anélkül, hogy homályos babonákon túl valami fogalmuk lett volna Krisztusról.

Pál tisztában van a keresztiség krisztusi parancsával és jelentőségével. Tagadja a keresztiség mágikus, vagy automatikus üdvyszerző jellegét.

Nem a keresztség által üdvözülni az ember automatikusan, hanem Krisztus kereszttje által. A megkereszteltnek élő kapcsolata kell, hogy legyen a megfeszített és feltámadott Krisztussal ahhoz, hogy valóban üdvözüljön. A keresztség önmagában nem üdvözít. Ha így lenne, hiábavaló lenne a keresztség. A keresztségnek a megváltó Jézus Krisztussal kell összekapcsolnia. Ez nem automatikus, hanem hitbeli és tudatos kapcsolatot. Innen érthető meg, miért nem akart Pál minden áron keresztelni és miért tartotta mindennél fontosabbnak a maga korában és helyzetében a keresztről való bizonyosságtételt, az evangéliumhirdetést.

Baranyai Tamás

Laikus kérdések és szempontok 1 Kor 1,10—17-hez

Ma ilyen nyíltan nem mer egy presbitérium sem beszélni a gyülekezeten belüli véleménykülönbségekről és bajokról. A mai gyülekezeti életben azt kifogásolom, hogy unalmasan homogén, s az esetleges véleménykülönbség is kicsinyes, huszadrangú problémák miatt van s nem a valóban lényeges kérdések miatt. (25a) — Mindig jobb, hogyha vannak különbségek, mintha tespedt közömbösség álmossít. Én már nem tudok így lelkesedni egyetlen emberért sem, sem Pálért, sem Péterért; a textus ellen való lenne-e azt kihozni az igehirdetésben, hogy jobban lelkesedjék a gyülekezet a saját papjáért? — Lehet-e ma azt kívánni, egy gyülekezettől, hogy nem csak formálisan, de gondolkodásmódban, sőt érzület dolgában is egységes legyen? Uniformizálni akar Pál? (25a) — Baj-e az, ha én magam sem tudom, ki keresztelt engem annak idején? Akit egy pap megkeresztel, azért a gyerekért valamiképpen nagyobb felelősséggel tartozik. Érzik-e ezt a lelkészek s igénylik-e a szülők? — „Nem szólásban való bölcsességgel”: én így értem: nem úgy akarom az evangéliumot hirdetni, hogy lehengerellek titeket a szónoklat minden fegyverével. József Attila írja az egyik versében: „Lovaidat is szeretném és szépen, okosan vezetném.” (25a) — A világ számára igen jelentős lenne, ha a gyülekezet, sőt a keresztyénség nem csupán dogmatikai kérdésekben lenne egy véleményen, hanem a ma égető világméretű kérdésekben is (25a) — A gyülekezeten belüli pártoskodás nálunk csak emlékeinkben él. Egyszer történt meg, azóta ismeretlen. Az, hogy a korinthusi igehirdetők közötti ellentét valamiféle áttétellel a mai felekezetek közötti feszültség lenne, szintén nehezen magyarázható. (49) — A kereszt hiábavalóvá lenne: a hiábavaló szó plasztikusan él falun, értik. Hiábavalóvá teheti-e az ember, esetleg a sátn Krisztus kereszttjét? Az emberi bölcs beszéd érvénytelenítheti-e a megváltást? A megváltás Isten műve: megronthatja-e az ember? A teremést megrontotta, ezért kellett a kereszt. Ha a keresztet megrontja, akkor mi vált meg? — Néhányan súrolják az apokatasztázis gondolatát, de ettől izgalom és zavar támadt a bibliakör tagjaiban. (49) — Miért nem akart Pál keresztelni? Jézus azt mondta, hogy menjetek el és kereszteljétek meg minden népet... Személyi torzsalkodás miatt? Lehet-e erről tudatosan megfelelkezni, és még dicsekedni is vele? Többen mentik Pált azzal, hogy eddig is néhányat keresztelt, s ezt a levelet biztos még fiatalon írta. (49).

Szövegmagyarázat

Azt *parancsolom* (nyilván ezzel kezdjük a felolvasást): Isten szeretetből parancsol, nem úrhatnámságból, mint sokszor mi. Jósa *kritikai jósa*, kell, hogy parancsoljon, rászorulunk, hiszen ismételtlen kilazulunk az isteni rendből, amely pedig lényünkbe van programozva, vagyis ha nem felelünk meg neki, akkor egyszerűen elkezdene nem stimmelni a dolgok bennünk és körülöttünk. — *Hajjóm* jelentése nemcsak „ma”, de „ezennel” is; kb. a mindenkori aktualitás ünnepélyesége értelmében, nunc aeternum-ként, míg tart a „ma”. — *Szeresd*: egybefoglalja az érzelmi és akarati, testi-lelki-szellemi totalitást. Istenre s tőle kapott rendeltetésünkre összpontosítani: amit Ő akar kihozni életünkből, az az „érdekes”! Az *áhab* különben előnyben részesítést is jelent, akárcsak ellentéte, a *száné* nemcsak gyűlölni értelemben állhat, hanem kevésbé szeretni, háttérbe állítani értelemben is. (Pl. Deut 21, 15). Szeretni Jahvét, a Vagyok-ot (Ex 3,14): lényünk forrásának, vezérlőjének és beteljesítőjének biztosítani az elsőbbséget mindenben — ha van nemes önérdék, ez a legnemesebb, hiszen közösségi áldásként is széthullámszik! *Istenedet*: hiszen a „tiéd”, lényed mélyén hozzá vagy bilincselve, Istenre van ítélve az életünk, de ez óriási chance, légy hát szinkronban vele, vagyis szeresd! — *Hogy útjain járj*: célmeghatározás az előzőkhöz kapcsolódóan (Rabbi Hirsch); az „út” Isten rendelte, konkrét személyre és közösségre szabott életstílus. Az Isten iránti szeretet sokat mondó képe nem az árok-szituáció, nem a botorkálás, ki tudja, merre, hanem az ÚT! Célratóró, tartalmas életforma, mely az adott terepen utat tör, ha nem talál, mert rendeltetése van, és számára nem előírt, hanem szívében égő törvény, hogy „az úton menni kell”. — *És megőrizd*: az Isten iránti szeretet párhuzamos konkretizálása gyakorlati engedelmességben, részletekben is.

17. v. *Szived*: belül kezdődik az elfordulás, aztán látszik meg „kint” is. Következménye „hallászavar”: „és nem hallgatsz rám”, vagyis nem engedelmességed. Bezzeg megerősödik az ellenkező irányú fogékonyság, s leszálló spirálmozgásban „a pokol körei” kerülnek napirendre: „hanem engeded magad eltántorítatni (mindig van kire-mire hivatkozni) és idegen istenek előtt leborulsz” — aminek egyenes következménye, hogy a szabadítónak remélt bálvány rabszolgatartónak bizonyul. Ha felborítottuk az igaz értékrendszert, e döntéssel magunkat is felborítjuk.

18. v. *Okvetlen elpusztultok*: a lelki és erkölcsi világrendet sem lehet büntetlenül semmibe venni, legkevésbé Isten népe részéről. Az Ígértet Földjét csak rendeltetés-megvalósítással lehet birtokba venni, folyamatos, szolgáló engedelmességben.

19. v. A látható és láthatatlan világ tanúul hívása nem csupán ünnepélyes szólásforma, hanem az *egy* világrendre való hivatkozás is, amellyel vagy *együttműködésben* marad az ember, funkcióképesnek bizonyulván adott posztján, vagy az önfelmorzsolás *aszinkronjába* esik ki. („Úgy a földön is.”) A választás hatalmas felelősségét növeli az ivadékokra való hivatkozás.

20. v. *Mert ebben rejlik életed*: nem az öntörvényű indulatmeg-

valósításban, amikor futunk félelmeink elől és vágyaink után — a hit gyakorlati engedelmessége bírja a jövő ígérését! (További kifejezés-magyarázatok lényegét a következőkbe igyekszem beledolgozni.)

Élet-parancs

Ki szereti, ha parancsolnak neki? Ellenkezőleg: a modern életérzés egyik legmegejtőbb óhaja — még kimondatlanul is — az, hogy élhesünk kedvünkre, boldog „öneleresztésben”, ahogy jön, aki pedig követelne valamit tőlünk, az ellenség. Nekünk még az Isten se parancsolgasson; segítsen, ha kérjük, esetleg még tanácsot adhat, de ügyeinkbe ne szőljon bele, magánéletünkbe utánunk ne jöjjön, mert az neki is csak kellemetlen lesz, meg nekünk is. Örüljön, ha rányitjuk olykor a templomajtót.

De a repülőtér irányítótornyának a tisztje bizony utasításokat ad az érkező gép pilótájának, akinek esze ágában sincs tiltakozni, akárcsak az űrhajósok ellenérvés nélkül engedelmeskednek a földi irányítóközpontnak, hiszen a *parancs életüket szolgálja*, mindnyájukét. De jócskán akadnak más helyzetek is, amelyek parancsoló szükségességként kívánnak meg egy bizonyos magatartást, felelősségi színvonalat, tetterőt — s ilyenekből ma több van, mint egykor, mert a modern kor nemcsak anyagi és kényelmi pluszt jelent, de követelmény-többletet is.

SZERETETBŐL PARANC SOL AZ ISTE N és nem a mennyei presztízs védelmében, vagy hatalmaskodó szeszélyből. Lényünk gykereit akarja megőrizni a kiszáradástól, hogy eleven összeköttetésben maradjunk Teremtőnkkel, a Forrással, és ez gazdagítsa s erősítse életünket a leggyakorlatibb részletekig menően.

Szeresd Istenedet — így hangzik itt az ősi parancs. Mintha a búvárnak még egyszer lelkére kötnék, hogy vigyázzon a légvezetékre. Szeretni bibliai értelemben: ragaszkodni, mellette dönteni sorozatosan, beirányozódva lenni rá, egy akcióütemben lenni vele. Hány embernek az élete üresedik meg attól, hogy vagy rövidzárlatos a vallásossága, mivel Istent csak kisegítő funkcióra hívná házhoz alkalmilag, vagyis nem szereti, csak felhasználni akarná, vagy pedig egyáltalán hiányzik életének az a végső távlata, amelyről korunk egyik legnagyobb pszichiáter-professzora, *C. G. Jung* igen meggondolkoztatóan így nyilatkozott: „Mindazon pácienseim között, akik túl vannak életük közepén, vagyis 35. évükön, egyetlenegy sincs, akinek végső problémája ne a vallásos beállítottság lenne. Igen, végső soron mindenki abba betegszik bele, hogy elveszítette azt, amit eleven vallások mindenkor adtak híveiknek; és senki sem gyógyult meg igazán, aki nem nyerte vissza vallásos beállítottságát, aminek persze semmi köze felekezeti, vagy egyházi hovatartozandósághoz.” A hittel megragadott evangélium viszont ennél többet nyújt.

Embertársi elkötelezettségre vezet. Lényünk legköznapiabb ellentmondása tudatos, vagy ösztönös hajlamunk az önzésre, amitől *hasznot* várunk, bevallatlanul is, holott az megrontja kapcsolatainkat (még saját lelkünkkel is) és egyre szűkülő elszigeteltségbe visz. Ebből az önpusztító elidegenedésből akar kiharancsolni bennünket Urunk.

KÖZÖSSÉGI KITELJESEDÉSRA INDÍT az élet-parancs! Már annak idején a népközösség *egésztét* szólította meg, textusunkban is, egyes számban, te-ként annyira nem egyénileg hív partnerül Istenünk, annyira *közösségi viszonylatainkban* idéz maga elé még legszemélyesebb

mondanivalójával is. Vésődjék a szívünkbe, hogy *Istennel nincs privát kapcsolat*, hogy család, egyház, nép és világ *sorsközösség* is, amelyben egymásra bízottan és egymásra ítélten kell megállnunk a helyünket, vagy ha nem, akkor lehúzzuk egymást, de önmagunkat is, és nem ki-egyensúlyozó, hanem bomlasztó erők indulnak ki belőlünk.

Súlyos figyelmeztetést küld címünkre az Ige: nem hallgatja el azt az ítéletet, amelyet magunkra vonunk, ha bármilyen hatásnak engedve kirázódtunk az Istennel s embertársainkkal való közösségből, felelős életstílusból — egyszerűen azért, mert saját lényünk gyökereit vagdaljuk el. A villanykörte sem világíthat, ha kilazult a foglalatból, de akkor sem, ha nem kap áramot. Valahogy így biztat-int bennünket Isten arra, hogy becsüljük meg a tetterős hit energiaellátását, melyet Tőle kaphatunk s valami emberi kontakthiba meg ne akadályozza, hogy életünk világítson.

Kiemelt felelősségi pontot képeznek utódaink! Saját, talán rejtett hibáink rajtunk lehetnek nyilvánvalóvá, egyoldalóságaink őket billenthetik ellenkező irányba, pénzimádatunk, hatalmaskodásunk, vagy reménytelenséget gomolyogtató begubózottságunk őket vadítja meg, vagy töri le. Anyagiakkal elhalmozott, de lelkileg kiéhezettett gyermekeink lesznek-e, akikre egész életre szóló csapást mérünk azzal, hogy nem adunk nekik vonzó példát és életeszményt, vagy a *felelős hit* megragadottjaiként mutatjuk meg nekik, mit jelent az, hogy nemcsak kenyérrel él az ember? Mert gyermekeinket nem a szövegeink nevelik, hanem a cselekedeteink, az életstílusunk!

Élet, vagy halál elodázhatatlan döntésünk tárgya. Úgy is mondhatni: fokozatos megelevenedés, vagy emberségünk nyomorúságos halódása-sorvadása. Nem annyiról van szó, hogy legyünk pár százalékkal vallásosabbak, hanem arról, hogy engedelmeskedjünk Isten élet-parancsának, hatalmas, megújító irgalma zúduljon életünkbe, töltsön meg tett-energiákkal, mert ez a sodrás: maga az élet!

Bodrog Miklós

Laikus kérdések és szempontok 5 Móz 30, 16—20-hoz

Profétai adottság és kötelezettség-e a nép előtti ilyen határozott beszéd? Ezzel a szolgálati formával és tartalommal mintha ma adósok lennénk!... Általában semmi nem „fekete” és semmi nem „fehér” egyértelműen a prédikációkban. (18) — Mózes példáján revízió alá kellene venni az ige hirdetéseket realitásuk szempontjából: a szublimált, megszürcült, lényegét megkerülő, általánosságokba fulladó prédikációkat egyszerűbb, természetesebb hangvételű, konkrétabb prédikációvá kellene formálni. (18) — Van progresszivitás az elistentelenülésben: „elfordul a te szíved”... „nem hallgatsz meg”... „elhajolsz”... „idegen isteneket imádsz”... „azoknak szolgálatsz”! Ma hogyan érvényesült a profétai szorongás és javaslat: „Válaszd azért az életet!”... Meg kell mondani a mai ember nyelvén a konkrét tennivalókat! Az egészséges ember szereti, várja, hogy megmondják neki, mi az, ami „fekete”, s mi a „fehér”. (18) — Ebben a szakaszban a féltően szerető és gyermekei sorsáért aggó Atya szól. Világos üzenet: fogadj szót, és boldog, áldott, sikerült életed lesz! (18) — Kinek van ma sikerült élete? Száz közül egynek, kettőnek? Hol a hiba? Példákon, vallomásokon kell alátámasztani ezt a tényt: sikereid lehetnek, de sikerült életed nem lehet Nélküle. (18) Mi váltotta ki Mózesből ezt a fenyegető beszédet? Miért nem tud Isten

igéretében teljes szívvel hinni az ember? Miért vannak kételyeink Isten iránt? A mai ember miért nem tud örvendező keresztyén lenni? (18) — Az Istent félőknek tett Mózesi ígélet, valamint a kilátásba helyezett szankció túlságosan a zsidó nép életéhez kapcsolódik. Szeretném ezt a ma élő hívő emberre vonatkoztatva hallani. A mindennapi élet sokszor ellene mond ennek az ígének, amikor az Istent félő embereknek kell szenvedniök. Az Isten tiszteletének ez a földi boldogulás ígéletéhez való kapcsolódása valahogy nem felel meg az Újszövetség szellemének. (18).

SZENTHÁROMSÁG UTÁN 19. VASÁRNPAP

1 Móz 2,2—3

Alapigénk a teremtéstörténet hetedik napjáról tudósít, amikor Isten megszűnt teremteni, megáldotta és megszentelte azt a napot. Az első olvasás alapján természetesen adódik, hogy az igehirdetés az ünnepszentelésről szóljon. A vasárnap témáját viszont agendánk így adja meg: Járjunk elhivatásunkhoz méltóan: a munkában! Az óegyházi evangélium, valamint a vasárnap többi evangéliumi igéje is egy-egy gyógyítási csoda. A cselekvő Jézus áll előtérben. A levélbeli és az ószövetségi igékből is kiolvasható az isteni aktivitás és az ember buzdítása a cselekvésre. Nem lehet tehát egyoldalúan csak az ünnepszentelésről szólni. Viszont tévedés lenne a hetedik nap erre vonatkozó mondánivalóját figyelmen kívül hagyni. Fel kell ismerni és igehirdetésünkben kifejezésre kell juttatni a munka és a pihenés, a munkaidő és a szabadidő, a hétköznap és az ünnepnap helyes ritmusát.

Szólni kell a munkáról, amely Isten akarata a mi emberi életünkben. Munkás életünkkel érhetjük el a legnagyobb méltóságot: Isten munkatársaivá válhatunk. Ha így nézzük hétköznapi munkánkat, akkor a munkaidőt komolyan kell venni (késés, korai leállás!). A munkaerőcsőt a hűséges munkával kell érvényre juttatni.

Ugyanakkor nem hallgathatunk a szabadidő, az ünnepnap helyes felhasználásának isteni követelményéről sem. Mind több üzemben és vállalatnál vezetik be a szabad-szombatot, ami újabb problémákat vet fel, amint arról a napilapokban gyakran olvashatunk. — Vannak, akiknek a hivatalos szabadidejük még a munkaidőnél is megfeszítettebb munkában telik el, mert ilyenkor tudnak mellékjövedelemre szert tenni. Vagy ilyenkor, munkaidő után fog össze a család, a baráti kör, hogy egymás támogatására valamilyen nagyobb munkát elvégezzon (házépítés, renoválás, szüret stb.). Sőt vannak, akik a hivatalos munkaidő alatt „pihenik ki” magukat, a szabadidőben végzett megerőltető munka után. — Akik nem a megszokott munkájukat végzik a szabadidőben is, lehet, hogy hobbyjuknak hódolnak, ami bizonyos mértékű kikapcsolódást jelent számukra a mindennapi munkából. Az ilyen szórakozásból végzett munka, amennyiben különbözik az illető hivatásszerű munkájától, valóban pihentető lehet (szellemi munkásoknak fizikai munka és viszont). Ezt nevezik aktív pihenésnek. — Nem kevés azonban azoknak a száma, akik a szabadidejükkel nem tudnak helyesen gazdálkodni. Át-alusszák, vagy átszórakozzzák. A szabadidő kétségtelenül a pihenés ideje is. De nemcsak az! Alapigénk szoros kapcsolatban van a harmadik parancsolattal, tehát világosan meg kell mondanunk, hogy mit értünk az ünnepnap megszentelésén.

Isten a teremtés napjai után megáldotta és megszentelte a hetedik

napot. A harmadik parancsolatban pedig pozitív parancsba foglalja az ünnepnap megszentelését. Luther a Kis Kátéban röviden kifejti, mit jelent ez, a Nagy Kátéban pedig részletesen megmagyarázza, hogy az ünnepnap nemcsak munkaszünet, hanem az igehallgatás napja is. Aki erről nem vesz tudomást, annak a hétköznapi munkája elviselhetetlen robbottá válik. Az átlustálgodott, vagy átszórakozott „pihenőnap” után pedig keserű szájjal, nehézkesen fog hozzá az újabb munkahéthez. Vagyis a helytelenül töltött szabadidő kedvezőtlenül befolyásolja a rákövetkező munkaidőt. Ezzel szemben a helyesen, Isten akarata szerint felhasznált szabadidő, az ünnepszentelés, pozitív hatással lehet a munkához való viszonyunkra, kedvezően befolyásolhatja a munkatársakkal való kapcsolatot is. A hűséges munkán, a munkatársakkal kialakuló kapcsolaton mérhető le a legbiztosabban, hogy milyen volt a keresztyén ember ünnepszentelése. Ha az ünnepen hallott ige, a gyülekezettel együtt mondott ének és imádság nem tudja annyira áthidalni életünket, hogy lemérhető legyen hétköznapijainkon, munkánkon, az embertársainkkal szemben tanúsított magatartásunkon, akkor — még ha részt is vettünk a gyülekezet istentiszteletén —, nem jól állítottuk be a „felvevő készülékünket”, nem fogtuk fel és nem vittük magunkkal Isten félreérthetetlen akaratát a hétköznapi életünkbe.

Isten példamutató életrendje

A Népszava idei pünkösdi számában (1972. május 21.) olvastam Cseres Tibor: Isten gyermekei című riportját. Münchenben, egy vasárnap délután, a nagyvárosi forgatagban feltűnt egy fiatalokból összeverődött csoport, akik furcsa öltözékükkel, gitárral és harmonikával kísért zajos éneklésükkel vonták magukra a járókelők figyelmét. Gyors léptekkel mentek, énekükben versszakonként Jézust emlegették és röpcédulákat osztogattak, amelyből kitűnt, hogy ők (mármint ez a különös csoport) Jézus tanítványai, Isten gyermekei. Mint ilyenek, énekükkel és tánclejtésükkel szándékoztak a körülöttük nyüzsgő nagyvárosi sokaságot meggyőzni arról, hogyan kell helyesen ünnepelni. Nem tudom, milyen eredményt könyvelhettek el maguknak egy-egy ilyen vasárnap délutáni agitációjuk után, de a riport írója szerint megjelenésük külső formája és lármás felvonulásuk visszataszító volt. A békésen sétálgató müncheniek kikerülték őket. A riport alapján ezen nem csodálkozom. — Jézus mai tanítványainak nem feltűnő öltözékkel, lármás felvonulással, hanem Istentől tanult példamutató életrenddel lehet csak odairányítani az embertársak figyelmét Jézus Krisztusra:

1. A munka helyes értékelésével,
2. A szabadidő helyes felhasználásával.

1. Jézus mai tanítványának a hétköznapi környezetében, a családjában és a munkahelyén kell elsősorban bizonyítani tanítványságát. Akik jól ismernek, naponta látnak, látják-e, hogy komolyan vesszük a munkánkat, hogy hűségesen végezzük földi hivatásunkat? Isten gyermeke, Jézus tanítványa nem azért végez jó munkát, mert ellenőrzik és a fizetéséből levonják, ha a munkaidő alatt lazít, selejtet gyárt, nem adja bele munkájába minden szaktudását és jógyekezetét. A rossz munkás, a munkájukban társait is akadályozó dolgozó hiába használ jól begyakorolt kegyes szólamokat, hiába emlegeti, hogy rendszeresen jár istentiszteletre, ha a munkáján, a beszédén és a magatartásán nem fedezik fel a

hallott ige hatását. A munkához való helyes kapcsolatunk legbiztosabb alapja az Isten akarához igazodó gyermeki viszony.

2. A szabadidőbe beletartozik a pihenés ideje is, de nem helyes a szabadidő felhasználása, ha nem marad belőle idő az igehallgatásra. A második műszakban is fáradó édesanyáknak sokszor nagyon nehéz úgy beosztani a vasárnapot, hogy jusson belőle megfelelő idő az igehallgatásra is. Ha azonban segítségére vannak a családtagok, a férj és a gyermekek, akkor nemcsak az ünnepi asztal körül, a sportpálya lelátóján, a moziban és a televízió képernyője előtt, hanem a templomban, a gyülekezet istentiszteletén is együtt lehet a család. Az ilyen együttléből pedig új erőt kap minden családtag az új munkahétre, az egy- más támogató boldog életfolytatásra.

Megvalósíthatatlan ez? Túl magasra állítja az ige a mércét? Isten nemcsak példát mutatott, amikor a teremtés napjai után megáldotta a hetedik napot, hanem adja mai gyermekeinek is az áldást az igében, megszenteli ünnepeinket jelenlétével. Szentlelke ma is hív, gyűjt, megvilágosít és megszentel!

Jávor Pál

Laikus kérdések és szempontok 1 Móz 2,2—3-hoz

Ezt gyakran úgy értelmezzük, hogy Isten a hetedik napon a semmittevés unalmasságába süllyedt. Pedig a hetedik napon is ki kellett és kell ma is rendelnie a mindennapi szükségletét minden élőnek. Itt tehát egészen másról van szó, mint a szombatnap vagy vasárnap „munkavégzés felfüggesztéséről”. Jézus magyarázata is erről tesz bizonyosságot. Ennek felismerése óv meg attól, hogy lelkiismereti kérdéssé legyen az, hogy szabad-e vasárnap termelő munkát végezni. (14) — Csodálatos a nagy Rendező munkája. Az emberi test hét évenként kicseréli összes sejtjét. A hétéves ciklusos változásra már a régi időben is felfigyelt a tudomány. Az emberi szervezetnek szüksége van „pihenő napra” vagy „regenerálódási periódusra”. A „megpihenés” mindig rendezett lelkiállapotot is jelent. Jó gondolni erre a mondatra: „Nyugtalan az ember, míg Istenben meg nem nyugszik.” (14) — Mennyire nem elég csak arra gondolni, hogy a vasárnap pihenőnap, ezt semmi nem bizonyítja jobban, mint az, hogy ünnepnapon még több a részeg, a garázdaság, a betörés és gyilkosság. Isten áldása az, hogy ezen a napon különösképpen is kereshetem a vele való kapcsolatot. A Benne megtalált békesség az új hét számára jelent becsületesebb megállást a munkában, a családban, az életben. (14) — A „napok” világfejlődési korszakok? Hogyan értsük ezt: Isten megszünt „minden munkájától”? Jézus ezt mondta: „Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, és is munkálkodom.” (13) — A kezdet megértéséhez az ember nem tud eljutni. Isten ígéje vezet el a kezdethez. Mit értsünk azon, hogy Isten megáldotta és megszentelte a hetedik napot? A hetedik nap megszentelése nemcsak annyit jelent, hogy a munkát letegyük, hanem lelki felfrissülést, erőt kapni Isten ígéje által. Isten javunkra parancsolja: Szentelt meg az ünnepnapot! (13)

Likaónia egyik városában Listrába menekül Pál és Barnabás a zsidók és a pogányok támadása elől. Listrában prédikálják az evangéliumot. Valahol az utcán ül egy szánta ember, aki születésétől kezdve nem tudott járni. Ez az ember hallotta Pált prédikálni és úgy figyelte Pál szavait, olyan feszült figyelemmel, ami maga után vonta gyógyulását. 9. v. atenidzein = feszülten figyelve. Pisztsiz tu szothenai = olyan hittel (nézett rá), amely szükséges ahhoz, hogy meggyógyulhasson. Ami a 8—10. versek hitelességét illeti, vannak, akik kétségbevonják, hogy ezek az események így történtek meg, mert ezzel a történettel Lukács (aki a mai tudásunk szerint a Csel. kvének írója) Pált Péterrel egysorba helyezi (Csel. 3,2—8). Mi most úgy követjük az eseményeket, ahogy leírták, ahogy előttünk vannak. A nép magatartása arról tanúskodik, hogy számukra a csodás gyógyítás szenzáció volt. Olyan szenzáció amely kikököntette őket mindennapi nyugalmukból. Annyira lázba, izgalomba jöttek, hogy atyáik módján kezdtek gondolkodni és beszélni. Likaóniai nyelven tárgyalták izgatottan az eseményeket. Kultúrtörténetileg is hiteles nyelv a likaóniai nyelv, Kisázsianak olyan nyelvjárása, amit még itt, i. u. 6. században is beszéltek. Kétnyelvűek voltak tehát, ismerték a görög nyelvet, de a régi ősi nyelvet sem felejtették el. Most a csoda hatására a régi nyelv, régi mitikus elbeszélések jutnak eszükbe az istenekről, akik emberi alakban jöttek le a földre. Frigiai mítosz szerint Zeusz és Hermész emberi alakban Filemonhoz és Baucishoz mentek (Ovidius, Metamorphosis VIII. f. 611 v.). Bengel: a régi görögök Jupiter melléknévvel látták el: katabatés = leszálló, aláhajló. A szánta gyógyítása ilyen isteni tetthez volt hasonlítható. Pál és Barnabás nyilván a likaóniai nyelvet nem értették, mert akkor tisztázták volna a félreértést. Csak mikor a felkoszorúzott áldozati bikákat meglátták, akkor ismerték fel helyzetüket, hogy ők pillanatokon belül egy pogány kultikus istentisztelet isteneiként szerepelnek. Olyan gyorsan történt mind ez, hogy Pálnak és Barnabásnak alig maradt ideje a tiltakozásra.

14. v. Ruháikat megszagatták, ami Isten-káromlás feletti megdöbbenés, megriadás jele volt. Itt az a helyzet állt elő, hogy a csoda nem erősítette meg Pál és Barnabás Istenről való bizonyosságtevését, inkább gyengítette azt és a népből kiváltotta a pogányság régi emlékeit. Ezért senki sem mondhatja, ha csodát látnék megtérnék. Isten ugyan megmutatja erejét a csodákban, de hit nélkül nem vesszük észre. Jézus ellenségei sem tagadták hatalmát, de Belzebubtól az ördögök fejedelmétől származtatták azt. Capek írja Lányom c. novellájában; „Ha valaki itt most feltámasztana egy halott leányt, maga letérdelne és hódolna előtte; de még mielőtt a hó elolvadna a térdén, már azt a magyarázatot találná a látottakra, hogy a leány csak tetszhalott volt.” Isten csodáit csak hittel értjük helyesen. Az élő Istent hittel keressük ne a rendkívüliekben, hanem a mindennapi életben. Ezért vált hangot Pál, arról kezd beszélni, hogy milyen hatalmas és csodálatos a teremtő és gondviselő Isten.

13. v. A nép lélektanához tartozik, hogy vagy istenit, vagy megvet valakit. Ezért azok a kezek amelyek itt áldozni akartak a két apostolnak, a 19. versben már köveket ragadnak, hogy megkövezzék őket. Nem azért írtam ilyen bőven a csodás események körülményeiről, hogy ezen az ün-

nepen ezt tartanám a legfontosabbnak. Nem, csak azért, mert rendkívül események ritkán adódnak és akkor sem biztos, hogy azt az eredményt érik el, amit szeretnénk. Ezért keressük a mindennapok területén az élő Istent. Mert ebben a valóságot kereső világunkban tele vagyunk mi is a pogányságnak azzal a misztikus vonásával, hogy a teremtő helyett, legtöbbször a teremtmény istenítéséig jutunk el és azt hisszük, ez elég. Hányszor van az, hogy mi is csodáktól várjuk Isten dicsőségének növekedését, a hűséges, kitartó munka helyett! Közben, titokban nem is Isten dicsőségét, hanem saját istenítésünket keressük. Legtöbbször csak felhők vagyunk; a bennünk levő dicsőségvággyal eltakarjuk a ragyogó Napot. Azt gondoljuk, csak annyi a Nap, amennyi rajtunk keresztül halad. Ez nem csak a papokra, hanem minden keresztyén emberre is vonatkozik. Valaki egyszer elmondta nagy élményét: falun élt, volt egy szép virágoskertje. Egy alkalommal mikor éppen templomban voltak a falut elverte a jég, csak az ő kertje pompázott. Mikor megkérdezték, hogy lehet ez, azt válaszolta; én járok ám templomba! Megdöbbenve kérdeztem tőle: mit tett volna, ha másnap a maga kertjét veri el a jég? — Egy igehirdetésem után egy férfi így gratulált: kedves tiszteletes, most aztán kívágta a rezet! Így válaszoltam: én valóban csak a rezet vágtam, de ha jelentett valamit ez az istentisztelet a bácsinak, azért az Istennek gratuláljon. Se száma, se sora az ezekhez hasonló dicsőítéseknek, amikben elringatjuk magunkat. Mi, keresztyének azt gondoljuk, hogy keresztyénségünk által különös kegyben részesülünk és éppen ez a pogányság bennünk! Mert a Teremtő dicsőítését felcseréljük a teremtménnyel és közben a Teremtőről megfeledkezünk.

Pálnak és Barnabásnak szolgálatában, melynek során Isten ígéjének és csodatevő hatalmának eszközei lehettek, jelen volt Isten szava és hatalma, mégis a nép minderre pogány módon reagált. Ez a drámai ebben a helyzetben. És ezért az apostolok nem hibáztathatók. Sőt, csodálkozva láthatjuk, hogy a kísértésen felül kerekedve, eljutnak a bűnbánatig, ruháik megszaggatásáig és hangosan kiáltva, új utat keresnek; a gondviselő Isten felől közelítik meg a pogányok szívét. Feltört belőlük a kiáltás: hozzátok hasonló természetű emberek vagyunk! Azt az Istent hirdetjük nektek, aki a ti gondviselőtök is, és Akit ti is jól ismertek mindennapi életektekből.

A gondviselő Isten közel áll hozzánk. Ma az oltáron a virág mellett ott az új kenyér, a gyümölcs, mintegy hálaáldozatul az Istennek. Van, ahol ezen a napon úrvacsorát is vesznek, jeléül annak, hogy ebben az esztendőben is nemcsak Isten gondviselésében, hanem bűneink bocsánatában is részesülünk. Évközben leggyakrabban Istennek megváltó munkájáról hallunk, ma a gondviselő Istenről szól az ige, aki a földet, az eget és a tengert teremtette. Teremtő és fenntartó munkájába bennünket embereket is bevon Isten; ennek bizonyítéka minden kérges tenyér, minden verejtékes és fáradt arc. Azért tette az embert Isten óriássá, hogy több legyen az asztalán a kenyér, szebb legyen a ruhája és az otthona. És akkor adhatnánk ma őszinte szívvel hálát, ha mindez az egész világon így lehetne. Tulajdon kezünkön, ruhánkön kenyereinken tapasztalhatjuk, hogy Isten csodálatos módon gondoskodott rólunk. Mert kibocsátotta lelkét és adott termő időt, esőt és napsütést, baráti segítő kezet, biztató szót, elhalmozott áldásával. Így még az is, aki azt mondja, hogy Istent nem ismeri, ismeri Őt ismeretlenül is, mert abból az áldásból él, amit a gondviselő Isten ad. Legfeljebb arról beszélhetünk, hogy az ilyen ember nem fedezte fel még Őt kezevonásaiban. Amikor tanuljuk Őt megismerni, csak akkor jövünk rá, hogy gondoskodásával már régen hordoz

minket. Elhalmozza életünket áldásával, mindennap asztalának vendégei vagyunk.

Vajon azok, akik Pált és Barnabást hallgatták, mit értettek meg a bizonysgtevésükből? Ebből adódik az én kérdésem! Hirdetem az igét azoknak, akik eljöttek ünneplőbe öltözve, levett kalappal és ez a magatartásuk háláról és alázatról beszél, de vajon mit értenek meg Istennek az ő életükben is megtapasztalható gondviselő munkájából? Hálás akkor tud lenni az ember, ha érzi, hogy van miért, van mit megköszönni. Érezzük-e azt, hogy a saját erőfeszítéseink mellett, Istennek is hálával tartozunk? Nagy kérdőjel ez! És ezt a kérdést nem a mi válaszuk oldja meg, hanem az alázatos fohász: add Uram, hogy felismerjelek amikor kenyeret szegek, amikor gondbarázdált arcokba vagy kérges tenyerekbe nézek, amikor otthonomnak örülök vagy napi háztartási munkámat végzem, én a „hatalmas” ember hadd imádjalak, csodáljalak gondviselő jóságodért Téged a teremtő Istent!

Kovács Etelka

Laikus kérdések és szempontok Cs 14,8—18-hoz

Miért kell az egész textust felolvasni az aratási hálaünnepélyen? Elég volna a 15—18. versek felolvasása és alapulvétele. Én ennek alapján arról tennék bizonysgot, hogy Isten jöltevőnk! Ad esőt és termő időket épp úgy mint ahogy megtölti szívünket eledellel és örömmel. Ez a „szívünk eledele” vajon mit jelent? Materiális táplálékot vagy „lelki értelemben” vett táplálékot, tehát az ige kenyérét? (26) — Én meg éppen azt tartom jónak az egész textus felolvasásában, hogy a pogányokkal való tusakodás közben lesz nyilvánvalóvá az, hogy Pál és társai hogyan látják Isten egész világot fenntartó, kormányzó, gondviselő erejét és hatalmát. Valahogy benne van ebben a textusban az, hogy itt nem „emberi teljesítményről” van szó, ami miatt embereket lehet isteníteni, hanem olyasmiről, amit a szólás így fejez ki: „Emberé a munka — Istené az áldás!” (26) „Az evangéliumot hirdetjük néktek”, hogy „az élő Istenhez térjetekek meg”, — ez a központi üzenet szól aratás hálaünnepén is. Milyen jó hallani ezt, amikor a mindennapi kenyérről hallunk. A gondviselő Isten ugyanaz, aki megtérésünket, hozzáértésünket, önzésből, szeretetlenségéből, zsugoriságból és áldozatokra való képtelenségünkéből való megtérésünket kívánja. (26) — Isten nem hagyja magát tanúbizonysg nélkül — erről kellene világosan beszélni. Mi hisszük azt, hogy Jézusban nyilvánítottatta ki magát. Mégis hová tegyük az ilyen módon való „megbizonyítást”? Vagy az ilyen tanúbizonysg, mint eső, termő idő, általános gondviselés, — csak a pogányoknak” szól? (26) — A csoda egyik feltétele a hit. A hit ugyan nem látható, de kisurgázása észlelhető. Ezt érzékelté Pál apostol a bénán. Milyen kár, hogy oly kevés és gyenge a mi hitünk! De sok csoda nem történhet meg emiatt (23) — Pál és Barnabás elhárították maguktól a dicsőséget. A legtöbb ember éppen azt keresi, amit ők elutasítottak. (23) — Miért ezt az igét választották aratási hálaadó ünnepre? Talán azért, mert arra tanít minket, hogy ne raboljuk meg Isten dicsőségét (23) — Ma sincs fontosabb, mint Istenhez térnünk. Aki hozzá tér, az megtalálja a maga helyét, és tudja mi a feladata. Pál és Barnabás számára kritikus helyzet adódott Listrában. Ha elfogadják a hódolatot, hátlenülé válnak küldetésükhöz. Ők a próbát megállották. (23) — Mi az, ami szerényné tehet minket? A Jézus Krisztussal való élő közösségünk. Jézus közelében helyesen láthatunk. Őt nagynak, magunkat kicsinynek. (23)